

Tā īgī-īgī drī-káká Póõlō kâ Kōrínítō lé 'bá yī drí

1 Kōrínítō lé 'bá

Tā 'ē'á ūlā nūlī sisī rī

Kōrínítō rī'á jārībā ángī lī 'bādrī Gīrīkī kâ 'á, gō'dá ōjīlā Yúdā yí kâ bē dūu jārībā rī 'dī 'á tólā. Póõlō rī trá Kōrínítō 'álā ndrō ãlō cù ítō 'á lâ bê. Nī 'dō tā gólā rû 'ē 'bá tólā rī ūsū'á búkū Tā 'E'ē kâ 'á kápītā lâ 18. Sōsōténī, gólā wárāgā nô īgī 'bá yī Póõlō bê rī iyīkā rī'á drī-'bá Yúdā yí kâ ãlôlâ tólâ gólâ tâ lē 'bá trá tā Póõlō drí rī'á pélâ kī, Yésū ãâ'lô 'dī'yī pâ 'bá 'í rī 'á rī 'dī. Úzī búkū nô wárāgā drī-káká gólâ búkū nô 'á Póõlō drí igīlī krístō 'bá gólīyī Kōrínítō 'álâ rī 'bá yī drí rī 'dī. Gō'dá Póõlō igī wárāgā ãzâ trá sisī gólīyī drí rī, gō'dá wárāgā rī 'dī ȳvī trá.

Öjīlā Gīrīkī kâ rī 'bá yī 'bá yī tā ūsū iyīkā kī, tā nūnī ãâ'lô rī'á ngá gólâ tâ lâ drí lânjīlī kôrō rī 'dī. Gólīyī rī rī'á ôvârî ãbârâdâgō ngîngî ȳnjîlî 'dī. Ôvârî 'dī 'bá yī rī'á iyî cù pârândâ iyîkâ bê ngîngî ãlô-ãlô, ȳjîlâ 'dī 'bá yî drí rîzô rī'á ngá fefé félâ ȳdrâ 'ásî ngâtâ ngá nyânyâ 'ásî ôvârî iyîkâ 'dī 'bá yî drí fî lâ iyî sî. Öjîlâ 'dî 'bá yî rî iyî kpâ rî'á ngá fefé iyîkâ pârândâ tî sî 'dî 'bá yî ȳrûkâ lâ yî nyâlê âkpâ pârândâ tî nîngâ iyî azî-azî ãzâ 'bá yî bê. Gō'dá õkô ãzâ 'bá yî rî iyîkâ kpâ rî'á rîlî vō pârândâ kâ 'dî 'bá yî lâgâtî sî, tâlâ ãgô òrî rô bê ȳjîlî iyî bê. Gō'dá ȳjîlâ 'dî 'bá yî âcâ bê iyî krístō 'bá rô rî, rî'á ãmbâ-ãmbâ rô gólîyî drí lâ'bí ȳnjîlî 'dî 'bá yî ayézô.

Tâ ãzâ 'bá yî 'dô trá tólâ kânîsâ 'á rôô, 'dî Póõlō drí drî-mbîlî sôzô ȳjîlâ 'dî 'bá yî lîfî tâ lâ sî. Tâ rî 'dî 'bá yî rî'á õzô nôô 'bá yî kâtî, lâfâlé cäcâ ngîngî tû tû, gō'dá kpâ lâwâ-lâwâ iyî lâfâlé sî, krístô 'bá ãzâ 'bá yî drí rîzô krístô 'bá ãzí ãjîlî tâ kî 'bá gólîyî tâ Yésû kâ lê 'bá kô rî 'bá yî ândrâ, ãgô ãzâ drí ȳjîzô iyî átâ rî õkô bê, gō'dá ȳjîlâ kânîsâ kâ âtâ iyî tâ tâ 'dî 'á kô, gō'dá ãzâ 'bá yî áâdô iyîkâ trá iyî tâ ïmbâ gólîyî ȳnjô rô rî 'bá yî sî.

Wárâgâ nô 'á rî, Póõlô rî kpâ rî'á tâ iyî krístô 'bá ãzâ 'bá yî kâ jôlê gólâ drí rî tâ-drî lâ yî lôgôlê. Tâ iyî 'dî 'bá yî rî'á tâ ágô yî kâ õkô bê rî tâsî, gō'dá kpâ ngá gólîyî félâ ngá fefé rô ôvârî lîdî drí rî nyânyâ lâ tâsî, gō'dá kpâ rû ãmû Yésû rî tâ ūsûzô rî 'e'ê lâ mbî rî 'á rî tâsî. Gólâ lôgô kpâ tâ-drî ãzâ 'bá yî trá mbârâkâ ngîngî gólâ Lîndrî Tândî drí rî'á félâ rî 'bá yî tâsî. Gólâ gô 'â'dâ kpâ tâ Yésû rî ngângâ kâ õdrâ 'ásî rî ngbâlî-ngbâlî gólîyî drí, gō'dá kpâ tâ ngângâ krístô 'bá kâ õdrâ 'ásî rî tâ lâ bê.

¹ ¹⁻² Mâ Póõlô tibê Ôvârî drí njîlî nî 'âdôlê lâjô'bá Yésû Krístô kâ rô rî, igî wárâgâ nô nî ãnî krístô 'bá rî 'bá Kōrínítô 'álâ rî yî drí. Âmâ, ámâ ãdrûpî Sôsôténî bê, mä 'ê nî-bê-yâ ãnî drí ndrî. Mâ igî wárâgâ nô ãnî gólîyî tibê Ôvârî drí njîlî trâ 'âdôlê ȳjîlâ iyîkâ nyânyâ lâ rô Yésû Krístô sî rî yî drí. Gô'dá kpâ krístô 'bá vô 'ásî ndrî rî 'bá Yésû rî ȳnjîlî Kûmû iyîkâ rô ãmâ bê rî yî drí ndrî.

³ Ôvârî ãmâ átâ gô'dá Kûmû ãmâkâ Yésû Krístô bê õfè iyî õrê ãnî drí tâ ȳ'dî bê.

Tâ õrê Ôvârî drí âfélê rî tâsî

⁴ Mâ rî zââ ãwô-ïtî 'êlê Ôvârî drí ãnî tâsî, tâlâ gólâ fê õrê trá ãnî drí rôô Yésû Krístô sî. ⁵ Gô'dá nî 'âdô bê trá ngá ãlô rô Yésû Krístô bê rî, Ôvârî fê õrê tâ nûnî kâ gô'dá mbârâkâ tâ âtî-âtî tândî iyîkâ rî pê kâ tândî rô rî trá ãnî drí rôô. ⁶ ãnî ndrî, nî lê tâ trá tâ Yésû Krístô rî tâsî nô 'â pîpîsîlî ãlô sî, ïtî rî, tâ nô ìndrîgô lâ fî trá ãnî pîpîsîlî 'á gágâ. ⁷ Tâ rî 'dî tâsî rî, Ôvârî fê õrê trá ãnî drí rôô, dró gólâ 'e'á felâ ãnî drí rî drî, ãnî drí rîrî âgô-âgô Yésû kâ rî têlê ãnîlî mbârâkâ iyîkâ â'dâlê ȳjîlâ drí ndrî rî 'á. ⁸ Ôvârî 'â'dô ãnî ȳfî 'á gágâ gô'dá kpâ ãnî 'bâlê rîlî tâ lêlê bê pîpîsîlî ãlô sî bûuû cälé kâyî ȳdûkû ãngô nô kâ 'á, tâlâ nî âdrê rô Ôvârî ândrâ ȳjîlâ tândî rô tâ ȳnjîlî akô ãnî rû kâyî Kûmû ãmâkâ Yésû Krístô drí 'e'zô âgôlê rî sî. ⁹ Mâ nî trá kî, Ôvârî 'â'dô tâ gólîyî gólâ drí tâ lâ 'bâlê trá 'e'á tâ pâtî-pâtî rô. Gólâ 'dî tibê ãnî njî 'bá 'â'dô rô bê rîlî ngá ãlô rô iyî mvâ Yésû Krístô Kûmû ãmâkâ rô rî bê rî.

Tâ Póõlô drí tâ lôgôzô krístô 'bá yî drî, kî gólîyî õrî ngá ãlô rô rî

¹⁰ Ámâ ândré rî mvâ yî, má lô'bâ rû'bâ ãnî rû drî-âcê Yésû Krístô kâ rî sî, nî âyê lâwâ-lâwâ ãnî lâfâlé 'ásî, nî cå ãnî lâfâ rîzô ngîngî kô. Tâ 'dî 'bá yî vô lâ 'á rî, nî 'â'dô ngá lêlê ãlô bê ãnî lâfâlé 'ásî, nî ȳ'bî tâ ãnî lâfâlé 'ásî ãlô tâ Ôvârî kâ nô tâsî. ¹¹ Ámâ ândré rî mvâ yî, má âtâ tâ 'dî ïtî 'dî rî, tâlâ ȳjîlâ ãzâ 'bá yî Kôlôwê drí 'bâ lësî kî iyî nî rî má drí rî, nî õrî lâwâlê ãnî lâfâlé 'ásî. ¹² ãnî ãlô-ãlô, nî 'bâ tâ trá rîzô 'dêlê ȳjîlâ ngîngî vósî. ȳjîlâ ãzâ 'bá yî ãnî lâfâlé sî kî iyîkâ, yîl òlê tâ Póõlô kâ 'dî gô'dá ãzâ 'bá yî kî, yîl òlê tâ Äpolô kâ 'dî. Gô'dá ãzâ 'bá yî kî, iyîkâ yîl òlê tâ Pétérô kâ 'dî, gô'dá ãzâ 'bá yî kpâ ãnî lâfâlé sî kî yîl òlê iyîkâ cé tâ Yésû kâ 'dî. ¹³ ãnî drî yû yâ? Òcâ gô'dá Yésû Krístô rî lâfâ trá ngîngî yâ? ȳjîlâ gólâ ipâlê fê lâfî-lâfî drîlî ãnî tâsî rî mâ Póõlô 'dî yâ? Ó'ê bâbâtízî ãnî drí mâ Póõlô rî rû sî yâ?

¹⁴ Gô'dá tâlâ tâ 'dî tâsî rî, má 'ê ãwô-ïtî ãmbâ Ôvârî drí, tâlâ mâ rî gôgô nyânyâ lâ má 'ê bâbâtízî trá cé ȳjîlâ dâ drí ãnî lâfâlé sî. Má 'ê bâbâtízî trá cé Kîrîsîpô yî drí Gâyô bê. ¹⁵ Â'dô bê trá ïtî rî, ȳjîlâ ãzâ yû'dâwâ 'e' 'bá tâ âtâlê kî, má o'ê bâbâtízî iyî drí ámâ rû sî. ¹⁶ Áwô, tâ vî trá má rî drîlî sî, má 'ê bâbâtízî kpâ Sîtîfanâsî yî drí ȳjîlâ gôlâkâ 'bâ kâ bê. 'Dîlî drîlî sî rî, má 'ê bâbâtízî kô ȳjîlâ ãzâkâ drí ãlôlâ. ¹⁷ Nî ndrê drê, Yésû âjô mâ ãnîlî ãnî lâfâlé lâjô'bâ iyîkâ rô nô, â'dô kô cé rî'á ȳjîlâ ibâbâtízâlê 'dî. Gólâ âjô mâ lâjô'bâ iyîkâ rô nô, â'dô rô bê tâ âtî-âtî tândî iyîkâ nô pélê ȳjîlâ drí. ïtî rî, gô'dá má rî tâ 'â'dô kâ pélê 'dî yâ? Má rî gô'dá cé õdrâ tâ Yésû Krístô kâ rî pélê 'dî mbârâkâ gôlâkâ ȳjîlâ pâ kâ rî tâ lâ bê. Tí má õrô rî nô tâ nûnî ȳjîlâ mvâ drîgâ sî rî tâ lâ pélê 'dî rî, tî nî icâ ngá pâpâ ūsûlî kô, tâlâ ngá pâpâ ūsûlî sî rî'á tâ âtî-âtî Yésû rî tâsî rî lêlê lâ sî.

Tā tā nññi păt̄j̄i Ôvârî ngá lési rí tâsî

¹⁸ Rí'á tândí ró má drí rízó tā âtálé tā nññi Ôvârî ngá lési rí tâsî. Òjílā gólîyî Ôvârî drí 'é'a pâlâ kô rí, icá kô tâ âtî-âtî tândí òdrâ Yésü Krítô kâ rí tâsî nô tâ ârîlî dódó, tâlâ tâ âtî-âtî tândí rí 'dî rí ūyî ndrélâ tâ tâkó ró ūyî lîfî. Gô'dá ãmâ gólîyî Ôvârî drí rí'á pâlâ nô 'bá yî drí rí, tâ âtî-âtî tândí 'dî rí'á cù mbârâkâ Ôvârî kâ bê rôô. ¹⁹ Rí'á nyé õzô Ôvârî drí âtálé trá búkû íyikâ 'á tí kí'á nñ rí.

"Má â'dô tâ nññi òjílâ gólîyî ângó nô dríj̄i rí yî drígá sî rí izâ'á ndrî.

Má â'dô tâ nññi gólîyíkâ 'dî 'bá yî jâ'á ndrî â'dolé ngá tâkó ró."

Ísáyâ 29.14

²⁰ Ózô â'dô gô'dá trá ūtî rí, gô'dá òjílâ gólîyî tâ nñ 'bá ró ângó nô dríj̄i rí â'dô ūyî kí'á nñ rí, tâ nññi ūyikâ 'dî ââ'dô Ôvârî rí tâsî yâ? Lîfî icí 'bá gólîyî ângó nô dríj̄i rí yî â'dô ūyî tâ a'dô kâ ìmbâ'á i'dî ãnî drí Ôvârî rí tâsî yâ? Òjílâ gólîyî rí 'bá ūyî tâ âtálé tândí ró tâ nññi ūyikâ sî 'dî 'bá yî icá ūyî kô tâ mbî âtálé tâ Ôvârî kâ rí tâsî. Ôvârî 'bá tâ nññi òjílâ kâ tâ i'sû gólîyíkâ bê trá â'dolé ngá tâkó ró. ²¹ Nî ndrê drê, Ôvârî 'bá trá âmbâ-âmbâ ró òjílâ ângó nô dríj̄i rí yî drí ūyî nñzó cé tâ nññi gô'dá tâ i'sû-i'sû gólîyíkâ sî. Ôvârî lê nî òjílâ pâlê tâ lélê gólîyíkâ tâ âtî-âtî gôlâ ãmâ drí rí'á pêlâ nô 'á rí tâsî. Tâ âtî-âtî gôlâ òjílâ ângó nô dríj̄i rí yî drí rí'á ndrélâ tâ tâkó ró nô.

²² Òjílâ Yûdâ yî kâ rí ūyikâ tâ lârâkô lôndâlé i'dî tâ â'dálé ūyî drí kî, tâ âtî-âtî ãzákôlâ rí'á pêlé 'dî ââ'dô păt̄j̄i. Gô'dá òjílâ Gîrîkî kâ lê ūyikâ tâ ìmbâ òjílâ tâ nñ 'bá kâ rí yî i'dî ūyî drí gôzó tâ lélê tâ ìmbâ rí 'dî 'á. ²³ Gô'dá ūtî rí, ãmákâ rí, mä rí ãmákâ òdrâ tâ Yésü Krítô kâ fê lâlî-lâlî dríj̄i rí tâ lâ pêlé i'dî. Òdrâ Yésü Krítô kâ fê lâlî-lâlî dríj̄i 'dî 'bá òjílâ Yûdâ yî kâ rí 'bá yî Yésü rí gâlê dô 'dýî pâ 'bá Ôvârî drí âjolé rí ró. Gô'dá òjílâ ãzâ 'bá yî â'dô 'bá òjílâ Yûdâ yî kâ ró kô rí yî kí ūyikâ, tâ 'dî â'dô tâ tâkó ró. ²⁴ Gô'dá òjílâ gólîyî Ôvârî drí njílî trá 'é'a pâlâ òjílâ Yûdâ yî kâ lâfâlé sî gô'dá kpá Gîrîkî kâ lâfâlé sî rí yî drí rí, tâ Yésü Krítô rí tâsî rí 'â'dâ tâ kî, Ôvârî ââ'dô mbârâkâ ãmbâ bê òjílâ pâzó, gô'dá Ôvârî ââ'dô kpá cù tâ nññi bê gârâ. ²⁵ Nî ndrê, tâ gôlâ Ôvârî drí 'élé 'dî trá, òjílâ gólîyî ângó nô dríj̄i nô yî ndrê tâ 'dî ūyî lîfî tâ tâkó ró, gô'dá tâ rí 'dî rí â'dálé kî, tâ nññi Ôvârî drígá sî rí lâvû gârâ tâ nññi òjílâ ângó nô dríj̄i nô 'bá yî drígá sî rí dríj̄i sî. Òjílâ ãzâ yû'dâwâ âlôlâ tâ nññi lâ drí câlê tâ nññi Ôvârî kâ rí bê. Gô'dá òjílâ ângó nô dríj̄i rí ndrê ūyî tâ 'dî tâ tâkó ró mbârâkâ âkô, gô'dá tâ 'dî mbârâkâ lâ lâvû gârâ mbârâkâ òjílâ mvâ kâ rí dríj̄i sî.

²⁶ ãmâ ândré rí mvâ yî, nî i'sû drê ãnî tâ drê âkpâkâ'dâ Ôvârî drí ãnî âzî âkô â'dolé ūyî mvâ yî ró rí, ãnî ángô tí ró.

²⁷ Ôvârî lê tâ-dríj̄i té òjílâ gólîyî tâ nñ 'bá kô rí 'bá yî njízó 'dî, â'dô ró bê tâ âdálé kî, òjílâ gólîyî tâ nñ 'bá 'dî 'bá yî ngá tâkó 'í tâ nññi ūyikâ 'dî 'bá yî bê. Gô'dá Ôvârî njí òjílâ gólîyî mbârâkâ âkô 'dî 'bá yî kpá té i'dî, â'dô ró bê tâ â'dálé kî, mbârâkâ òjílâ mvâ kâ rí rí'á ngá tâkó 'í. ²⁸ Gôlâ njí té òjílâ gólîyî òjílâ ângó nô dríj̄i rí drí rí'á ūyî ndrélé ngá tâkó ró rí yî i'dî, â'dô ró bê tâ â'dálé kî, ngá tibê òjílâ ângó nô dríj̄i rí drí rí'á ndrélâ lîfî ró ângó nô 'á nô â'dô rû i'zâ'á ndrî. ²⁹ Gôlâ 'ê tâ 'dî ūtî 'dî rí, tâlâ mä õzó kô rí lômbé-lômbéwâ 'élé Ôvârî rí lîfî drí 'á kî, Ôvârî njí ãmâ nô rí, tâlâ ãmâ òjílâ tâ lâ drí lâzélé gârâ ãzí-ãzí dríj̄i sî rí i'dî rí drí.

³⁰ Ôvârî i'dî ãnî 'bá 'bá â'dolé ngá âlô ró Yésü Krítô bê rí. Gô'dá Ôvârî âyê tâ ònjí ãnîkâ rí 'bá yî trá ndrî, tâlâ Yésü drâ trá ãnî vò 'á. Ítî rí, gô'dá ólô'bâa tâ ãmâ rú Ôvârî ândrá kô. Yésü i'dî tibê ãmâ ìnjí 'bá â'dolé drí-bâlâyî ró tâ ònjí 'ásî rí. ³¹ Ítî rí, gô'dá mä rí tâ 'élé, nyé õzô tâ ìgî Ôvârî kâ drí âtálé trá rí kâtí kî,

"Òjílâ gólîyî lê 'bá lômbé-lômbéwâ 'élé rí,

gólîyî òlômbê ūyî tâ gôlâ Ôvârî drí 'élé trá gólîyî drí rí tâsî i'dî."

Yêrêmíyâ 9.24

² ¹ Ámâ ândré rí mvâ yî, kâyî má drí câzó ãnî ngâlâ tâ âtî-âtî Ôvârî kâ pêlé rí, má pêe tâ âtî-âtî rí 'dî ãnî drí úlî lânjî-lânjî sî kô â'dô ró bê ãnî drí tâ lêzó. ² Má 'bá tâ ãmákâ trá cé Yésü Krítô rí òdrâ tâ pêzó i'dî ãnî drí, tâ gôlâ rí ipázó fê lâlî-lâlî dríj̄i, â'dô ró ãnî pâlê tâ ònjí ãnîkâ 'ásî rí bê. ³ Má drí â'dozó drê bê ãnî lâfâlé tólâ tâ pê'á rí, má âcâ trá õzô òjílâ tâkó mbârâkâ âkô rí kâtí, gô'dá ūrî fî trá má 'á rôô bûûû ámâ 'bâlê lélê rôô. ⁴ Gô'dá má drí rízó tâ âtî-âtî Ôvârî kâ nô pêlé ãnî drí rí, má rí kô pêlâ ãnî drí tâ nññi òjílâ mvâ drígá sî rí sî. Nî lê tâ tâ âtî-âtî 'dî 'á, â'dô kô kî, tâlâ mä rí tâ âtî-âtî rí 'dî pêlé tâ nññi òjílâ ângó nô kâ drígá sî rí sî rí drí. Gô'dá Ôvârî â'dâ úlî má drí rí'á pêlâ 'dî trá ãnî drí mbârâkâ Líndrí Tândí ūyikâ rí kâ sî. ⁵ Má 'ê tâ 'dî ūtî 'dî rí, tâlâ nî òlê ró tâ Yésü rí tâsî mbârâkâ Ôvârî kâ sî, â'dô tâ nññi òjílâ mvâ drígá sî rí sî kô.

⁶ Úlî gólîyî ãmâ drí rí'á pêlâ krítô 'bá gólîyî tâ lê 'bá trá tâ Ôvârî kâ 'á pîpîsîlî âlô sî rí yî drí rí, rí'á úlî tâ nññi Ôvârî kâ bê rí i'dî. Gô'dá tâ nññi rí gogó 'dî â'dô tâ nññi òjílâ mvâ drígá sî rí i'dî kô. Tâ nññi rí 'dî â'dô kô drí-'bá ângó nô kâ rí 'bá yî ngá lési, tâlâ tâ nññi drí-'bá gólîyî ângó nô kâ nô 'bá yî ngá lési rí â'dô rû nde'á nde 'dûwâg gólîyî bê. ⁷ Gô'dá tâ nññi gôlâ ãmâ drí rízó tâ âtálé i'dî sî lâ nô rí'á tâ nññi ngî' i'. Dî tâ nññi gôlâ Ôvârî drí lâpîlî trá dî òjílâ drí rí i'dî. Drê âkpâkâ'dâ gôlâ 'bâa drê ângó nô kô rí, âkû ró, gôlâ 'bá tâ nññi rí 'dî tâ lâ trá ãmâ drí. ⁸ Gô'dá òjílâ gólîyî â'dô 'bá drí-'bá ângó nô kâ ró nô 'bá yî tâ nññi lârâkô ìtî 'dî, tâ lâ fî gólîyî dríj̄i kô. Tí tâ nññi rí 'dî tâ lâ òrô fî trá gólîyî dríj̄i rí, tâ gólîyî icá kô Kúmú Yésü rí ipálé fê lâlî-lâlî dríj̄i. ⁹ Gô'dá tâ rí gogó 'dî â'dô trá nyé õzô Ôvârî drí âtálé trá búkû íyikâ rí 'á rí kâtí kî,

"Ngá gólîyî Ôvârî drí êdélé trá 'é'a 'élé ãmâ òjílâ íyikâ gôlâ rí lê 'bá trá rí yî drí rí rí'á ngî' lânjâ ró tâkányi.

Òjílâ icá kô ngá lânjâ rí gogó 'dî ndrélé ūyî lîfî sî ngâtá tâ lâ ârîlî ūyî bî-'bâlê sî."

Ísáyâ 64.4

¹⁰ Gô'dá Ôvârî â'dâ tâ íyikâ lâpî-lâpî ró 'dî trá cé ãmâ gólîyî krítô 'bá ró rí yî drí Líndrí Tândí íyikâ sî. Líndrí Tândí gôlâkâ 'dî rí tâ ndrî gôlâ drí rí'á 'élé rí 'bá yî nñlî, â'dô tâ lânjî-lânjî gôlâ drí rí'á i'sûlâ rí 'bá yî i'dî rí. ¹¹ Ngá gôlâ rí 'bá tâ i'sû-i'sû òjílâ kâ nñlî rí cé òjílâ rí 'dî i'dî. Kpá ìtî, Líndrí Ôvârî kâ rí cé nî tâ i'sû-i'sû păt̄j̄i-păt̄j̄i gôlâkâ rí nñlî ndrî. ¹² Mî ndrê

drē, Líndrí góglâ tibê ãmâ gólyiý tâ lē 'bá trá rî yî drí â'dozó ūdî bê lâ nõ rî, â'dó kô líndrí ãngó nõ kâ ūdî. Ôvârî ájô Líndrí iyî nyãányâ kâ trá rîlî ãmâ 'á, tâlâ mä ūnî rô tâ tândí ndrî góglâ Ôvârî drí âfélê trá ãmâ drí tâkó nõ 'bá yî bê.
¹³ Gõ'dá â'dô bê trá ūtî rî, mä rí úlî tâ ūsû ãmâ nyãányâ kâ âtálé ūdî kô. Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî nî rîl'á ãmâ ìmbalé úlî icâ 'bá iyî ãmâ drí 'e'lâ ìmbálâ ãmâ ází-azí gólyiý â'dó 'bá kpá cû Líndrí Tândí Ôvârî kâ bê iyî 'á rî yî drí rî sî. ¹⁴ Gõ'dá ūjîlâ gólyiý Líndrí Tândí Ôvârî kâ âkó iyî 'á rî yî, gã iyî tâ Ôvârî kâ nõ dó. Tâ 'dî icâ filí ūjîlâ 'dî 'bá yî drîlî kô, tâlâ 'dî tâ gólyiý Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí 'e'lâ â'dálâ cé nî gólyiý drí rî ūdî, ūtî rî, gõ'dá gólyiý ndrê iyîkâ tâ rî 'dî iyî lîfî 'á tâ tâkó rô. ¹⁵ Ūjîlâ góglâ 'bâ 'bá bê cû Líndrí Ôvârî kâ bê yî 'á rî, â'dô icâ'á cû tâ ūfî tâ lânjî-lânjî 'dî kâ nîlî ndrî. Gõ'dá icâ kô ūjîlâ góglâ Líndrí Ôvârî kâ âkó rî drí nîzô lâ, ¹⁶ nyé ūzô búkû Ôvârî kâ drí âtálé trá rî kâtí kî,

“Ā'dî ā'dô îcá'á kó tā ̄isū-̄isū Ôvârí kâ n̄ilî n̄i yā?

Ójílā kó yû.

Ã'dî â'dô ïcá'á nî tâ lôgôlé Ôvârí drïj yâ?

Õjílā ãzãkã kó yû.”

Ísáyā 40.13

Gô'dá cé āmâ nyáányâ gólfyí ngá ālô ró Yésü Krístō bê rí, mä nñ tå ïsü gólfakâ rí 'bá yí cé nñ, tälâ Líndrí Tåndí Ôvârî kâ â'dâ nñ āmâ drí.

Tā Póõlō yî Äpólō yí bê drí 'â ämúzó kpákā ãlô lôsî 'ẽzó lâjó'bá Ôvârî kâ ró rî

3 ¹ Ámâ ândré rî mvá yî, kâyî má drí 'bâzó ãní bê rî sî rî, má rí tâ âtálé ãní drí õzô krístô 'bá gólîyî tâ lê 'bá trá Ôvárí 'á pípísilî ãlô sî rî kâtí kô. Má rî trá rî'á tâ âtálé ãní drí õzô rírî tâ âtálé õjílã gólîyî rî 'bá ȫyíkâ cé tâ lôvô tâ ãngó nô kâ rî kâ bê drí rî kâtí. ãní drê cé 'dýimvá õdé kâtí tâ lêlê ãníkâ Yésu Krístô 'á rî 'á. ² Ítí rî, nî ícâ ãníkâ drê cé bâ ndrôle ȏdî. Nî ícâ drê nyásá âmbâ-âmbâ nyâlé têlé kô. ³ Nî ícâ kô, tâlâ nî rî ãníkâ drê zââ rî'á ngá gólîyî ãngó nô 'bá yí kâ rî yî 'êlé ȏdî. ãní drê zââ pípísilî 'bâ'bâ bê ãní ȫzí-ȫzí yî rú, gô'dá ãní drê kpá zââ rî'á lâwâ'lâ ãní lâfâlé 'ásí. ⁴ Gô'dá ãní drí ãní lâfâlé cázó ngíngî, nyé õzô õjílã gólîyî ãngó nô kâ tibê tâ lê 'bá ȫyí Yésu Krístô 'á kô rî 'bá yí kâtí. ȫzâ 'bá yí kî, yî ûlê ȫyíkâ Pôolô ȏdî gô'dá ȫzâ 'bá yí kî, yî ûlê ȫyíkâ Apôlô ȏdî.

⁵ Äñi lâfâ cäcâ ïtî 'dî rî'á tâ tâkó 'î. Äpólô íyíkâ âl'dî ï'dî yâ? Gô'dâ mâ Pôolôlô íyíkâ âl'dî ï'dî yâ? Ämâ ämákâ cé lâjô'bâ Ôvârî kâ tibê rî 'bâ tâ tâ lélê kâ Yésu 'á nô â'lâlé ânî drí rî yî ï'dî. Ämâ âlô-âlô mâ rî ämákâ nô cé lôsî gólâ Ôvârî drí â'lâlé ämâ drí 'élê rî 'élê ï'dî. ⁶ Mâ ämákâ ï'dî úlî Ôvârî kâ nô ï'dî 'bâ lâ 'i ânî 'á. Gô'dâ Äpólô íyíkâ ï'dî úlî Ôvârî kâ má drí ï'dîlî trá ânî 'á gô'dâ âfô 'bâ trá 'dî 'â lâ lûkû 'bâ 'i. Gô'dâ Ôvârî rî íyîngá úlî rî gogó ämâ drí rî'á lôsî lâ 'élê 'dî 'bâlê nî rî'á mbâlê ânî pípíslîl 'á, gô'dâ ânî drí gôzô tâ gólâkâ lélê. ⁷ Gô'dâ lôsî ämákâ kpârâtî ngá ï'dî 'bâ gô'dâ 'â lâ lûkû 'bâ bê rî, â'dô kô lôsî ángî 'i. Lôsî Ôvârî kâ gólâ tibê rî 'bâ ngá ämâ drí lôsî lâ 'élê 'dî 'bâ yî 'bâlê mbâlê rî, ï'dî rî'á lôsî ángî 'i. ⁸ Ítî rî, gô'dâ Ôvârî rî ðjílâ ngá ï'dî 'bâ rô gô'dâ 'â lâ lûkû 'bâ rô 'dî 'bâ yî ndrâlê yí lîfî ndrî 'dô ngá âlô rô. Ítî rî, Ôvârî â'dô 'e'á drí-'â gólîyíkâ fêlé â'lô lôsî gólîyî drí 'élê rî vó rô. ⁹ Mâ âtâ tâ 'dî ïtî 'dî rî, tâlâ ämâ kpârâtî Äpólô bê lôsî-'e'-âzíyâ 'i, mâ rî 'dô lôsî Ôvârî kâ 'élê ï'dî kpâkâ âlô gólâ bê. Gô'dâ ânî trá ðzô ámvú Ôvârî kâ gólâ ämâ drí rîzó lôsî 'élê nî 'á lâ rî katî.

Ání gõ'dá kpá trá õzõ jó Óvârí kâ kâtí.¹⁰ Mbârâkâ gõ'dá tâ nñiñi bê gólâ Óvârí drí félé trá má drí rî sî rî, má 'ê lôsí jó 'dî 'dîl' díl' lâ kâ trá. Gõ'dá má itô trá jó rî 'dî 'dîl' õzõ jó 'dî 'bá tândí tâ nñiñi jó 'dî kâ bê rî kâtí. Nïngá sî rî, gõ'dá õjílâ ázâ 'bá yî ânî trá jó 'dî 'ãmbukû lâ 'dîl' ndélé. Gõ'dá â'dô bê trá ití rî, õjílâ gólîyî 'e 'bá lôsí 'ãmbukû 'dî 'êlé 'dî 'bá yî, ð'ê iyî lôsí 'dî dódó.¹¹ Tâlâ Óvârí 'bá Yésü Krístô trá â'dôlé 'dî jó 'dî itô-ítô lâ ró. Jó 'dî itô-ítô lâ tândí ázâ õzõ Yésü tí rî yû.¹² Õjílâ ázâ 'bá yî ûjû trá jó Óvârí kâ 'dîl' ngá gólîyî 'e 'bá rû ïzälé 'wââ kô rî sî, gólîyî itô 'dîl' läré âmbá 'bá âmbâ rî yî sî, jô-drí âmbá 'bá âmbâ rî yí bê gõ'dá kpá õmâ tândí bê, gõ'dá ázâ 'bá yî 'dî iyíkâ trá fê âmbá 'bá dódó kô rî 'bá yî sî õmâ rî 'bá ñâl' 'wââ rî bê 'dî 'bá yî iyíkâ ngá tibê 'e 'bá rû ïzälé 'wââ rî yî 'dî.¹³ Õzõ Yésü Krístô òtíři âgôô ãngó nô 'á nöngá rî, gólâ â'dô lôsí krístô 'bá yî kâ ûjû'â lâlô-âlô ndrî. Kâyî lâ 'dî tú rî, Óvârí â'dô 'e'â âgôlé õzõ kâgumâqâ kâtí lôsí õjílâ gólîyî jó 'dî 'bá yî kâ kâ ûjûl'â lâlô-âlô ngâtâ gólîyî 'dî jó Óvârí kâ 'dî ngá tândí sî yâ rî.¹⁴ Õzõ kâgumâqâ rî 'dî aâcâ trá rî, õzõ gõ'dá jó ánîkâ 'dîl' 'dî õ'dê kô rî, Óvârí â'dô drí-'â fê'â ní drí lôsí ní drí 'êlé 'dî tâsí.¹⁵ Gõ'dá õzõ kâgumâqâ õzê jó ánîkâ 'dîl' rî trá vûdrí rî, ní â'dô ngá pâ'á, gõ'dá lôsí rî 'dî trá õnjí ró, 'dî rî, ní ûsú gõ'dá drí-'â lôsí ánîkâ 'dî kâ kô, ní â'dô ánîkâ fô'â lôsí vô 'dî 'ásî drí-drí ró, õzõ õjílâ gólâ jó gólâkâ drí vélé nyé ngá gólâkâ jó kâ bê ndrî 'á lâ gõ'dá drílâ iyíkâ âkpózó jó rî 'dî 'ásî drí-drí ró rî kâtí.

¹⁶ Nī nīj kō kī, ān̄ ndrī 'dō jō Ôvārí kā īdī yā? Gō'dá Líndrí gólákā rī rīlī ān̄ 'á yā? ¹⁷ Ōzō őjílā āzā īzā ān̄ trá tā īmbā ányā sī rī, Ôvārí ā'dō kpá őjílā rī 'dī īzā'á, tālā ān̄ rī'á jō Ôvārí kā īdī, gō'dá gólā 'bā ān̄ kpá trá ā'dólé őjílā íyī nyānyā kā rō.

¹⁸ Nî âdô ãnî ífífí kô. Žozô őjílâ gólâ ãngó nô dríi rí ɻisú tâ trá kî, yî rí gógó  zákôlâ 'dî  n i tâ trá rôô rí, nî rí gógó  zákôlâ 'dî nî t ndí ró kî, nî r l á tâ n n i  k , nî drí tâ n n i  v r i ng  l s i p t l  r   s z . ¹⁹ M   t  t  'd   n i dr   t  'd  r , t l  ng  g l y   j l   ng  nô dr l  dr  ndr l   y   f i t  n n i r  'd  'b  y ,  v r i ndr   y k  y   f i ng  t k  r .  t  r , t  i g   v r i k   t  t  k ,

“Ôvárí rí ãkpáká'dã tã nññí õjílã gólíyí iyí 'bã 'bá tã nñ 'bá ró 'dí 'bá yí kâ jälé ï'dí gólíyí 'bälé à'dólé ngá tãkó ró.”

Yóbõ 5.13

²⁰ Gō'dá Ôvârí âtâ kpá búkū íyíkâ 'á kī,

“Ôvârî nî trá kî, tâ ̄sû-̄sû tâ nî ‘bá āngó nô kâ rî kâ rî’á ngá tâkó ‘î.’”

^{21–22} Gō'dá â'dô bê trá ūtí rî, nî rî ânâ lômbélé kô tótó òjílã mvá tâsî. Âmâ ndrî, âmâ Póolõ Apólõ gô'dá kpá Pétérõ rî'á 'dô âníkâ ï'lî. Ngá âmbá nô 'bá yî rî'á 'dô âníkâ ï'lî, ângó nô, rîrî lédré-lédré ró, gô'dá kpá òdrâ bê, gô'dá kâyî gólâ ândrõ rî gô'dá kpá gólâ ïdrú rî bê. ²³ Gō'dá ânâ trá ndrî Yésü Krístõ kâ tâ gólâkâ rî 'bá yî 'élé ï'lî, gô'dá Yésü Krístõ íyíkâ kpá trá Ôvârî kâ ï'lî gô'dá tâ Ôvârî kâ rî 'bá yî 'élé ï'lî.

Tâ tâ lâjó'bá Yésü Krístõ kâ drí â'dózó rû ï'bû 'bá ró rî tâsî

4 ¹ Nî ndrê drê, âmâ Apólõ yí bê, âmâ âmákâ cé rû ï'bû 'bá Yésü Krístõ kâ tibé Ôvârî drí lôsî fêzó drîgá lâ, mâ òpê rô tâ íyíkâ lâpîlî lâpî ró rî òjílã drí rî kâtí. ² Òjílã gólîyî tibé rî 'bá lôsî âmbá ūtí 'dî 'élé 'dî 'bá yî, ólê drîlîyî â'dólé tâ ïsû âlô bê 'érê lâ 'á Ôvârî drí. ³ Âmákâ rî, òzõ òjílã gólîyî ângó nô kâ nô 'bá yî ôlê íyî tâ-vó âmákâ kîlî â'dô tâ nînî òjílã ângó nô kâ drîgá sî rî vó ró rî, tâ lâ lâzé má rú kô. Òjílã gólâ 'e 'bá tâ âmákâ kîlî nöngá rî 'dî 'dî yâ? Òjílã kó yû'dâwá, cé gólâ tibé âmâ âjô 'bá lôsî íyíkâ 'élé rî ï'lî. ⁴ Má ndré tâ ònjí má drí 'élé lôsî gólâ má drí rî'á 'élâ nô 'á kô. Gô'dá 'dî â'dô kô kî, mâ cù ūtí tâ ònjí âkó rî. Kúmú âmákâ Yésü Krístõ â'dô tâ-vó âmákâ kîlî nî mbî.

⁵ Â'dô gô'dá trá ūtí rî, â'dô kô tândí ró ânâ drí tâ-vó ânâ âzí-âzí yí kâ kîzó, nî tê kâyî gólâ icá 'bá 'ezó tâ-vó kîlî rî, rî'á kâyî Kúmú âmákâ Yésü Krístõ drí 'ezó âgôlê ângó nô 'á rî ï'lî. Kâyî rî 'dî tû rî, gólâ â'dô tâ gólîyî lâpî-lâpî ró òjílã pîpîsîlî 'á rî lôfõ'á ndrî, â'dô ró bê tâ lâ kîlî. Gô'dá Ôvârî drí drî-'â gólîyíkâ fêzó gólîyî drí â'dô ngá gólîyî drí 'élé rî vó ró. ūtí rî, gô'dá nî kî tâ-vó lâjó'bá Yésü kâ rî kâ kô drê âkpâkâ'dâ Yésü drí âgô âkó.

⁶ Nöngá rî, âmâ rî'á âmâ 'bâ'á Apólõ bê â'dólé tâ â'dâ ró tâ lâjó'bá Ôvârî kâ rî kâ tâsî, tâlâ nî lîlî ró tâ âmâ drí rî'á 'élâ nô ï'lî. Nî 'ê tâ kô lâvûlî tâ gólâ tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ 'á rî drî' sî. Â'dô kô ânâ drí kîlî nî rî, lîlî icí 'bá âzâ rî ôlâvû íyíkâ âzâ drî' sî rî. ⁷ Â'dî 'bâ íyíkâ ânâ nî â'dólé gârâ' ânâ âzí-âzí yí drî' sî rî yâ? Tâ nînî âníkâ 'dî, Ôvârî fêe nî ânâ drí tâkó kô yâ? Òzõ gô'dá tâ nînî gólîyî ânâ drí rîzó tâ ndrî 'élé ï'lî sî lâ, dî' 'bá yî Ôvârî ôfê nî ânâ drí tâkó rî, gô'dá nî rî âníkâ ânâ lômbélé tâ lâ sî 'dî â'dô drí yâ?

⁸ Nî nî tâ gô'dá trá rôô yâ? Nî ûsû gô'dá ngá ânâ drí lêlê rî 'bá yî trá ndrî yâ? Nî ndrê gô'dá âníkâ ânâ kúmú ângî rô òjílã âzí drî' sî yâ? Rî'á dô òzõ ânâ drí kumû âmârê trá ânâ nyâányâ drí 'dî kâtí rî. Mâ âtâ ânâ drí â'dólé kúmú ró, tâlâ mâ â'dô ró bê ânâ bê drî-âcê bê. ⁹ Má lê tâ rî 'dî ūtí 'dî, tâlâ Ôvârî 'bâ âmâ, lâjó'bá íyíkâ ró rî trá pâtî 'dôlê âmâ lôgôlê vûdrî 'álâ òjílã drí ndrî, òzõ òjílã gólîyî ûfûlî 'bí 'á òjílã dûû ândrá rî 'bá yî kâtí, tâlâ òjílã ângó nô drî' rî 'bá yî ndrî, mälâyíkâ ûrû 'álâ rî 'bá yî bê òndrê ró íyî bê.

¹⁰ Òjílã ndrî rî íyî trá âmâ ndrêlê òzõ ngá ânâ kâtí, tâlâ mâ rî tâ Yésü kâ pêlê ï'lî rî drí. Gô'dá âníkâ rî, nî 'bâ âníkâ ânâ nyâányâ sîsî 'álâ tâ nî 'bá ró lâfî gólâ Yésü rî vó lôbê kâ nô 'á. Âmâ âmákâ cù ūtí mbârâkâ âkó, gô'dá nî 'bâ âníkâ ânâ nyâányâ sîsî 'álâ mbârâkâ 'bâ ró. Gô'dá òjílã rî íyíkâ âmâ ndrêlê ngá ânâ kâtí rî, gô'dá rî íyíkâ bê-rî ânâ ïnjjoz ï'lî. ¹¹ ūtí rî, bûuú âcâlé ândrõ nô âmâ gólîyî rû ï'bû 'bá Yésü Krístõ kâ yî ró rî yî, mâ rî rîlî kâyî âzâ 'bâ yî sî lôfô sî lûmvû lôvô bê gô'dá rî'á lâmûlî itâ lîrîkû bê. Órî âmâ câlê. Gô'dá âmâ drí rîzó lâmû bê 'bâ tândí âmákâ âkó. ¹² ūtí rî, âmâ drí rîzó lôsî 'élé rôô âmâ drî sî, â'dô ró bê ngá nyânyâ ûsûzó. Gô'dá òzõ òjílã 'dâ âmâ trá rî, mâ rî âmákâ úlî tândí âtâlé ï'lî gólîyî drí gô'dá kpá Ôvârî rî ïjílî bê rî ï'lî ôrê fêlê gólîyî drí. Òzõ òjílã ôfê lâjô âmâ drí rî, mâ rî fîf' âtûlî. ¹³ Gô'dá òzõ òjílã ôgâ ònjø âmâ rû rî, mâ rî âmákâ gô'dá úlî âsô-âsô âtâlé ï'lî gólîyî drí. Òjílã ângó nô drî' nô yî ndrê íyíkâ âmâ ngá ânâ kâtí ró itôlê kó kâyî gólâ âmâ drí lôsî itôzó tólâ nâ sî âcâlé bûuû ândrõ nô.

¹⁴ Âmâ mvá yî tibé má drí lêlê rôô nô 'bá yî, má rî tâ ndrî rî 'bá âmâ 'élé 'dî 'bá yî igîlî ânâ drí, 'dî â'dô kô kî, ânyî ô'ê rô ânâ bê. Má igî tâ 'dî 'bá yî ânâ drí, 'dî rî ûimbâ ró ânâ bê lâfî âmbâ-âmbâ gólâ rû ï'bû 'bá pâtî-pâtî Yésü kâ drí rî'á trôlâ rî â'dâlê ânâ drí, tâlâ má lê ânâ trá rôô rî drí. ¹⁵ Òzõ gbô lé ânâ 'dô lîlî icí 'bá bê dûû tibé rî 'bá ânâ ûimbâlê lâfî gólâ Ôvârî kâ nô 'á rî, gô'dá mâ âmákâ 'dî òzõ ânâ átâ kâtí, tâlâ mâ ûimbâ ânâ trá sîsî ânâ 'bâlê tâ lêlê tâ Yésü kâ 'á, 'dî ândrõ ânâ drí â'dôzó krístõ 'bá ró 'dî. ¹⁶ Â'dô gô'dá bê trá ūtí rî, 'dôvô nî rî nyé òzõ ámâ kâtí. ¹⁷ Tâ rî 'dî ūtî rî, mâ trá Tímâtîyâ rî jô'á ânâ pâlê â'dólé nyé òzõ má tí. Gólâ nyé òzõ ámâ mvá má drí lêlê rôô rî kâtí, tâlâ mâ âcâ trá gólâ bê ngá âlô ró Yésü Krístõ 'á. Má nî trá tândí ró kî, gólâ â'dô ngá má drí lêlê gólâ drí 'élé rî 'e'á. Má jô gólâ trá ânâ ngálâ, tâlâ úlî gólâ drí 'e'á ûimbâlâ ânâ drí rî 'bâ ró ânâ bê lâfî gólâ má drí rîzó òzõ krístõ 'bâ kâtí, gô'dá kpá tâ gólîyî má drí rî'á ûimbâlâ kâyîsâ 'á vô 'ásî ngíngî rî 'bá yî lûsûlî.

¹⁸ Gô'dá òjílã âzâ 'bá yî ânâ lâfâlê sî ūtû íyíkâ bê-rî kî, mâ ûicá gô'dá gôlê kpá 'dî ânâ ndrêlê tólâ kô, 'dî gólîyî drí rîzó íyî lômbélé 'dî. ¹⁹ ūtí rî, gô'dá Ôvârî ôlôpê mâ trá rî, mâ â'dô câ'â ânâ ndrêlê ngbâângbânô. Mâ rî gogó nyâányâ lâ, mä gô rô ndrêlâ ngâtá òjílã gólîyî rî 'bá íyî lômbélé 'dî 'bá yî mbârâkâ gólîyíkâ lâvû gârâ, òzõ gólîyî drí âtâlé íyî fî sî 'dî tí yâ rî. ²⁰ Nî nî tândí ró kî, lâfî gólâ tibé Ôvârî drí rîzó òjílã 'bâlê â'dólé òjílã íyíkâ ró rî â'dô kô cé úlî fî kâ 'dî ï'lî. Rî'á tâ mbârâkâ Ôvârî kâ kâ ï'lî. ²¹ ūtí rî, nî lê má ânâ ânâ ngálâ lâfî ángô rî 'ásî yâ? Nî lê má ânâ ânâ câlê ônjörô'bí sî, ngâtá nî lê má ânâ ânâ ngálâ lâfî ángô rî 'ásî yâ?

Tâ tâ gólâ krístõ 'bá âzâ gólîyî lâfâlê rî drí tâ ònjí têtê 'ezó rî tâsî rî

5 ¹ Má ârî tâ ókî nî rî, òjílã âzâ ânâ lâfâlê sî ô'ê tâ ònjí têtê ânyî kâ trá. Âgô âzâ ôrî âyîlî átâ lâ rî ôkó bê. Tâ ònjí rî gogó 'dî lâvû gârâ tâ ònjí òjílã gólîyî Ôvârî rî nî 'bá kô rî drî rî'á 'élâ rî 'bá yî drî' sî. ² Â'dô gô'dá trá ūtí rî, nî gô nî rî ânâ ânâ lômbélé rîrî ânâ krístõ 'bá ró rî tâsî 'dî â'dô drí yâ? Tí vô lâ 'á rî, tâ ònjí gólîyî ūtí 'dî 'bá yî â'dô ânâ 'bâ'á â'dólé tâ ūtû ró. Nî drô âgô 'dî vólé ânâ lâfâlê sî. ^{3–4} Gbô lé má â'dô bê kô ngbâângbânô ânâ lâfâlê tólâ rî, tâ ūtû âmákâ bê ânâ bê tólâ. Gô'dá mä rî gogó nyâányâ lâ drî-âcê Yésü Krístõ kâ sî âtâ tâ trá kî, rî'á tândí ró tâ-vó âgô 'dî kâ kîzó. Nî ê'bê rû vô âlô 'á Ôvârî rî irâtâlê, nî nî tândí ró kî, nöngá rî, mä â'dô râtâa 'e'á Ôvârî drí ânâ pâzó, gô'dá drî-âcê Yésü Krístõ kâ rî â'dô 'bâ'á ânâ bê tólâ. ⁵ Nî drô âgô rî gogó 'dî vólé ânâ lâfâlê sî, gô'dá nî âyê gólâ Sâtánâ drîgá, Sâtánâ ûizâ

ró gó'lâ rí rú'bá 'dî vólé ngá lâzé sî. Áâ'dô lânjõ 'dî fê'á gó'lâ drí ïtí, tâlâ gó'lâ ââdî ró drí bê tâ õnjí íyíkâ 'dî 'ásî, tâ mbî rí 'êlé ï'dî, gô'dá Yésû Krístõ õpâ ró gó'lâ bê kâ'yî drílâ 'êzó âgôlé tâ-vó õjílâ kâ kîlî rí tú.

⁶RÍÁ õnjíró ãní drí ágô õnjí 'dí áyézó zââ rílî ãní lâfálé, gô'dá ãní drí kpá rízó ãní lômbélé kí, iyí ââ'dô krístô 'bá 'í. Ní ní ulí mânigô gólâ âtálé nô kí, "Ákú lõngá finyáwá rí â'dô õdrá môrá 'á dûû rí 'bâ'á ângálé gô'dá gílî kpá gâlähä."¹ Kpá ítí, tâ õnjí ojílâ âlô kâ â'dô lâ'bú'á krístô 'bá ãzí ïzälé ndr. ⁷ Â'dô bê trá ítí rí, gô'dá ní drô tâ õnjí 'bá 'dí vólé ãní lâfálé sí, tâlâ ní â'dô ró bê ngbángbá tâ õnjí âkó, nyé õzô ãmâ Yûdä yí drí lôfôrê lâ ãmâ lâfálé sí ãmbâtä âkú âkó rí 'bê'bê lâ sí kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ 'á rí tí. Ní ndrê, úfû Yésü Krístô trá ï'dí kâbîlîkí kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ ró, tâlâ gólâ õpâ ró ãmâ bê tâ õnjí ãmákâ 'ásí. ⁸ Ítí rí, mâ 'ê kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ 'dí tândí ró. Mâ njú kô zââ ãmbâtä ãmákâ âkú bê tibê â'dô 'bá ï'dí tâ 'e'lë õnjí ãmákâ rí rú â'dolé ï'dí ngá nyânyâ kârámâ rí 'dí kâ ró. Bê-rí, mâ trô ãmbâtä gólâ âkú âkó rí ï'dí, gólâ â'dô 'bá tâ 'e'lë õnjí ãmákâ âkó rí. ãmbâtä gólâ â'dô 'bá âkú âkó 'dí rí, rí'á rírí tândí ãmákâ gô'dá tâ lêzó ï'dí tâ pâtí Övârî kâ nô 'á rí ï'dí.

⁹ Wárágā má drí ígílí sísí ãnî drí nã 'á rî, má kĩ ãnî drí rî, nî õrî kô kpákâ álô õjílâ gólíyî ávẽ 'bá ró 'dî 'bá yí bê. ¹⁰ Tâ gólâ má drí ígílí ãnî drí 'dî, tâ ífí lâ â'dô kô kĩ, õjílâ tibé â'dô 'bá yí krístô 'bá ró kô rî yí ïlî. Özô nî õlê ãnî lâfálé cälé tâ õnjí 'bá gólíyî Ôvárí rî nî 'bá kô, rî 'bá yí tâ õnjí gólíyî nô 'bá yí 'élé rî yí, âyílî õkó bê ngâtá âgô bê yí õkó yí ngâtá âgô yí bê drílî sî, ávẽ 'bá, 'dó-má-drí 'bá, ügû, ôvárí ábârâdâgô ïratâ 'bá yí rú sî rí, icâ kô, té nî â'dô ângô tâ õnjí kâ nô âyé'á ïlî vólé. ¹¹ Tâ õnjí 'bá má drí tâ lâ ígílí ãnî drí kî'á nî rî, nî õcâ ãnî lâfálé gólíyî rú sî 'dî 'bá yí, âkpâ ãnî âzí-âzí yí gólíyî yí zî 'bá krístô 'bá ró gô'dá kpá zââ rí'á yí tâ õnjí 'e'á 'dî 'bá yí ïlî. Özô krístô 'bá âzâ â'dô ãnî lâfálé sî õrî zââ rí'á âyílî õkó bê ngâtá âgô bê yí âgô ngâtá õkó drílî sî, â'dô ávẽ 'bá 'î, â'dô 'dó-má-drí 'bá 'î, õrî ôvárí ábârâdâgô ïratâlê ïlî, õrî úlî õnjí-õnjí âtâlê õjílâ âzí rú, õrî õdrá mvûlî õdrá drí rizó gólâ rî cilí rôô, gô'dá â'dô ügû 'î rî, 'dîlî õjílâ gólíyî má drí tâ lâ ígílí ãnî drí kî'á nî rî, nî õcâ ãnî lâfâ gólíyî rú sî rí 'bá yí ïlî. Gô'dá nî nyâ ngá kpá kô gólíyî bê vô álô 'á.

¹²⁻¹³ Má átâ úlí 'dī ūtī 'dī rī, tâlâ őjílâ gólyíkâ 'dó 'bá kô krístô 'bá yî rô 'dî rî, tâlâ gólyíkâ rî 'dó kô tâ ámákâ rî 'dî. Ôvárí 'dó tâ-vó gólyíkâ kî'á nî. Gô'dá ãníkâ rî rî'lâ tândí rô ãnî drí krístô 'bá 'dî 'bá yî rîrî gólyíkâ vó lâ ăfîlî. Nî 'ê tâ gólyâ búkû Ôvárí kâ drí átálé rî 'dî nyé őzô ăgô gólyâ ăyî 'bá íyî átâ rî őkô bê 'dî kâtí 'dî kî'á nî rî,

“Nī drō ōjílā gólīyī rī 'bá zāā tā ōnjí 'ělé ānī lāfálé rī 'bá yī ānī lāfálé sī vólé.”

Tā 'Bā'bā Andā 17.7

Tā tā gólgā krístō 'bá yî drí rízó ūyî azí-azí yî ajílí tā kī 'bá

ändera rī tāsi

¹ Ókī nī rī, krístō 'bá ázâ 'bá yí rī īyî ází-ází yí ájílí tā kī 'bá gólyî Ôvárí rí nī 'bá kô 'dī 'bá yí ândrá. Ángô tí ró yâ? ² Õjílã Ôvárí kâ rî 'bá yí rî īyî tâ īyíkâ vó lâ édélé ákpâ īyî lâfálé 'ásí. ³ Nî nij kô kî, õjílã Ôvárí kâ rî 'bá yí â'dô 'bâ'á īyî ágô-ágô Yésü kâ ángó 'á nõngá rî vósí tâ-vó kî 'bá ró õjílã ángó nô kâ drí yâ? Õzô â'dô gô'dá trá ìtí rî, nî ícâ kô tâ gólyî fînyâwá-fînyâwá ãní lâfálé 'dî 'bá yí ndêlé yâ? ⁴ Ñî nij kô kî, ãmâ gólyî õjílã Ôvárí kâ ró nô 'bá yí â'dô tâ-vó mälâyíkâ kâ kî'á yâ? Á'dô trá ìtí rî, mä â'dô ícâ'á cû tâ-vó ángó nô kâ kîlî. ⁵ Ítí rî, â'dô kô mbî, õzô tâ ányâ â'dô bê krístô 'bá lâfálé rî, ãnî drí trôzô lâ ájílí tâ kî 'bá gólyî Ôvárí rí nî 'bá kô gô'dá kpá lôsí ákkó kãñisqâ 'á rî 'bá yí ândrá. ⁶ Dñi nî 'ê 'dî tâ ányâ 'î. Õjílã ãnî krístô 'bá lâfálé sî 'ë 'bá tâ-vó kîlî rî 'bá yí yû'dâwá yâ? Gô'dá nî rî krístô 'bá ází ájílí tâ kî 'bá gólyî â'dô 'bá kô krístô 'bá ró rî yí ândrá, õjílã gólyî Ôvárí nî 'bá kô rî yí drí rîzô tâ gólyíkâ ârslí.

⁷ Tā góлâ ãní drí rí'á 'ělâ ñí' dí' rí' ádálâ kí, tā rí' dí' pë' ãní trá lë. Rí'á tãndí ró ãní drí rízó vûdrí ãní vø' 'ásí krístõ 'bá yí ró tā ádó 'bá bê ãní lâfälé 'ásí rí' êdélé, á'dó kô' ájízó lâ bê-rí' lâ' dí' õjilâ' gólâ' Ôvârî rí' nñ' 'bá kô' rí' ândrá. Á'dô 'bá'á tí tãndí ró, õzõ ãní ází-ází krístõ 'bá ró rí' yí õ'ê tâ' õnjí ãní drí rí, ãní drí áyézó lâ tâ' dí' vø' lâ lôgõ' ãkó. ⁸ Tâ' gólâ' dí' 'bá yí vø' lâ' rí, gõ'dá ãní ázâ' 'bá yí rí' gõ'dá kpá rí'á tâ' õnjí' 'ělê iyí ází-ází yí' gólîyí krístõ 'bá ró rí' yí rú. ãní ázâ' 'bá yí, nñ' rí' gõ'dá kpá' ãkpâ' ngá ãní ází-ází yí' krístõ 'bá ró rí' yí' kâ' ûgûlî.

Tā Póõlõ drí tā ífí gólâ kîzó nî rî âyî-âyî 'dâzí rî õkó ngâtá

ágó bê rî rî'á ñonjí ró rî â'dázó rî

⁹⁻¹⁰ Ní nij̄ kô kĩ, òjílã gólyi rí 'bá tã ñnj̄ 'élé rí ícâ íyî kô pãt̄i-pãf̄i ró filí võ 'bûñ 'álâ rí 'á. Ní âdô ãnî nyáñyâ kô. Õzõ ní ã'dô drê zãâ ãyî'á 'dází rí õkó bê ngãtâ 'dází rí ágô bê rí, õzõ ní ã'dô drê zãâ ãyî'á ãgô ãzí ngãtâ õkó ãzí bê rí, õzõ ní ã'dô drê zãâ ôvârï ábârâdâgô ìráta'á ï'dí, õzõ ní ã'dô drê zãâ rí'á ngá ãnî ãzí-ãzí yí kâ ûgû'á rí, õzõ ní ã'dô drê zãâ árõ-árõ bê, õzõ ní òrî drê zãâ rí'á òdrá mvûlî rí'á ãnî cílî gô'dá kpá rízó ãzí-ãzí lô'dâlé ï'dí sî lâ rí, gô'dá õzõ ãnî ã'dô drê zãâ rí'á tã ñnj̄ 'dí 'bá yí ákípâlâ yí 'ë'á rí, ní ícâ kô filí võ 'bûñ 'álâ nã 'á. ¹¹ Sîsî rí, òjílã ãzâ 'bá yí ãnî lâfâlé sî rí trá rí'á tã ñnj̄ 'dí 'bá yí 'ëlé. Gô'dá ngbâângbânô rí, Ôvârï jí gólyi trá ngbângbá tã ñnj̄ gólyíkâ 'dí 'bá yí 'ásî. Ìtí rí, gô'dá ngbâângbânô rí, ní âyê tã ñnj̄ 'dí 'bá yí trá tâlâ ãnî trá òjílã Ôvârï kâ ï'dí. Gólâ 'bâ ãnî trá â'dôlê òjílã tã mbî 'bá ró drí-äcê Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ kâ rí sî gô'dá Líndrí Tândí Ôvârï kâ rí sî.

¹² Öjílā ãzâ ökî yî â'dô cû drí-báláyî bê ngá ndrî 'ezó rî, gô'dá má â'dô tâ-drí lôgô'á öjílâ rî 'dî drí nôtí, â'dô kô tâ pâtíi ró kî, ngá ndrî ní drí 'elé rî â'dô ámâ pâ'á. Nî âyê ngá ndrî ãnî drí rî'á 'elâ rî 'bá yî kô ãnî 'bälé rägïi íyíkâ ró. ¹³ Ítí rî, öjílâ ãzâ 'bá yî â'dô kî'á nî rî, ó'bâ 'â íyíkâ kó ngá nyâzó 'á lâ, gô'dá má â'dô lôgô'á lâ öjílâ rî 'dî drí nôtí, úlî 'dî 'bá yî

¹5.6 Ákú Ákú 'dī rī'á úlī mānīgō 'i. Āmbātā gólā ăkú ăkó rī'á nyā'á kărámā lăvū-lăvū kôrō kâ rī 'á 'dī rī'á tă â'dâ 'i kī, ăjílă Ôvârî kâ drí rīlî tă ănjîjă ăkó.

ïyíkâ rí'lá mb̄i, gõ'dá ïzátú rí, ãmâ 'â 'dî â'dô 'é'á rû ndêlé kpärätlí ngá nyãnyâ 'dî bê. Úlì mânigõ 'dî, tâ íffí lâ kî, Õvârî 'bâá ãnî rú'bâ 'dî kô ãnî drí tótó ãvë 'ezó ï'dî sî lâ. Õvârî 'bâ ãvë nî, gõ'dá â'dô kô tändí ró âyïzó õkó bê ngâtá ãgô bê õzö ní drí lélé rí tí. Õvârî 'bâ ãnî rú'bâ 'dî â'dô ró bê ãnî drí íyî ïnjïzö ï'dî sî lâ. Gõ'dá Õvârî rí gógo bê njâá ãnî pâlé ngá ãnî rú'bâ drí lélé rí yî sî. ¹⁴ Nî ndrê drë, Õvârî ìngâ Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ rí rú'bâ õdrâ 'ásí. Gõ'dá gólâ â'dô ãmâ rú'bâ yî ìngâ'á kpá ïtí õdrâ 'ásí mbârâkâ íyíkâ 'dî sî. ¹⁵ Nî nñí kô kî, gõ'dá ãnî rú'bâ 'dî trá Yésü Krístõ rí rú'bâ 'lî yâ? Ítí rí, rí'lá tändí ró ãnî drí gõzo Yésü Krístõ rí rú'bâ 'bâlê â'dólé rú'bâ ãvë 'bâ kâ ró yâ? 'Dî su kô. ¹⁶ Õzö õjílâ ãzâ ãyï trá õkó ãvë 'bâ ró 'dî 'bâ yî bê ngâtá ãgô ãvë 'bâ ró 'dî 'bâ yî bê yâ rí, 'dî gólîyî ácâ trá ngá ãlô ró õkó ngâtá ãgô ãvë 'bâ ró 'dî bê, tâlâ tâ ìgî Õvârî kâ ãzâ ãtâ tâ trá kî,

“Ágó yî õkó lâ bê ãmû rû ïyî ácálé õjílâ ãlô ró.”

Tâ Ómvó Ngá 2.24

¹⁷ Gõ'dá má ãtâ ãnî drí, õjílâ gólâ íyî ãmú 'bâ ãlô Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ bê rí, gólîyî ácâ trá ngá ãlô ró Yésü Krístõ bê.

¹⁸ Ítí rí, gõ'dá nî â'dô kô õjílâ ãvë 'bâ ró ãlôlâ. Õjílâ gólâ tâ õnjí ïtí 'dî 'é'á rí, gólâ ïzâ trá cù íyî rú'bâ 'lî. Tâ õnjí ãzâ 'bâ yî õjílâ drí rí'lá 'elâ rí 'bâ yî, ïzâa íyî gólâ rí rú'bâ kô. ¹⁹ Nî nñí kô kî, ãnî rú'bâ 'dî jô Líndrí Tändí Õvârî kâ kâ ï'dî yâ? Õvârî rí rí'lá Líndrí Tändí íyíkâ âjólé rí'lí ãnî 'á. Nî â'dô kô ãnî nyãnyâ kâ ï'dî rí'lá tâ 'elé ãnî drí sî. ãnî õjílâ Õvârî kâ ï'dî. ²⁰ Nî ndrê trá, gólâ gî ãnî trá lâgâ ãmbá sî. Ítí rí, nî 'ê gõ'dá tâ gólîyî rízó gólâ rí ïnjílî rí ï'dî ãnî rú'bâ 'dî sî.

Tâ rírî tändí ágô kâ gõ'dá õkó bê rí tâsî

⁷ ¹ Tâ gólâ tibê ãnî drí ïjílî má tî 'dî 'á rí, má â'dô tâ-drí lâ lôgõ'á ãnî drí nõtî, má â'dô kî'á nî rí, ãwô, õzö õjílâ ãzâ ïicâ cù rílî tâkó õkó gî ãkó, gõ'dá õkó lôvó 'ê gólâ kpá kô rí, rí'lá tändí ró. ² Gõ'dá kpálé ïtí rí, má nñí trá tändí ró kî, ãvë 'ê õjílâ rôô. Gõ'dá â'dô bê trá ïtí ró rí, rí'lá tändí ró õjílâ drí õkó ngâtá ágô trôzó kó ãlô gõzo lîfî 'bâlê cé íyíkâ õkó ngâtá ágô rí 'dî drí sî. ³ Ítí rí, gõ'dá ágô õfë íyî nyãnyâ âyïzó õkó lâ bê dódó, gõ'dá õkó õfë íyî nyãnyâ kpá âyïzó ágô lâ bê dódó cù ïtí íyî rú'bâ lôgâ ãkó íyî ágô ngâtá õkó drí, õzö lôvó lâ ð'ê gólâ rí ágô ngâtá õkó trá rí. ⁴ Õkó mbârâkâ ãkó íyî rú'bâ drí sî, gõ'dá ágô lâ ï'dî mbârâkâ bê drí lâ. ⁵ Ágô ngâtá õkó ï'dî yâ rí, ðlôgâ yî kô âyïlî íyî õkó bê ngâ ágô bê tâkó ïtí. Õzö nî ðlô rílî ngiíngî ã'dô ró bê râtâa 'ezó Õvârî drí rí, 'dî rí'lá tändí ró, gõ'dá ãâ'dô cé kâyî dâ sî. Kâyî rí 'dî vósî, nî âgô kpá ó'dí âyïlî võ ãlô 'á ágô ró õkó ró, õzö ãnî drí rí'lá 'elâ sisî rí kâtí, tâlâ Sâtánâ õzó kô ãnî âdô âyïlî õjílâ 'dâzí rí õkó ró ngâtá ágô ró rí bê ãnî õkó ngâtá ágô drílî sî. ⁶ Gõ'dá úlî ámákâ má drí âtâlê ãnî drí õkó trôtrô kâ ngâtá ágô trô kâ nô â'dô kô tâ 'bâ'bâ ró ãnî drí. ⁷ Gõ'dá tâ ïsû ámákâ 'á rí, rí'lá tändí ró ãnî drí rílî õkó ãkó õzö ámâ kâtí. Gõ'dá má nñí trá kî, Õvârî fê mbârâkâ õjílâ drí ngiíngî ãlô-âlô ndrî ngá ngiíngî 'ezó. Õvârî fê mbârâkâ trá õjílâ ãzâ 'bâ yî drí rízó õkó bê tändí ró, gõ'dá gólâ fê mbârâkâ kpá trá ãzâ 'bâ yî drí rízó tändí ró õkó ngâtá ágô ãkó.

⁸ Má lê tâ âtâlê ãnî gólîyî ámjûlî ró rí 'bâ yî drí, gõ'dá kpá ãnî gólîyî ágô ngâtá õkó lâ yî drí ôdrâlê trá rí 'bâ yî drí. Rí'lá tändí ró ãnî drí rízó cù ïtí ágô ngâtá õkó ãkó, õzö má drí rírî nô kâtí. ⁹ Gõ'dá õzö ní ã'dô cù ïtí mbârâkâ ãkó ãnî vó ndrêlê rílî õkó ngâtá ágô ãkó rí, 'dovó nî trô õkó ngâtá ágô cé ãlô. Â'dólé õkó bê ngâtá ágô bê ãlô rí sû nî gólâ ãnî drí â'dózó õkó ngâtá ágô ãkó gõ'dá ãvë drí rízó ãnî fûlî rí drí sî.

¹⁰ Mâ kpá úlî ãzâ bê âtâlê ãnî krístõ 'bâ gólîyî â'dô 'bâ õkó bê ngâtá ágô bê rí yî drí, úlî rí gógo 'dî â'dô kô ámâ nyãnyâ kâ ï'dî, rí'lá úlî Yésü Krístõ kâ ï'dî. Õkó òngâ ágô lâ drígâ sî kô. ¹¹ Õzö õkó rí 'dî òngâ trá ágô lâ drígâ sî rí, õkó rí 'dî òtrô gõ'dá ágô ãzâ kô kô. Õzö ïicâ ìcâ rí, gólîyî ëedê íyî lâfâlê ágô lâ âyéle 'dî bê, gõ'dá gólâ õgô ró té ágô lâ drígâ. Gõ'dá krístõ 'bâ gólîyî ágô ró õkó bê rí 'bâ yî drí kpá ïtí, gólîyî ìngâ íyî õkó yî kpá kô.

¹²⁻¹³ Ítí rí, gõ'dá má lê kpá tâ ãzâ âtâlê ãnî drí, tâ rí 'dî â'dô kô tâ 'bâ'bâ Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ kâ ï'dî. Õzö krístõ 'bâ â'dô rí-âzí bê gõ'dá rí-âzí 'dî â'dô krístõ 'bâ 'í kô rí, õzö ngâtá rí-âzí 'dî gólâ tâ lê 'bâ kô Yésü Krístõ 'á 'dî ðlô tâ-drí trá rízó kpâkâ ãlô ágô lâ ngâtá õkó tâ lê 'bâ ró 'dî bê rí, rí'lá tändí ró ágô ngâtá õkó krístõ 'bâ ró 'dî ìngâ rí-âzí íyíkâ 'dî kô, gólîyî õrî ï'dí bê lâ ngâ ãlô ró. ¹⁴ Mâ âtâ tâ 'dî ïtí 'dî rí, tâlâ Õvârî â'dô ìcâ'á òrê fêlê rí-âzí 'dî gólâ krístõ 'bâ ró kô rí drí, tâ lêlê ágô gõ'dá õkó krístõ 'bâ ró rí kô sî. Tí òrô 'bâa ïtí kô rí, Õvârî â'dô 'dîyimvâ gólîyî drí fûlî rí yî ndrê'á õjílâ gólîyî Õvârî rí nñí 'bâ kô rí yî ró. Gõ'dá tâ pâtílî ró, Õvârî ndrê 'dîyimvâ 'dî 'bâ yî kpá õjílâ íyíkâ ró.

¹⁵ Gõ'dá õzö õjílâ gólâ tibê tâ lê 'bâ kô 'dî ðlô trá íyî rí-âzí tâ lê 'bâ ró 'dî âyéle rí, rí-âzí 'dî âyâe gólâ 'elâ ïtí. Ícâ gõ'dá kô ãnî drí rízó zââ rí-âzíyâ ró, tâlâ Õvârî lê ãnî drí rílî tâ ãdî sî ãnî lâfâlê 'ásí. ¹⁶ ãnî gólîyî tibê krístõ 'bâ õkó ró rí 'bâ yî, nî âyê ãnî ágô gólîyî tibê â'dô 'bâ kô krístõ 'bâ ró rí yî kô. Nî rí kpâkâ ãlô gólîyî bê, Õvârî nñí tâ tändí 'e' 'bâ â'dólé ãnî ágô 'dî 'bâ yî drí rí trá ndrî. Únñí kô, nî â'dô gólîyî jâ'a ïzátú â'dólé õjílâ tändí Yésü Krístõ kâ ró. Gõ'dá ãnî krístõ 'bâ gólîyî ágô ró rí yî drí kpá ïtí.

¹⁷ ãnî ndrî õ'e ïyî tâ ïyíkâ nyé õzö Õvârî drí 'bâlê trá gólîyî drí 'elé rí kâtí. Gólîyî õrî zââ lôsî tibê gólîyî drí rí'lá 'elâ Õvârî drí gólîyî âzízö 'álâ sî â'dólé õjílâ íyíkâ ró rí 'elé. 'Dî tâ gólîyî má drí rí'lá ìmbâlâ kâñisâ ndrî má drí rízó lâmûlî 'álâ sî rí 'bâ yî 'ásí rí yî ï'dî. ¹⁸ Õzö Õvârî ùzî õjílâ gólâ 'dê 'bâ bâsâ 'á rí ï'dî â'dólé õjílâ íyíkâ ró rí, õjílâ rí 'dî 'é ngá ãzâ kô â'dô ró bê âlîbî gólâ yî drí 'dêzó trá bâsâ 'á 'dî jâlê vólé yî rú sî. Kpá ïtí, õzö Õvârî ùzî õjílâ gólâ 'dê 'bâ kô bâsâ 'á rí ï'dî â'dólé õjílâ íyíkâ ró rí, õjílâ rí 'dî ânî gõ'dá kô 'dêlê bâsâ 'á, tâlâ yî â'dô ró bê õjílâ Õvârî kâ ró. ¹⁹ Mâ âtâ tâ 'dî ïtí 'dî rí, tâlâ 'dê 'dê bâsâ 'á 'dî rí'lá ngá tâkó 'lî Õvârî rí lîfî drí 'á. Ngá gólâ tâ lâ drí lâvûlî gârâ Õvârî rí lîfî drí 'á rí, rí'lá tâ 'bâ'bâ gólâkâ rí ïnjî-ïnjî lâ ï'dî.

²⁰ ãnî ãlô-âlô õrî íyíkâ fî nyé õzö yî drí 'bârê tî. ²¹ Kpá ïtí, õzö nñí ãzâ â'dô râgîlî õjílâ ãzâ kâ, gõ'dá Õvârî drí ânî âzízö â'dólé õjílâ íyíkâ ró rí, nî ïsû tâ kô tâ lâ tâsî. Gõ'dá õzö ânî lîpî 'dî ðlô trá ânî âyéle nñlî drí-bâlâyî ró rí, 'dî rí'lá tändí ró.

²² Mâ âtâ kî, ãnî krístõ 'bâ gólîyî râgîlî ró rí yî õ'e ûrî kô 'dî rí, tâlâ Õvârî õtîrî ãnî âzí õjílâ íyíkâ ró rí, Õvârî 'bâ ãnî trá

â'dólé dr̄i-báláȳi ró ráḡi tā õnjí kâ 'ásī. Ítí rí, gõ'dá ãnî krístõ 'bá gólíȳi tibé â'dó 'bá kô ráḡi ró Óvárí drí zilí trá â'dólé õjilä íyíkâ ró 'dí 'bá yî, ãnî kpá trá rí'á ráḡi Yésü Krístõ kâ ï'dí. ²³ Óvárí ï'dí rí'á ãnî liph̄i 'i. Gólâ gî ãnî trá lágî ãmbâ sî. Gõ'dá â'dó bê trá Ítí rí, nî 'bá gõ'dá ãnî kô õjilä ãzâ drí ãnî dr̄i ïzälé. ²⁴ Ítí rí, ámâ ândré rí mvá yî, nî rí nyé õzõ Óvárí drí ãnî 'bärë kâtí, tâlâ nî rí ró bê gólâ bê.

²⁵ Gõ'dá tâ gólâ ãnî drí ìgílî má drí õjilä gólíȳi ánjúlî ró 'dí 'bá yî tâsî rí, tâ 'bá'bâ Óvárí kâ 'bälé tâ 'dî 'á rí yû. Ítí rí, má lē gõ'dá tâ ïsû ámákâ tâ 'dî 'á rí â'dlé ï'dí ãnî drí, õzõ õjilä gólâ tâ nî 'bá kî yí rí zââ tâ pâtîlî âtâlê ï'dí mbârâkâ Óvárí kâ sî rí kâtí. ²⁶ Ítí rí, gõ'dá lânjö gólâ rí 'bá ãmbâ õjilä Óvárí kâ 'élé nõ tâsî rí, má ïsû bê rí, rí'á tândí ró õjilä drí rizó ánjúlî ró. ²⁷ Õzõ gõ'dá ãnî â'dô cù õkó bê rí, nî drô kô vólé. Õzõ gõ'dá ãnî â'dô kpá õkó âkó rí, nî rí Ítí õkó âkó. ²⁸ Gõ'dá õzõ nî ïsû tâ trá 'ezó õkó ngâtá ágô trôlê rí, 'dî' rí â'dó kô tâ õnjí 'i. Õzõ õkó mvá gólâ tâ ãgô kâ nî 'bá kô rí òlê ágô trôlê rí, 'dî' â'dó kô tâ õnjí 'i. Gbõ lé â'dó kô tâ õnjí 'i õkó ngâtá ágô trôlê rí, gõ'dá õjilä gólâ õkó ngâtá ágô trô 'bá trá rí, â'dô lânjö ûsû'á rôô ãngó nõ 'á. Gõ'dá õjilä gólâ rí 'bá ánjúlî ró rí pâ ngá trá lânjö 'dî' ásî.

²⁹ Ámâ ândré rí mvá yî, ngá gólíȳi ndrî ãngó nõ 'á nõ 'bá yî â'dô rû nde'á 'wââ. Ítí rí, ngâtá ãnî gólíȳi õkó bê ngâtá ágô bê rí 'bá yî ngâ õjilä gólíȳi 'bá 'bá ánjúlî ró rí yî ï'dí yâ rí, õ'ê ïyî lôsî Óvárí kâ pîpîsîlî âlô sî. ³⁰ Ítí rí, ngâtá ãnî gólíȳi âwó võ 'á rí yî, ngâ ãnî gólíȳi â'dó 'bá âyíkô ró rí yî ï'dí yâ rí, õ'ê ïyî lôsî Óvárí kâ pîpîsîlî âlô sî. Gõ'dá ngâtá ãnî â'dó 'bá cù ngá bê dûû rí, ngâ ngá âkó yâ rí, õ'ê ïyî lôsî Óvárí kâ pîpîsîlî âlô sî. ³¹ Nî âyê ngá ãngó nõ kâ 'dî' 'bá yî, nî 'ê ró lôsî Óvárí kâ ï'dí. Má âtâ tâ 'dî' ïtî 'dî' rí, tâlâ ngá ndrî ãngó nõ 'á nõ 'bá yî â'dô rû nde'á nde.

³² Má lē ãnî drí â'dólé cù ïtî ngá lânjï-lânjï үrî ngá ãngó nõ 'bá yî kâ tâsî rí kâ âkó. Õjilä gólíȳi ánjúlî ró rí â'dô icâ'á cù lôsî Óvárí kâ 'élé pîpîsîlî âlô sî, tâlâ gólíȳi ïyîngâ tâ ïsû-ïsû ãkó rôô. Gólíȳi lê kpá Óvárí rí 'bälé â'dólé âyíkô ró.

³³ Gbõ lé ïtî rí, gõ'dá õjilä gólâ â'dó 'bá cù õkó bê ngâtá ágô bê rí, rí íyíkâ үtú vósî cé zââ үrî ró ngá gólíȳi ãngó nõ 'bá yî kâ nõ 'bá yî tâsî, tâlâ gólâ lê kpá íyî õkó rí 'bälé â'dólé âyíkô ró. ³⁴ Ítí rí, tâ ïsû-ïsû õjilä 'dî' 'bá yî kâ rí'â rí, âlô 'bá íyíkâ tâsî, gõ'dá rí lâ kpá tâ Óvárí kâ tâsî. Nî ndrê, õkó gólâ ágô âkó rí fê íyíkâ íyî nyânyâ nyé lôsî Óvárí kâ 'élé ï'dí, â'dólé Óvárí drí lôsî íyíkâ bê ndrî. Gõ'dá õkó gólâ ágô bê rí kâ rí, gólâ lê kpá tâ ïsûlî tâ ãngó nõ 'bá yî kâ rí tâsî. Gólâ lê kpá íyî ágô rí 'bälé â'dólé âyíkô ró.

³⁵ Má âtâ úlî 'dî' ïtî 'dî' rí, â'dô ró bê tâ ïsû ãnîkâ êdélé, nî â'dô ró bê tâ ă'dî bê ãnî pîpîsîlî 'á. Má lē ãnî drí tâ mbî rí 'élé ï'dí, gõ'dá kpá tâ Óvárí kâ 'élé pîpîsîlî âlô sî. ³⁶ Gbõ lé ïtî rí, õzõ ágô ү'bî tâ trá õkó bê rû trôzó gõ'dá tâ lâ êdé rû drë 'wââ kô, gõ'dá âvë â'dô trá ágô rí 'dî' bê rôô rí, gólâ õtrô õkó 'dî. 'Dî' â'dó kô õnjí ró. Gõ'dá kpá õzõ õkó 'dî' ââ'dô bí acâ'á ârâkâ ró trôo rû ïyî drë zââ kô, õkó 'dî' õlê trá ágô 'dî' trôlê 'wââ rí, gólíȳi õtrô rû. ³⁷ Gõ'dá õzõ ágô rí 'dî' õkó 'dî' bê ү'bî tâ rí 'dî' trá pîpîsîlî âlô sî rizó tâkô ánjúlî ró, gõ'dá icâ kpá cù íyî rû'bâ vó ndrêlê âvë drîgâ sî rí, 'dî' rí'â tândí ró ágô 'dî' drí rizó tâkô õkó rí 'dî' trô âkó. ³⁸ Ítí rí, ágô gólâ tâ-dr̄i lê 'bá õkó gólâ ndrêlê trá yí drí rí trôzó rí, ágô rí 'dî' ê 'dî' tâ tândí 'i. Gõ'dá ágô gólâ tâ ïsû 'bá õkó gólâ ndrêlê trá yí drí rí trôzó kô rí, 'e' 'dî' kpá tâ tândí 'i.

³⁹ Ítí rí, õkó gólâ ágô trô 'bá trá rí, rí rílî tâ 'bá'bâ ágô lâ kâ zêlê kâyî ágô drí 'bâzô drë bê ledré-ledré ró 'dî' ásî ndrî. Gõ'dá õzõ ágô lâ 'dî' õdrâ trá rí, gólâ gõ'dá trá dr̄i-báláȳi bê ágô ãzâ tâ lâ drí sülî gólâ rû rí trôlê, õzõ ágô rí 'dî' â'dô krístõ 'bá 'i õzõ gólâ tí rí. ⁴⁰ Gõ'dá tâ 'dî' 'bá yî 'ásî ndrî rí, tâ ïsû ámákâ 'á rí, tí krístõ 'bá gólíȳi ăyízî ró rí 'bá yî, rí'â tândí ró gólíȳi drí rizó cù ïtî ágô ngâtá õkó ãzâ trô âkó. Má ïsû bê rí, tâ ïsû-ïsû ámákâ 'dî' 'bá yî, Líndrí Tândí Óvárí kâ rí nî a'dálâ má drí.

Tâ ngá gólâ 'bälé trá pârândâ tî rí nyâzó kô rí tâsî rí

¹ Ngbâângbânõ rí, tâ gólâ ãnî drí ìgílî má drí, kî'á nî rí, ââ'dô rí'á tândí ró krístõ 'bá drí ngá gólâ fêlê trá pârândâ tî rí nyâzó ngâtá rí'á õnjí ró yâ rí tâsî rí. ² Nî âtâ trá tândí ró kî, ãmâ krístõ 'bá ââ'dô 'dó ndrî tâ nînî bê. Gbõ lé ïtî rí, nî ïsû ãnîkâ bê rí tâ 'dî' 'bá ãnî trá ngá ãnî drí lêlê rí yî 'élé, tâlâ nî nî trá kî, ngá gólâ lâ'bí ãnî ă'bîyâ yî kâ 'dâzó drí lâ rí mbârâkâ âkó ãnî ïzälé Óvárí rí liph̄i dr̄i 'ásî rí drí sî. Nî ndrê drë, tâ nînî ãnîkâ rôô 'dî' 'bá yî rí ãnî 'bälé â'dólé lómbé-lómbewâ 'bá ró, ïtî rí rí'á tândí ró tâ 'ezó lôvó sî ãnî ãzí-ãzí yî drí. Lôvõ ãnîkâ ãnî ãzí-ãzí yî drí rí â'dô gólíȳi 'bâ'á tâ lêlê Óvárí 'á pîpîsîlî âlô sî. ² Õzõ õjilä ãzâ ïsû tâ kî, yí ûnî tâ trá ndrî rí, gõ'dá gólâ tâ nînî âkó. ³ Ítí rí, gõ'dá õjilä gólâ Óvárí rí lôvó 'bâ'á 'bâ'á õjilä gólâ Óvárí drí tâ âtâzó gólâ rí tâsî kî, gólâ ââ'dô õjilä pâtîlî 'i rí ï'dî.

⁴ Ngbâângbânõ rí, má â'dô gõ'dá tâ âtâ'á ngá gólâ fêlê trá pârândâ tî rí tâsî. Mâ nî trá tândí ró kî, ãnî ă'bîyâ yî òvârî rí'á mbârâkâ âkó. Gõ'dá mâ nî kpá trá tândí ró kî, Óvárí pâtîlî rí bê kô rí'á cé âlô. ⁵ Mâ nî trá kî, ngá bê rí'á dûû ãngó nõ 'á gõ'dá kpá үrú 'álâ tibé õjilä drí rí'á ïrâtâlâ tâ nî âkô sî òvârî ró kpá kúmú ró rí yî. ⁶ Gólíȳi cù mbârâkâ âkó, Óvárí ïyîngâ rí'á cé âlô, tibé â'dô 'bá ãmâ átâ үrú 'álâ rí ï'dî. Gólâ 'bá ngá ãngó nõ 'á nõ 'bá yî nî ndrî, mâ rí nõ cé tâ gólâkâ rí 'élé ï'dî. Gõ'dá Kúmú ángî ãmákâ bê kpá rí'á cé âlô, Yésü Krístõ ï'dî. Óvárí 'bá ngá ndrî ãngó 'á nõ gólâ rí drí sî. Gólâ tî ãmâ dr̄i tâ õnjí ãmákâ 'ásî, tâlâ mâ Ӧrî ró bê Ӧdûkû âkó.

⁷ Kpálé ïtî rí, krístõ 'bá ãzâ 'bá yî nî tâ 'dî' dôdô kô. Gólíȳi rí zââ ïyî ă'bîyâ yî òvârî yî ndrêlê òvârî pâtîlî ró mbârâkâ bê. Gõ'dá ïtî rí, õzõ gólíȳi ănyâ ngá pârândâ kâ rí, kî tâ ïsû gólíyâkâ 'á rí, gólíȳi үnîjî ïyî ă'bîyâ yî òvârî yî trá. Ítí rí, gólíȳi â'dô 'bâ'á tâ ïsû ró, tâlâ tâ ïsû gólíyâkâ 'á rí, ââ'dô õnjí ró. ⁸ Gõ'dá ngá nyânyâ ãzâ 'bá yî nyâzó ngâtá nyâzó lâ kô yâ rí, rí'á cù ïtî mbârâkâ âkó õjilä 'bälé â'dólé õnjí ró ngâtá tândí ró Óvárí rí liph̄i dr̄i 'á.

⁹ ãnî krístõ 'bá yî gólíȳi tâ ïsû 'bá kî'á nî rí yî ââ'dô tâ nînî bê rí, nî ârî drë. Tâ ïsû ãnîkâ 'á rí, ãnî ââ'dô dr̄i-báláȳi bê ngá ndrî 'élé ngâtá ngá pârândâ kâ rí nyâlê. Gõ'dá má kî ãnî drí rí, nî ndrê tândí ró, tâlâ dr̄i-báláȳi ãnîkâ tâ 'dî' kâ 'dî' õzõ

^{28.1} Pârândâ Kõrínítõ lé 'bá yî rí ïyî kôrõnyâ fûlî ï'dî pârândâ tî ngá fêfê ró òvârî Ӧbârâdâgô ïyíkâ rí 'bá yî drí. Gõ'dá râtâa gólíyâkâ òvârî Ӧbârâdâgô ïyíkâ 'dî' 'bá yî drí rí vósî rí, drîlîyî kôrõnyâ fûlî 'dî' â'wâ lâ nyâzó ïyî ãzí-ãzí lâ yî bê. Krístõ 'bá yî ijî Pôolôl kî, ââ'dô tâ õnjí 'i 'a'wâ pârândâ tî sî rí nyâzó yâ, tâlâ krístõ 'bá ãzâ 'bá yî kî 'dî' ââ'dô tâ õnjí 'i kô, tâlâ òvârî Ӧbârâdâgô 'dî' ââ'dô rí'á ngá tâkó 'i.

õjílā ãzí góliyí tā nññí ãníkâ 'dí tí rî ãkó rî yî 'bââ ngá góliyí drí ndrêlé ïyî lïfí tâ õnjí rô rî yî 'élé kô. Nî 'bâ góliyí drí lïjälé tâ ïtí 'dí 'bâ yî sî.

¹⁰ Gō'dá mā drē tā 'dī ífí lā nḡl'á ãñi drí tāndí rō. Œzō nī ōnyá ngá pārāndā kā gō'dá krístō 'bá ãzā 'bá ȳ gólīȳi tā ̄sū 'bá kī'á nī rī tā 'dī ngá ̄njí 'í rī, ̄ondré ãñi rī, gólīȳi â'dō kī'á nī rī, nī ̄dā 'dī lā'bí pārāndā kā ̄dī. Gō'dá gólīȳi â'dō kī'á nī rī, tā ãñi drí 'élē 'dī ̄a'lō trá tā tāndí 'í krístō 'bá drí 'élē. Gō'dá drílīȳi kpá rīzó tā 'dī 'élē. Gō'dá ̄tí rī, gólīȳi drí 'a'lō lījā. Gō'dá ̄cā ̄ȳi kō nīlā dódó kī, tā gólā ̄várí drí lēlē ̄ȳi drí 'élē rī ̄ȳíkâ ángō rī ̄dī yā. ¹¹ Gō'dá ̄tí rī, ãñi gólīȳi tā nīnī bē rī 'bá ȳ ižā tā lēlē ãñi ̄azí-̄azí gólīȳi tā nīnī bē dā rī kā trá. Tā 'dī â'dō tā ̄mbá rō, tālā Yésū Krístō drā trá gólā rī pālē. ¹² ̄tí rī, 'dī nī 'é tā ̄njí trá Yésū Krístō rú, tālā tā gólā ãñi drí 'élē 'dī 'bā ãñi ̄drúpī ȳi gólīȳi krístō 'bá ̄azí rō rī ȳi trá tā ̄njí 'élē. Tā ãñi drí 'élē 'dī ižā tā ̄sū gólīȳkâ tā ̄njí rī nīzó rī trá. ¹³ Gō'dá Œzō ̄a'lō trá ̄tí rī, ̄amákâ rī, ngá má drí nyälé rī drí ámâ ̄azí-̄azí ȳi 'bāzó tā ̄njí 'élē rī, gō'dá má lēé kó kō ngá rī 'dī nyälé ̄älôwâlâ.

Tā drī-ācē Póõlō kā â'dózó lājó'bá Yésū kā rō rī tāsī

³ Özö ðjílā āâtâ iyî tâ trá má drí kî, má ââ'dó kô lâjó'bá Yésü Krístô kâ ï'dí rî, má â'dó tâ-drí lôgð'á góliyî drí nõtí.
⁴ Ícá kô ngá nyânyâ fëzó âmâ drí ngá mvûmvû bê lôsî âmákâ nõ 'êrë lâ Bârânábâ bê rî 'á yâ? ⁵ Má ïcá kô òkó trôlé rîzó lâmúlî ï'dí bê lâ özö lâjó'bá âzâ 'bá yí kâtí yâ? Pétérô yî, Kúmu âmákâ Yésü rî âdrûpî bê gô'dá kpá lâjó'bá âzâ 'bá yí bê rî iyî âcî tôlé iyî òkó yí bê. ⁶ Ítí rî, âmâ Bârânábâ bê, mâ rî âmákâ nî, rî'á lôsî 'êlé âmâ drí sî, â'dó ró bê âmâ drí âmâ tî nyâzó tâlâ â'dô 'lî yâ? ⁷ Ajú 'bû 'bá yî góliyî rî ngá nyânyâ gîlî âdî iyíkâ sî yâ? Özö ðjílâ âzâ ï'!dî ngá-iyínyâ ámvû 'á rî, gólâ ïcá kô âlôwálâ nyâlé yâ? Özö kâbîlîkî vó ndrë 'bá ôtírî rî kâbîlîkî vó ndrëlê rî, gólâ ïcá kô bâ lîmvû kâbîlîkî 'dî 'bá yí kâ 'dî mvûlî yâ? Gô'dá özö â'dó trá ítí rî, ïcá trá âmâ drí ngá trôzó lôsî âmákâ 'êlé 'dî drî.

⁸Tâ gólâ má drí âtâlé 'dî cé tâ ũsû õjílã ãngó nõ kâ rí 'bá yí kâ r'dî yã? Â'dó kô ūtí, Ôvárí âtâ kpá trá ūtí búkû íyíkâ 'á.
⁹Músã kí ní rí,

“Ní âyê kôrõnyâ áníkâ 'bã kâ rî 'bá yî ngá nyâlé dódó, tâlâ gólîyî rî nî áni pâlé.”

Tā 'Bā'bā Ândâ 25.4

Úlí gólá Óvárí drí átálé 'dī' á rí, Óvárí rí íyíkâ 'dī cé körönyä 'bā kâ yí tā átálé 'l'dí pälé yä? ¹⁰ Úlí 'dī 'bá yí rí'á ámâ täsí, tälâ öjílã gólá ngá-ÿínyâ íyíkâ 'l'dí 'bá trá ámvú íyíkâ 'á rí, 'bā íyî lïfî nyé ngá-ÿínyâ íyíkâ gólá 'e 'bá âfölé ámvú 'dī 'ásí 'dī drïí íyí pälé. Öjílã gólyí 'e 'bá  drûgú 'dī ânölé ámvú lésí, gô'dá 'e 'bá cálâ rí, â'dô 'bá'á íyî kpá 'dó lïfî 'bâ'bâ bê  drûgú 'dī félé íyî drí.

¹¹ Má ȫ'dị úlị ȴvárí kâ kpá trá Ȣñ'á. Ítí rí, ícá kô ȣmâ drí ngá ȴusúzó Ȣñ' drígá sī yã? ¹² ȴjílã Ȣzâ 'bá yí ȴusû ngá trá Ȣñ' drígá sī. Â'dó kô mbí ȣmâ drí kpá ngá ȴusúzó Ȣñ' drígá sī gãrã ȴjílã 'dí 'bá yí dríl sī yã? Gbô lé Ítí rí, ȣmákâ rí, mã ící Ȣñ' kô ícî ngá félé ȣmâ drí mbârâkâ sī. Ítí rí, mã rí trá ngá ákó lé 'bá ró, tâlâ mã ȴozó kô tâ lêlê Ȣníkâ Yésu Krístô 'á 'dí ȴzââ ngá zízí Ȣñ' tí rí sī.

¹³ Ní ní drē, õjflá gólyí rí 'bá rí'á lôsí 'élé jó ángí Óvárí kâ 'á rí, gô'dá kpá dfí-'bá jó ángí Óvárí kâ rí kâ yí bê gólyí rí ngá nyanyá gólyí félé ngá fefé ró Óvárí drí rí nyálé í'dí. ¹⁴ Kpá ítí, Kúmú ámákâ Yésu Krístô 'bá tâ trá kí, ámâ gólyí tibê rí 'bá tâ átí-átí tändí íyíkâ rí pélé rí, ícâ-ícâ ámâ drí ngá gólyí ámâ drí lélé rízó rí úsúzó lôsí ámâ drí rí'á 'élâ 'dí 'ásí.

¹⁵ Gődá ámákâ rí, mā zí ngá kô ânî tî sî félé, ã'dô ró bê ámâ pálé lôsî Yésü Krístö kâ nô 'êrë 'á. Mâ lë ámákâ tákányî lôsî 'êlé Ôvárí drí tákó ïtí, cû ïtí ngá trô ãkó drï lâ õjílâ mvá drígå sî. 'Dñi kâ rí tí rî, tâ ïsû ámákâ 'á rî, rî'á tândí ró má drí drázó lõfô sî gólâ má drí nizó nî'á ngá zïlî ânî tî sî rí drï sî. Má lëe kô õjílâ âlôlâ drí tâ ámákâ lôsî 'ê kâ tákó Ôvárí drí tibé ámâ 'bâ 'bâ ãyïkô ró 'dî jälé â'dólé ngïi. ¹⁶ Ítí rî, lôsî ámákâ má drí rî'á 'êlâ rizó tâ âtî-âtî tândí Ôvárí kâ nô pélê tákó ngá ãkó 'dî, â'dó ngá má drí rizó ámâ lõmbélé drï lâ rî 'dî kô, tâlâ Yésü Krístö 'bâ tâ lâ nî má drí 'êlé ïtí. Gődá õzô má ïcâ kô tâ Ôvárí kâ pélê rî, 'dñi má â'dô â'dô'á ïzâ ró. ¹⁷ Tí õzô má õrî lôsî tâ âtî-âtî tândí pë kâ nô 'êlé tâ lëlë ámákâ rí tí rî, gődá ïcâ trá ódrí ngá félé má drí lôsî 'dî tâsî. Gődá Ôvárí njî mâ trá, má õpë ró tâ âtî-âtî tândí nô rägïi gólákâ ró. Ítí rî, gődá oofë drï-'â má drí yã? ¹⁸ Ngá 'ê'á félâ má drí drï-'â ró rî 'dî nô. Mâ cû ândrä-tandî bê úlî Ôvárí kâ pë kâ õjílâ drí tákó ïtí ngá zí ãkó gólïyî tî félé má drí.

¹⁹ Ítí rí, má â'dô tâ gólâ má drí lélé 'êlé rí 'êl'á drí-báláyî ró. Ójílâ ázâ yû'dáwâ ãngó nô 'á nõngá ámâ lípî ró. Gô'dá má 'bâ má â'dólé õzô rágñi ôjílâ ndrî kâ kâtí, tâlâ má õjâ ró ôjílâ lârâkô ngüïngî rí 'bá yî bê ndrî 'dó â'dólé ôjílâ Yésü Krístô kâ ró. ²⁰ Ítí rí, õzô má õrî 'bãsúrú Yúdä yí kâ lâfâlé rí, má rí â'dólé nyé õzô ôjílâ Yúdä yí kâ kâtí, tâlâ má õjâ ró góliyî bê â'dólé ôjílâ pãtî-pãfî Yésü Krístô kâ ró. Gbô lé â'dô bê kô má drí tâ lânjî-lânjî ró õzô má 'lñjî tâ 'bâ'bâ Músâ kâ rí kô rí, má 'dâ lâ'bí Yúdä yí kâ 'dî 'bá yî ndrî kâyî má drí rízô góliyî lâfâlé rí sî. Má 'ê tâ 'dî 'bá yî ìtí 'dî rí, tâlâ ôjílâ Yúdä yí kâ 'dî 'bá yî òlë ró ïyî tâ bê Yésü Krístô 'á 'díyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí âjólé rí ró. ²¹ Kpá ìtí, õzô má õrî 'bãsúrú ázâ 'bá yî lâfâlé rí, má 'dâ lâ'bí ôjílâ Yúdä yí kâ 'dî 'bá yî kâ rí kô, tâlâ òlë ró ïyî tâ kpá bê Yésü Krístô 'á. Má gãá tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ kô dô. Pâtî ró, mä rí bê-rí tâ 'bâ'bâ Yésü Krístô kâ rôlê l'dî.

²² Ítí rí, őzõ má ótírrí őjilâ gólyíkâ drí 'bälé cé fínyáwá rí láfálé rí, gõ'dá má 'é tã gólyíkâ drí ndrélé ឃិំ lifi' ányâ ró rí kô, tâlâ má ícâ ró bê gólyíkâ ájilí Yésû Krístô ngálâ, Yésû Krístô õpâ ró gólyíkâ bê tã őnjí gólyíkâ 'ásî.

²³ Má rī tā 'dī 'bá yí 'élé ūtī 'dī rī, tālā tā âtū-âtū tāndí Ôvárí kā nō ūlā'bū rō bē vō 'ásí 'bāsúrú ngíingí drí ndrī. ūtī rī, gō'dá mā ūsū rō ūrē gólā Ôvárí drí 'é'á fēlā ūjílā íyíkā drí rī bē gólíyí bē.

²⁴ Nī ndrē drē, īcā trá ānī drí ānī nyāányâ sēlé nīlī ătī 'ålâ nīlī zāâ drí-'â ūsúlî. ²⁵ Ítí rí, gō'dá ăjílă gólâ lē 'bá ngú rälé gō'dá yí ădê ró sîsî ăzí-ăzí drí ndrī rí, gólâ rí kâyî vósí cé zāâ rí'á íyí rú'bá ūjûlî ngú rärä sî dódó. Gólâ rí tâ 'dî 'élé Ítí 'dî rí, yí ūsû ró drí-'â, gbô lé drí-'â rí ăâ'dô 'ĕl'á rû izälé 'wââ rí. Gô'dá ămákâ rí, mă rí ămákâ lôsî 'élé rôô nô rí, mă ūsû ró drí-'â ăvârî drí 'ĕl'á fêlê ămâ drí rí bê. Drí-'â rí gógó 'dî izââ rû kô ălôlâ. ²⁶ Ítí rí, má 'ê lôsî ăvârî drí mbârâkâ sî kpá pîpîsîlî ălô sî, ăzô ngú râ 'bá gólâ rí 'bá rälé zââ mbî cázó 'wââ vô nă ădûkû lâ 'ålâ sîsî rí kâtí. Gô'dá mă kpá ăzô ăjílă gólâ rí 'bá ăwâ 'élé íyî ăjû-'bá-ăzí bê, gô'dá rí 'bá íyíkâ íyî ăjû-'bá-ăzí rí sîlî íyíkâ zââ téké-téké rí kâtí. Gólâ sîj íyî ăjû-'bá-ăzí 'dî dîrî-dîrî kô. Má rí lôsî ăvârî kâ 'élé kpá Ítí dódó. ²⁷ Ítí rí, má 'bá gô'dá ămâ rú'bá cé rí'á tâ sű 'bá ăvârî rú rí 'élé 'dî. Má 'dî ămâ rú'bá 'dî lîpî lâ 'i, tâlâ mă ătirî rî'í tâ pêlê ămâ ăzí-ăzí yí drí rí, ăvârî icâ kô tâ ănyâ ūsúlî mă rú, gô'dá drí-'â gólâ 'ĕl'á fêlê mă drí rí lôgázó dô mă drí kô.

Tā ôvârī ābārādāgō ìrátā-írátā tāsī rī

10 ¹ Ámâ ândré rí mvá yí, ní l̄isū drē tā góglâ á'dó 'bá ojílā Yúdã yí kâ yí drí kâyí Músã kâ 'á rí. Ôvârí 'dê trá sísí gólyí drí mbärâsâsâ 'á, á'dô ró bê láfí á'dálé gólyí drí nízó vō ãgângbêlê 'ásí. Gõ'dá Ôvârí câ l̄imvû ândré lâfâ kpá trá, á'dô ró bê gólyí drí lâvuzó 'álâ sí 'á'á lé drí ázâ rí lésí rí 'álâ. ² Ítí rí, 'dê'dê mbärâsâsâ kâ gólyí drí sísí 'dí 'á gõ'dá kpá lâvû-lâvû l̄imvû ândré lâfâ câ 'bá rí 'dí 'ásí rí, rí'lâ ozõ gólyí ibâbâtízâlê trá 'dêlé Músã vósí rí kâtí. Ítí rí, gõ'dá ó'bâ gólyí ngá álô ró Músã bê, ozõ ámâ 'bârë ngá álô ró Yésu bê bâbâtízí sí rí kâtí. ³ Ítí rí, ojílâ 'dí 'bâ yí nyâ iyí trá ngá nyânyâ álô góglâ Ôvârí drí áfélé ní úrú lésí rí l̄dí. ⁴ Gõ'dá gólyí mvû iyí kpá trá l̄imvû álô góglâ Ôvârí drí áfélé ní rí l̄dí. Gólyí mvû trá l̄imvû góglâ áfõ 'bá únì 'ásí Ôvârí drí únì rí 'dí 'bâlê rí'lâ nílî 'dûwâ gólyí bê rí l̄dí. Ní ndrê drê, únì rí 'dí trá nyé ozõ Yésu Krístô tí. ⁵ Gbô lé Ôvârí rí bê ní rí'lâ gólyí pâlé gólyí ôtíri rí'lâ nílî vō ãgângbêlê 'dí 'ásí rí, ámbá vō lâ yí, rí'rí gólyíkâ sú Ôvârí rí l̄ifí drí 'á kô. Tâ rí 'dí tâsí rí, Ôvârí 'bâ gólyí trá ôdrâlê ômâ 'álâ.

¹¹ Tā góliyî ndrî rû 'lê 'bá òjílâ Yúdä yí kâ 'dî 'bá yî drí 'dî 'bá yî, 'lê rû 'dî, ã'dô ró bê ãmâ lîfî ìmbálé. Tâ â'dó 'bá góliyî drí 'dî rî, fîgî búkû 'á 'dî rî, ã'dô ró bê ãmâ lîfî ìmbálé, mä õzó kpá kô tâ ònjí ãlô-ãlô 'dî 'eë. Nî ïsü kî, kâyî ãdükû ãngó nô kâ rî trá ãnyî, tâ-vó ãmákâ kîzó.

¹² Nî gólâ kî 'bá nî rî, yí ââdrê trá gágá tâ lélê íyíkâ 'á òzô rákâ fê kâtí, yí ë'ë tâ õnjí kô rî, 'dõvó ní ndrê nî dódó, ní òzô kô 'dêe. ¹³ Ânî ndrî, nî ârî drê, gõ'dá òzô Sâtánâ õtírî ânî sêê tâ õnjí 'élé rî, gõ'dá nî nî kpá tândí ró kî, tâ gólâ rî 'bá ânî ûjûlî 'dî rî, rî kpá trá õjílâ âzâ 'bá yî ûjûlî ūtú. Tâ ûjû rî 'dî â'dó kô tâ ó'dí 'í. Ôvârî nî tâ ânîkâ trá. Gólâ â'dô ânî pâ'á, nyé òzô gólâ drí 'bälé trá âmâ drí rî kâtí. Gólâ â'dô látlî njí'á ânî drí fõzó tâ ûjû-ûjû 'dî 'ásî tâ íyíkâ rí 'élé rî 'dî. Gólâ îcâ kô tâ ûjû rî gógó 'dî âyélel ânî 'élé gârâ ânî mbârâkâ drí sî.

Tā gólgā Póolō drí kīlā nī rī krístō 'bá yī ãâ'dô kô ngá ãlô rō

ôvârí ãbãrãdãgõ bê rî

¹⁴ Ānī, ámâ rû-lé-āzí yî má drí lélé rôô nô 'bá yî, nî 'bâ tâ gólâ má drí îgílî 'dî vîlî ānî drî sî kô. Nî ȫrátâ ȫvârí ȫbârâdâgô kô. ¹⁵ Má îgî tâ nô ȫnî drí nô, ȫzô ȫjîlâ gólîyî tâ nînî bê rî 'bá yí kâtí. Nî ȫsû drê úlî ȫmákâ 'dî dódó, nî nî rô bê ngâtá 'dîl úlî pâtî 'i yâ rî. ¹⁶ Nî ȫsû drê ngá gólâ félé trá pârândâ zélé rî tâ lâ. Rû ȫmû tândí tâsî rî, ȫzô mâ ȫmvû ngá trá ȫgâ gólâ ȫvârí drí ȫrë fëzó trá drî lâ rî 'á rî, 'dîl mâ rî 'dî ȫwô-ȫtî 'e'á ȫvârí drí Yésû Krístô rî ȫdrâ tâsî. 'Dîl mâ rî 'dî rû ȫmû'á ngá ȫlô rô Yésû Krístô rî ȫdrâ bê. Gô'dá ȫmbâtâ gólâ ȫmâ drí rî'á nyâlâ rû ȫmû tândí Yésû rî tâ ȫsûzô rî 'á 'dî, ȫzô mâ ȫnyâ trá rî, 'dîl mâ rî rû ȫmû'á ngá ȫlô rô Yésû Krístô rî rû'bâ 'á. ¹⁷ ȫmbâtâ gólâ ȫngî 'bâ 'bâ kô ȫlô rî'á 'â lâ ȫjôlé ȫjîlâ drí nyâlê 'dî, 'dîl rî tâ ȫdálé kî, ȫmâ gólîyî dûû ȫmbâtâ ȫlô pîlî 'dî nyâ 'bâ 'dî, gólîyî gô'dá trá ndrî ngá ȫlô 'i Yésû Krístô bê, tâlâ mâ nyâ trá ndrî 'dô ȫmbâtâ ȫlô 'dî ȫdî. ¹⁸ Gô'dá nî ȫsû drê kpâ ȫjîlâ Yûdâ yí kâ tâ lâ. Gólîyî ȫtîrî ngá nyânyâ gólîyî félé ngá fëfë rô ȫvârí drí rî ȫrûkâ lâ nyââ rî, 'dîl rî ȫdálâ kî, gólîyî ȫmû rû trá ngá ȫlô rô.

³10.7 Nī zī Äfō-Äfō kápītā 32.

āmákâ Yésū Krístô rî 'bälé â'dólé ăwã ró tâ 'dî 'á, gólâ őzó kô lâñõ fêe āmâ drí rôô. Mä nî trá tândí ró kî, mbârâkâ gólâkâ lâvû gãrã āmákâ drí sî.

Tā góлâ āmâ drí Ôvârî rî 'bâzó ãyîkô ró āmâ ãzí-ãzí yî lêlë sî rî

²³ Gō'dá ōjílā ázâ 'bá yí rí ūyá trá tâ átálé kí, yí aâ'dó drí-báláyí bê tâ ndrî 'ezó ōzô ūyá drí lélé rí kâtí. 'Díi rí tâ pâtíi 'í. Gō'dá tâ ndrî aâ'dó kô tândí ró ãmâ drí 'elé. Ítí rí, tâ ndrî ãmâ drí aâ'dólé drí-báláyí bê 'eré lâ 'á 'dí yí, ãmbá vó lâ ícâ kô ãmâ ází-ází yí pâlé nílí sísí 'álâ tâ lélé ūyíkâ bê. ²⁴ Ítí rí, ní 'ê kô cé tâ gólâ 'e 'bá ânî íffí pâlé rí l'dí. Ní 'ê tâ gólíyí 'e 'bá ânî pâlé ndrî ânî ází-ází yí bê rí l'dí.

²⁵ Ōzō gō'dá nī ūūsū ã'wá vō ngá lâz̄í kâ ngá ḡí kâ bē r̄í 'á r̄í, nī ij̄í tā kō k̄l̄á nī r̄í, ã'wá 'd̄í ã'wá gólâ félé trá pārāndâ zéle r̄í ðí yã r̄í. Nī icá kpá kô tā ijílí k̄l̄á nī r̄í, r̄í'á mb̄í ã'wá 'd̄í nyazó yã r̄í. Nī ḡí nyälé. ²⁶ Má âtâ tā 'd̄í ïtí 'd̄í r̄í, talâ ïiḡí trá búkū Ôvárí kâ 'á k̄í,

“Ngá ndrī ãngó nō 'á nō Ôvârí kâ īdî.”

Lôngó 24.1

Ítí rî, gólâ âf    'w   'd    j  l   dr   ny  l  .

²⁷ Gō'dá õzō ānî rû-lê-ăzíyâ yî â'dó 'bá ȫyî krîstô 'bá ró kô rî ăqâzî ānî ȫyî drí 'bá 'álâ ă'wá nyâl  r , n  ny  ă'w  r  'd  c   t  t   j   k . ²⁸ G d   z   j l   z  'b  y   s o  dr -mb l  tr   n  l f  k , 'd   w  f l  tr  p r nd  z l  r   d  r , n  ny   w  r  g g  'd  g d  k , t l  n   z  k   j l  g l  t  'd   t  'b   n  dr  'd  'b a  t   n j  ' l . ²⁹ Gb  l   d  k  t   n j  'i ng  g l  f l  tr  p r nd  z l  r  ny z   n  dr  t   s - s   n k  r  v  r , n  ny  k , t l  n   z  k  t   s - s   n   z - z  y  k  ng  'd  ndr z   y  l f  t   n j  r  'd   z .

Ítí rí, gõ'dá õjílã ázâ 'bá yí ânâ lâfálé sî â'dô tâ-drí lôgõ'á kí, "Â'dô ítí rí, tâlâ â'dô 'í âmâ drí rízô tâ ̄isü-̄isü âmâ ází-ází yí kâ 'êlé ̄dî yâ?"³⁰ Gõ'dá ̄ozô mä ̄lê ̄awô-̄tí trá Ôvârî drí ngá gólgâ âmâ drí 'é'lâ nyâlâ 'dî tâsí rí, â'dô kô mbí âmâ drí ngá rí 'dî nyâzó yâ?"³¹ Gõ'dá má â'dô tâ âníkâ 'dî drí lâ lôgõ'á nôtí, tâ lâvû 'bá kó rôô rí cé Ôvârî rí ̄injî-̄injî ̄dî. Â'dô kô ngá ní drí nyâlé ngâtá mvûlî rí ̄dî, ní 'bá tâ ndrí ânâ drí rí'á 'êlâ rí ââ'dô tâ gólgîyî õjílã 'bá 'bá Ôvârî rí ̄injîlî rí ̄dî.
Ní 'ê tâ gólgîyî 'ê 'bá õjílã ází 'bâlê tâ ̄onjí 'êlé Ôvârî rú rí ̄dî kô, ngâtá õjílã rí 'dî õjílã Yûdâ yí kâ ngâtá â'dô kô õjílã Yûdâ yí kâ 'í yâ rí, ngâtá õjílã rí 'dî õjílã Ôvârî kâ 'í yâ rí. Tâ 'dî 'bá yí võ lâ 'á rí, ní 'ê tâ gólgîyî 'ê 'bá gólgîyî 'bâlê tâ lêlê Yésü Krístô 'á pípíslílî âlô sî rí ̄dî.³² Mâ rí gogó nyâányâ lâ, má rí ̄ujûlî ̄tû vósí cé zââ rí'á tâ gólgîyî õjílã ází 'bá 'bá â'dólé ̄ayikô ró rí 'êlé ̄dî. Ní ̄ujû gõ'dá kpá 'êlâ ̄tí. Má â'dô kô cé ngá 'ê 'bá cé âmâ nyâányâ pâlé rí 'êlé ̄dî. Má ̄ujû kpá ngá gólgîyî 'ê 'bá õjílã ází pâlé rí 'êlé, tâlâ Ôvârî ̄opâ ró gólgîyî bê tâ ̄onjí gólgîyikâ 'ásí.

1 Nī ï'bī ámâ vó ï'dî, kpá õzõ má drí ríri Yésū Krístō rí vólé ï'bílî rí kâtí.

Tā gólâ Ôvârí rī ïrâtâzó láfi mbî 'ásî rî

² Má rí'lá ávīkō ró, tālā tā ámákā vū' ānī drī' sī kō. Nī rī trá zāā tā gó'lá má drí ìmbálé ānī drí rī 'élé rī'dí.

³ Ítí rí, gõ'dá má lẽ ãní drí tã nô nñl kí, Yésú Krístõ 'dí rí'á ojílã drí'lí sí ndrí. Gõ'dá kpá ítí, ágô kpá cù mbârâkã bê iyí õkó yí drí'lí. Gõ'dá Ôvárí iyíkâ kpá cù mbârâkã bê Yésú Krístõ drí'. ⁴ Gõ'dá ítí rí, õzõ ágô ázâ õrí ní rí'á râtáá 'elé Ôvárí drí ngatá rí'á tã átî-átî tändí Ôvárí kâ nô pélé cù ítá bê yí drí'í rí, ágô rí 'dí 'dí trá tã ânyí kâ 'í drí-'bá iyíkâ Yésú Krístõ drí. ⁵ Gõ'dá õzõ õkó ázâ õrí ní rí'á râtáá 'elé Ôvárí drí ngatá rí'á tã átî-átî tändí Ôvárí kâ nô pélé cù ítí ítá ákó yí drí'í rí, 'dñi õkó rí 'dí 'elé trá tã ânyí kâ 'í iyí ágô drí. Tälâ tã 'dí rí, trá nyé õzõ õkó gólâ tã õnjí ânyí kâ 'e 'bá gõzó drí-'bí lâ fälé vólé rí kâtí. ⁶ Ítí rí, gõ'dá õzõ õkó õgã trá dó iyí drí ákólé kpäkû ítá sñ õ'bí 'á rí, 'dñi õkó rí 'dí ânyí gólákâ rí trá nyé õzõ õkó gólâ drí lâ fälé kôlérë ngbángbá rí kâtí. Gõ'dá õzõ õkó õgã trá dó drí ákólé ítá sñ õ'bí 'á rí, rí'á tändí ró gõ'dá õkó rí 'dí õfá iyí drí gbõ vólé külûrû ró ânyí iyíkâ 'dí 'â'dálé. Ítí rí, õkó âyâye iyí drí hûwâ kô.

⁷ Gõdá â'dó kô ïcâ-ïcâ ró âgô drí ïyí drí akózó kpâákû, tâlâ Ôvârí 'bâ âgô nyé õzõ ífífí kâtí, â'dô ró bê õjílâ drí ïyí ïnjjízó, yí â'dó 'bá gólâ dríljí rí. Gõdá õkó kâ rí, Ôvârí 'bâ õkó, â'dô ró bê õjílâ drí ágô lâ rí ïnjjílî, ágô lâ â'dó 'bá gólâ dríljí rí. ⁸ Má âtâ tâ 'dî ïtí 'dî rí, tâlâ Ôvârí 'bâ âgô sisí, gólâ 'bâa âgô kô õkó fâ 'ásí, gólâ 'bâ bê rí, õkó l'dî âgô fâ 'ásí. ⁹ Gõdá Ôvârí 'bâa âgô kpâ kô õkó drí, gólâ 'bâ bê rí, õkó l'dî âgô drí. ¹⁰ Ítí rí, itá õkó drí rí'á âkólâ yí drí kpâákû 'dî rí, rí'á lâmbé 'í tâ â'dálé kí, õkó rí 'dî rí trá ágô lâ zélé, rí'á tâ ágô lâ kâ ârllí l'dî. Ítí rí, rí'á tândí ró õkó drí ïyí drí akózó kpâákû, tâlâ mäläyíkâ Ôvârí kâ õndré ró bê kí, gólíyí ïnjjí ïyí ágô yí trá mbí.

¹¹ Gō'dá Óvárí 'bälé bê ággó ñokó bê rí, ñokó ícá kô rílî tändí ró ággó ákkó. Gō'dá ággó ícá kpâ kô rílî tändí ró ñokó ákkó.

¹²Tā păt̄fī rō Ôvârī 'bā ōkó trá āgô rú'bá 'ásī, gō'dá ōkó fī āgô kpá nī. Ítí rī, āgô āfō kpá ōkó 'ásī. Ôvârī 'bā tā 'dī 'bá yī ndrī 'dō nī.

¹³ Gō'dá nī nī ā'dō 'i tā 'dī tāsī yā? Rī'á tā mbī 'i ōkó drí rīzō rātāá 'ēlē Óvárí drí ū'bí 'á cū ūtí itá âkō-âkō ūkó yí drī ūkpākū yā? ¹⁴ Tā pātī ūró, rī'á tā aŋyī kā 'i ūgō drí ūyī drī-'bí aŋyézō ūnjīlī 'dū'ū dū ūdē ūkó lā. ¹⁵ Gō'dá ūkó kā ūrī, ūkó drī-'bí ūnji ūrá kpūyā-kpūyā ūrī, 'dī ūdrí ūkó ūrī 'dī 'bāzō ūsūlī ūrō. ūtí ūrī, gō'dá ūdrī-'bí ūkó kā ūdē 'bā kpūyā-kpūyā 'dī ūrī, ūrī ūgolā ūrī ūdrī-fā ū'bālē kpākū. ¹⁶ Gō'dá ūzō ūjīlā ūzā ūkī ūrī, tā má ūdrí ūtālē 'dī 'bā yī ūdō ūŋjō 'i ūrī, má ūdō ūkī ūnī ūgolā ūdrí ūrī, ūmā ūkrīstō 'bā yī ūkānīsā ū'asī ūndrī, 'dī ūrá lā ūbí ūmákā ūdī, ūkó ūdrí ūyī ūdrī ūkōlē ūkpākū ūtā ūsī ūvárí ūrī ūrātālē 'a ū'bí 'á ūrī.

⁴11.5 Lâ'bí Yúdá yí kâ 'á rí, òkó gólâ drí ákô 'bá kô 'dî rî nyé õzô òkó rûlî ágô bê gõzó drí lâ fälé kúlúrú ró tâ ñonjí 'dî drí rî kâtí. Gô'dá òkó kâ rí, gólîyí drí iyî drí ákôlé kpâákü, á'lô dô ró bê tâ á'dálé kí, gólîyí fê iyí trá rílî iyî ágô yî zélel tâ ágô lâ yí kâ árlíl' i'dî, tâlâ õzô õjílâ ázâ 'bá yî ñondre gólîyí trá drí bê ákô-ákô ró ítâ sî kpâákü rí, õjílâ drí gólîyí ágô yî infizó bê.

Tā rū ȫmū tāndí Yésū rī tā ȫsūzó rī tāsī

¹⁷ Má lē kpá trá tā ȫzâ ȫtálé ȫnî drí. Má ȫrâ tā kī nī rī, nī ȫrī rī'á tā ȫnyâ 'ȫlé ȫdî, ȫzō nī ȫê'bê rū trá ȫtâaâ rû ȫmû tāndí tā Yésū kâ ȫsūzó 'á lâ rī kâ 'ȫlé rī. Má ȫcâ kô ȫdólé ȫnî bê ȫyïkô ró tā gólâ 'dî'á. ¹⁸ Sísí rī, má ȫrâ kī, ȫzō nī ȫtírî rû ȫ'bê vô ȫlô 'á ȫvârî rī ȫrátâlé rī, nī rí kô ȫzō ngá ȫlô kâtí. Nī rí ȫnî ȫfâlâl câlê ngíngî. Tā ȫsū ȫmákâ 'á rī, tā gólîyî má drí ȫrîlî ȫnî tâsî 'dî rī, rî'á tā pâtî 'í. ¹⁹ Tā ȫsū ȫnîkâ 'á rī, nī lê ȫnî ȫfâlâl câlê ngíngî, tâlâ nî nî ró bê ngâtâ ángô rī 'bá yî rî ȫyïkâ nî tâ gólâ ȫvârî rī 'bâ 'bâ ȫyïkô ró rî 'ȫlé yâ rî.

²⁰ Gô'dâ nî ȫtírî rû ȫ'bê vô ȫlô 'á ngá nyâlê ȫdô ró bê rû ȫmû tândí Yésû rî tâ ȫsûzó rî 'ȫlé rî, nî rí 'ȫlâ ȫfî mbî rî 'á kô. ²¹ Gô'dâ nî ȫ'bê rû bê ngá nyânyâ 'dî nyâlê rî, ȫjîlâ ȫrûkâ 'bâ yî ȫtô ȫyïkâ gô'dâ ngá nyâlê sîsî 'wââ'lâ. Gólîyî lêé ȫyî kô ȫyî ȫzî-ȫzí yî têlê ȫcâlê zâlô. Dî' kâ rî tî rî, gô'dâ nyâsâ ndê gbô ȫjîlâ ȫzâ 'bâ yî ȫyé lôfô sî. Gô'dâ ȫjîlâ ȫrûkâ 'bâ yî gô mvû ȫyïkâ ȫdrâ kpá rôô, bûuû ȫdrâ drí gólîyî cîzô cî, ȫzâ 'bâ yî ȫfûzô cû ȫfû. ²² Dî' rî tâ ȫnî 'í. ȫzô ȫjîlâ ȫzâ ȫlô ngá nyâlê rôô ngâtâ ȫdrâ mvûlî ȫyî cîlî yâ rî, gólâ ȫd'ê tâ 'dî 'bâ yî ȫyé drí 'bâ 'álâ. Nî lê kânîsâ ȫvârî kâ ȫzâlê, tâlâ nî lê ȫjîlâ gólîyî ngá nyânyâ ȫkô 'dî 'bâ yî ȫnyî ȫgâ ró gólîyî dřî yâ? Má ȫdô kî'á nî ȫnî drí tâ ȫnîkâ 'dî 'á rî ȫdô yâ? Má ȫcâ kô ȫnî tâ lôngôlê tâ 'dî'á.

²³ Tâ gólâ tibê Kúmú ȫmákâ Yésû Krístô drí ȫtálé má drí rû ȫmû gólâ rî tâ ȫsûzó rî tâsî rî, má ȫdô ȫtâ'á lâ ȫnî drí ȫnôtí. Ngâcî gólâ rî ȫlî ȫnôzó 'dî sî, gólâ drí ȫmbâtâ ȫzâ ȫtrôzô ȫngâlê. ²⁴ Gô'dâ drílâ ȫwô-ȫtî 'ȫzô ȫvârî drí tâ lâ sî, drílâ pîzô lâ, gô'dâ trôzô lâ fêlê lâjô 'bâ ȫyïkâ rî 'bâ yî drí tâ ȫtâ-ȫtâ bê kî nî rî, "Nî trô nôô, nî nyâ. Nôô rî'á ȫámâ rû'bâ gólâ má drí 'ȫ'á fêlâ ȫnî pâlê rî 'dî, nî 'ê zââ ȫnôtí kárâ, ȫdô ró bê ȫámâ ȫdrâ tâ ȫsûzó." ²⁵ Gô'dâ kpá ȫtî, ngá nyâlê 'dî vósî, drílâ ȫgâ mvâ ȫdrâ kâ ȫtrôzô ȫngâlê gôzô fêlô lâjô 'bâ ȫyïkâ 'dî 'bâ yî drí tâ ȫtâ-ȫtâ bê kî, "ȫnî ȫndrî, nî mvû nôô. Nôô ȫámâ ȫarî 'í tibê ȫdô 'bâ tâ-ȫdî lêlê ȫd'í ȫvârî kâ ró ȫnî bê rî 'dî. Nî 'ê zââ ȫnôtí, nî ȫtírî rî'í mvûlâ rî, ȫdô ró bê ȫámâ ȫdrâ tâ ȫsûzó." ²⁶ Nî ȫndrê drê, nî ȫtírî rî'í ȫmbâtâ nyâlê gô'dâ kpá rî'á ngá mvûlî ȫgâ mvâ 'dî 'ásî rî, 'dî'í rî nî rî 'dî tâ ȫd'â'á ȫjîlâ drí kî, Kúmú ȫmákâ Yésû Krístô drâ nô, ȫdô ró bê gólîyî pâlê tâ ȫnî ȫyïkâ 'ásî ȫndrî. Nî rî tâ rî 'dî 'ȫlé ȫtî bûuû ȫkâyî gólâ Kúmú Yésû drí 'ȫzô ȫgôlê ȫngô nô 'á rî sî.

²⁷ Tâ 'dî tâsî rî, gô'dâ ȫzô ȫjîlâ ȫlô rû ȫ'bé 'bâ vô ȫlô 'á ngá nyâlê, ȫdô ró bê rû ȫmû tândí Yésû rî tâ ȫsûzó rî 'ȫlé 'dî ȫdô mbî kô rî, 'dî'í gólâ 'dâ Yésû Krístô rî rû'bâ gô'dâ ȫarî lâ bê 'dî trá. ²⁸ ȫdô gô'dâ bê trá ȫtî rî, nî ȫdê ȫnî pîpîsîlî zâlô drê sîsî ȫnî drí rû ȫmû Yésû rî tâ ȫsûzó 'dî 'ë ȫkô. ²⁹ Nî ȫndrê drê, ȫzô ȫjîlâ ȫnyâ Yésû rî rû'bâ 'dî trá gô'dâ ȫmvû kpâ ȫrî lâ 'dî trá cû tâ ȫnî ȫyé bê rî, 'dî'í gólâ ȫsê tâ trá yî dřî, tâlâ gólâ ȫzâ tâ-ȫdî lêlê ȫd'í Yésû drí 'bâlê 'dî trá. ³⁰ ȫtî rî, ȫjîlâ dûuû ȫnî ȫfâlâl sî rî, gólîyî ȫsê tâ trá ȫyî dřî, tâ gólîyî drí ȫsêlê ȫyî dřî rî drí sî 'dî, drílîyî rîzô rîlî mbârâkâ ȫkô gô'dâ ngá ȫlazé drí kpá rîzô gólîyî 'ȫlé kárâ, gô'dâ ȫzâ 'bâ yî drí rîzô ȫdrâlê 'dî.

³¹ ȫtî rî, mâ ȫrî ȫámâ vó sîsî, ȫámâ drí ȫnôzó lâ zâlô dôdô kî, ȫámâ rî'á tâ ȫnî ȫkô Yésû ȫndrá rî, 'dî'í mâ ȫcâ kô tâ ȫsêlê ȫámâ drî. ³² Gô'dâ gbô lé Yésû ȫfê lâjô ȫámâ drí tâ ȫnî ȫmákâ 'ȫlé 'dî tâsî rî, 'dî'í rî'á tândí rô, ȫdô ró bê ȫfî lômbâ fêlê ȫámâ drí, mâ ȫgô ró bê tâ tândí rî 'ȫlé 'dî, gólâ ȫzô kô lâjô ȫngî rî fêê ȫámâ drí ȫkâyî gólâ drí 'ȫzô ȫgôlê tâ-vó ȫjîlâ gólîyî ȫyî ȫnîjî 'bâ kô ȫngô nô 'á rî yî kâ ȫkîlî rî tú.

³³ ȫtî rî, ȫámâ ȫadrûpî yî ȫámâ ȫzó yî bê, ȫzô nî ȫê'bê rû trá kpâkâ ȫlô ngá nyâlê, ȫdô ró bê rû ȫmû tândí Yésû rî tâ ȫsûzó rî 'ȫzô rî, nî rî tû ȫnî ȫzî-ȫzí yî têlê, nî nyâ ró ngá bê 'dûwâ. ³⁴ ȫzô ȫjîlâ ȫzâ ȫnî ȫfâlâl sî ȫdô lôfô rô rî, gólâ ȫnyâ ngá zâlô yî drí 'bâ lêsî, tâlâ gólâ ȫzô kô ȫnî rî'á ngá nyâlê ȫzô ȫlabagû kâtí, ȫvârî ȫzô kô tâ-vó gólâkâ kî'í ȫnî ȫrî, nî ȫtírî rû ȫ'bé rî'á rû ȫmû tândí Yésû rî tâ ȫsûzó 'dî ȫnyâlê rî. Gô'dâ ȫdô tâ gólâ ȫzâ ȫnî drí ȫgîlî má drí 'dî 'á rî, má ȫdô tâ lâ ȫtâ'á trá ȫnî drí, ȫzô má ȫtírî cââ tólâ nî'á ȫnî ȫndrâlê rî.

Tâ tâ Líndrî Tândí ȫvârî kâ drí mbârâkâ fêzô ngíngî ȫjîlâ drí

rî tâsî

12 ¹ Ámâ ȫadrûpî yî ȫámâ ȫzó yî bê, tâ gólâ ȫnî drí ȫjîlî má tî Líndrî Tândí ȫvârî kâ drí mbârâkâ ngíngî rî fêzô ȫjîlâ drí 'dî tâsî rî, má lê tâ ȫsûzó 'bâlê mbî. ² Nî nî trâ tândí rô, drê sîsî ȫnî drí tâ lêzô tâ Yésû Krístô kâ 'á kô rî, ȫjîlâ ȫdô ȫnî drí trá ȫfî ngíngî 'ásî, gô'dâ ȫnî drí rîzô lâ'bí ȫvârî ȫbârâdâgô gólâ 'bâ 'bâ mbârâkâ ȫkô rî kâ 'dâlê 'dî.

³ Gô'dâ bê trá ȫtî rî, má lê tâ gólâ tibê tâ pâtî ȫnôzó rî ȫdâlê ȫnî drí. ȫzô ȫjîlâ ȫrî tâ ȫtâlê Líndrî Tândí ȫvârî kâ rî sî rî, ȫjîlâ rî goggó 'dî ȫcâ gô'dâ kpá kô Yésû Krístô rî 'dâlê. KPá ȫtî rî, ȫjîlâ ȫdô tâ ȫtâ'á kî, "Yésû Krístô Kúmú ȫmákâ 'í'dî" rî, té ȫzô Líndrî Tândí ȫvârî kâ ȫdô bê gólâ 'á gólâ rî 'bâlê tâ lêlê pîpîsîlî ȫlô sî rî.

⁴ ȫvârî fê mbârâkâ trá krístô 'bâ yî drí ngíngî Líndrî Tândí ȫyïkâ sî. Gô'dâ ȫtî rî, Líndrî Tândí ȫvârî kâ ȫlô 'dî fê mbârâkâ ngíngî 'dî 'dô nî. ⁵ Gô'dâ krístô 'bâ yî rî kpá trá lôsî ngíngî 'ȫlé, gô'dâ gólîyî 'dô rî'á rû 'bû 'bâ Kúmú ȫmákâ ȫlô Yésû kâ rî 'bâ yî rô. ⁶ Gô'dâ kpá ȫvârî drí tâ 'ȫzô krístô 'bâ yî drí ngíngî gô'dâ ȫvârî rî'á 'dô ȫvârî ȫlô 'dî 'í'dî.

⁷ ȫtî rî, Líndrî Tândí ȫvârî kâ fê mbârâkâ trá ngíngî krístô 'bâ yî drí. Gólâ fê mbârâkâ 'dî, ȫdô ró bê gólîyî drí krístô 'bâ ȫzî pâzô 'í'dî sî lâ. ⁸ Mbârâkâ gólâ Líndrî Tândí drí fêlê 'dî rî'á ȫzô nôô 'bâ yî tí. ȫjîlâ ȫzâ ȫrî, Líndrî Tândí ȫvârî kâ fê ȫyïkâ mbârâkâ gólâ drí tâ ȫgîlî bûkû ȫvârî kâ 'á rî ifî lâ ȫnôzó dôdô. Gô'dâ Líndrî Tândí ȫvârî kâ fê ȫyïkâ mbârâkâ ȫjîlâ ȫzâ rî drí gólâ rî 'bâlê tâ gólâ ȫvârî drí lêlê ȫjîlâ ȫyïkâ drí 'ȫlé rî nîlî. ⁹ Gô'dâ Líndrî Tândí ȫvârî kâ ȫlô-ȫlô 'dî fê kpá mbârâkâ tâ lê kâ ȫvârî 'á pîpîsîlî ȫlô sî kî, ȫvârî ȫâlô ȫcâ'á cû tâ ȫzâ 'bâ yî 'ȫlé. Gô'dâ Líndrî Tândí ȫvârî kâ ȫlô-ȫlô 'dî fê kpá mbârâkâ ȫjîlâ ȫngâ kâ ngá ȫlazé 'ásî rî kâ ȫjîlâ ȫrûkâ 'bâ yî drí. ¹⁰ Gô'dâ gólâ fê kpá mbârâkâ tâ lârâkô ȫzâ 'bâ yî 'ë kâ ȫjîlâ ȫrûkâ 'bâ yî drí. Gô'dâ ȫjîlâ ȫzâ ȫrî, Líndrî Tândí fê ȫyïkâ mbârâkâ gólâ rîzô tâ ȫtâlê ȫvârî rî fî sî ȫjîlâ yî ȫvârî kâ drí rî 'í'dî. Gô'dâ gólâ fê ȫyïkâ mbârâkâ ȫjîlâ ȫzâ 'bâ yî drí rîzô ȫlî ȫjîlâ kâ rî'á ȫtâlâ rî nîlî, ngâtâ gólâ rî úlî Líndrî Tândí kâ rî ȫtâlê 'í'dî, ngâtâ lîndrî ȫnîjî kâ 'í yâ rî. Gô'dâ gólâ 'bâ ȫjîlâ ȫzâ 'bâ yî fî gólîyî drí nîlî kô rî

'bá yí âtálé. Gō'dá gólâ 'bá õjílā ãzâ 'bá yí fí gólîyî drí nñlî kô rí ífí lâ ârîlî lôfôlé ãzí-ãzí drí.¹¹ Ítí rí, Líndrí Tândí Ôvârî kâ ãlô 'dî lê nñ mbârâkâ ngüíngî 'dî 'bá yí félê õjílā drí ngüíngî, õzô tâ íyíkâ lêlê rí tí.

Tâ krístô 'bá yí drí â'dózó ngá ãlô ró rí

¹² Ámâ rú'bá yí rí'á ngá ãlô 'í, gô'dá rí'á rû ̄cûmâ bê ngüíngî. Gô'dá kpá rí'á ãmâ krístô 'bá yí kpá rí'á õzô rû ̄cûmâ Yésü Krístô rí rú'bá kâ ró rí tí, ê'bê rû kpá âcâlé ngá ãlô ró, â'dó 'bá Yésü Krístô ̄l'dî rí.¹³ Kpá ãtí, ãmâ krístô 'bá yí dûû nñ yí rí'á ndrî 'dó ngá ãlô 'í Yésü Krístô bê, ngâtá ãmâ Yûdâ yí ̄l'dî ngâtá ãmâ 'bâsûrû ngî' ásî yâ rí, ngâtá ãmâ rägî' yí ngâtá ápí 'í yâ rí. Ô'ê bâbâtízî ãmâ drí ndrî Líndrí Tândí Ôvârî kâ ãlô 'dî sî ãmâ drí â'dózó bê ngá ãlô ró Yésü bê. Gô'dá Ôvârî fê Líndrí Tândí íyíkâ 'dî trá ndrî ãmâ drí, rílî ãmâ 'á mbârâkâ félê ãmâ drí.

¹⁴ Nñ ndrê drê, rû ̄cûmâ rú'bá kâ rí â'dó kô cé ãlô. Rû ̄cûmâ bê rí'á dûû.¹⁵ Ítí rí gô'dá, pá õkî nñ rí, yí â'a'dó ̄urûkâ rú'bá kâ 'í kô, tâlâ yí â'a'dó kô drí ̄l'dî rí, 'dî rí'á úlî ãzâ-âzâ 'í, gô'dá úlî rí 'dî ̄icâ kô pá rí 'bâlê â'dôlê ngî' rú'bá rú sî.

¹⁶ Gô'dá õzô bî ââtâ kpá kî, yí â'a'dó kô ̄urûkâ rú'bá kâ 'í, tâlâ yí â'a'dó kô ̄ifî ̄l'dî rí, úlî gólâkâ 'dî 'bá yí ̄icâ kpá kô gólâ rí 'bâlê â'dôlê ngî' rú'bá rú sî.¹⁷ Ítí rí, gô'dá õzô õjílâ rú'bá ̄l'dô gô'dá ndrî cé ̄ifî ̄l'dî ̄angî' ró ãlô rí, õjílâ rí 'dî â'dô gô'dá tâ ãrî'á íyíkâ ̄l'dô sî yâ? Gô'dá õzô õjílâ rú'bá ndrî ̄l'dô cé bî ̄l'dî ̄angî' ró ãlô rí, õjílâ rí 'dî â'dô íyíkâ gô'dá ngá ̄angû'á kô drê ̄l'dô sî yâ?¹⁸ Vô lâ 'á rí, Ôvârî 'bá ngá 'dî 'bá yí ngüíngî ãtí ̄l'dôlê 'dó rú'bá rú 'dî rí, gólâ lê rú'bá ̄o'ê ró lôsî bê ndrî 'dó tândí ró.¹⁹ Tí õjílâ rú'bá ̄oró 'bââ cé ngá-fí ãlô rí ̄l'dî rí, ̄l'dô lôsî 'ë'á ángô tî yâ?²⁰ Tâ ̄l'dô 'bá bê pâtî' ró rí ̄l'dî nô, rú'bá rí'á ngá bê dûû yí rú, ̄dó lôsî bê ngüíngî rí'á lôsî 'ë'lé rú'bá drí.²¹ Gô'dá ̄l'dô bê trá ãtí rí, ̄icâ kô ̄ifî drí ãtâzó lâ drí drí kî, "Má lêe nî kô." Gô'dá ̄icâ kpá kô drí drí tâ ãtâzó pá drí kî, "Má lêe nî kô."

²² Nñ ndrê drê, ngá ãzâ 'bá yí ãmâ rú'bá 'á rí, rí ̄iyí lêndréle ãmâ ̄ifî lôsî ̄akô, gô'dá mä ̄icâ kô lôsî 'ë'lé tândí ró õzô ngá 'dî 'bá yí ̄l'dô yû rí.²³ Gô'dá ngá ãzâ 'bá yí bê ãmâ rú'bá 'á, lêndré ãmâ ̄ifî sûsû ró kô, gô'dá mä rí ãmâkâ vó lâ yí ndrêlê dôdô. Gô'dá ngá ãzâ 'bá yí ãmâ rú'bá 'á rí yí, mä rí ̄dâlâ ̄iyî ̄obí 'á kô. Mä rí rí'á ãtâ sûlî ̄l'dî drí lâ ̄iyî.²⁴ Gô'dá ngá ãzâ 'bá yí ãmâ rú'bá 'á rí mä rí lâpîlâ kô. Gô'dá ãtí rí, Ôvârî 'bá ngá ngüíngî 'dî 'bá yí trá 'dó rû ̄icûlî rú'bá ̄lôrâkô rú, tâlâ mä rí ró bê tâ rôrô 'ë'lé ngá ãmâ rú'bá 'á gólîyî rí 'bâ ndrêlâ kô rí 'bá yí drí, gô'dá kpá vó lâ ̄iyî ndrêlê dôdô.²⁵ Gô'dá ãtí rí, ngá rú'bá kâ ngüíngî 'dî 'bá yí, cá ̄iyî lâfâlê kô. Gô'dá rí ̄iyî ̄atîlî ̄iyî vô 'ásî.²⁶ Gô'dá õzô ngá ̄lôrâkô rú'bá 'á rí ̄l'dô trá ̄l'dî ró rí, 'dî rí rú'bá kpá trá ndrî ̄l'dî ró.

²⁷ Nñ ndrê drê, krístô 'bá ndrî rû ̄icûlî ãzí-ãzí rú.²⁸ Gô'dá nôô rí'á lôsî ngüíngî õjílâ kânîsâ kâ drí rí'á 'ë'lâ rí ̄l'dî.

Sîsî rí, rí'á ̄iyíkâ lâjô'bá yí ̄l'dî.

Gô'dá rí lâ ró rí, ̄iyíkâ tâ ̄angû 'bá yí, õjílâ gólîyî rí 'bá úlî ̄atâlê Ôvârî rí fí sî rí yí ̄l'dî.

Gô'dá nâ lâ ̄iyíkâ ̄ifî ̄icí 'bá yí ̄l'dî.

Gô'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yí kpá trá rí'á õjílâ ãzí pâlê.

Gô'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yí kpá trá mbârâkâ bê ̄dêlê sîsî lôsî krístô 'bá kâ ̄edélé.

Gô'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yí kpá trá fí gólîyî drí nñlî kô rí 'bá yí ̄atâlê.

²⁹ Krístô 'bá yí ̄l'dô kô ndrî 'dó lâjô'bá Yésü Krístô kâ ̄l'dî. Krístô 'bá yí ̄l'dô kô kpá ndrî tâ ̄angû 'bá 'í. Krístô 'bá yí ̄l'dô kô ndrî 'dó tâ ìmbâ 'bá 'í úlî ífí Ôvârî kâ ìmbâlê õjílâ drí. Krístô 'bá yí ̄l'dô kô ndrî 'dó mbârâkâ tâ lârâkô 'ë kâ bê.

³⁰ Krístô 'bá yí ̄l'dô kô ndrî 'dó mbârâkâ õjílâ ̄ingâ kâ bê ngá lâzé 'ásî. Krístô 'bá yí ̄l'dô kô ndrî 'dó mbârâkâ fí gólîyî drí nñlî kô rí ̄atâ kâ bê gô'dá tâ nñmî fí gólîyî drí nñlî kô rí ̄arâ kâ bê ífí lâ lôgôlê ãzí-ãzí drí.³¹ Ítí rí, gô'dá mbârâkâ gólâ ̄icâ 'bá ãnî drí lêlê rí, mbârâkâ gólâ ngá lâvû 'bá gârâ rí 'ëzô rí ̄l'dî.

Tâ õjílâ lôvô 'bá kâ

Ngbâângbânô rí, má lê trá tâ õjílâ ãzí lôvô 'bá kâ tibê lâvû 'bá gârâ mbârâkâ gólâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí félê trá ãnî drí 'dî drí sî rí ̄atâlê ãnî drí.

13 ¹ Gô'dá õzô nî ãzâ, gbô lé ní ̄atâ ãnîkâ fí gólîyî ní drí nñlî kô rí 'bá yí ndrî, gbô lé ní ̄atâ fí mâlâyíkâ gólîyî ̄urû 'álâ rí 'bá yí kâ ndrî, gô'dá õzô ní õrî fí rí 'dî 'bá yí ̄atâlê cù ãtí lôvô õjílâ ãzí kâ ̄akô rí, 'dî úlî ãnîkâ rí'á ̄atâlâ 'dî rí'á nyé õzô ̄äríwâ ̄awô kâtí.² Ózô gô'dá ní ̄atâ tâ ̄atî-âtî tândí Ôvârî kâ nô õjílâ drí õzô tâ ̄angû 'bá kâtí, gô'dá ní õrî tâ ̄atî-âtî rí ̄atâlê lôvô ̄akô rí, 'dî tâ ãnîkâ rí'á ̄atâlâ 'dî 'bá yí 'dó tâ tâkô 'í. Ózô gô'dá ní ünî ãnîkâ tâ gbô ndrî ní drí tâ Ôvârî kâ lâpîlî lâpî rí 'bá yí nñzô ndrî, gô'dá ní ̄l'dô lôvô ̄akô rí, 'dî 'bá yí ndrî tâ tâkô 'í. Ítí rí, ní ̄olê ãnîkâ gbô lé tâ Yésü Krístô kâ pîpîsîlî ̄alô sî, gô'dá ní drí tâ ̄atâzó únî drí kî, gólâ ̄eesê rû vô gólâ yí drí 'bâzô 'álâ sî 'dî 'ásî vô ãzâ 'á, únî rí 'dî drí rû ̄esézô, gô'dá õzô ní õ'bâ õjílâ ãzí lôvô kô rí, 'dî ndrî 'dó tâ tâkô 'í gô'dá tâ lêlê ãnîkâ ̄ambâ 'dî trá 'dó tâ tâkô 'í Ôvârî rí ̄ifî drí 'á.³ Ítí rí, gô'dá õzô ní ̄ofê kpá té ngá 'bâ 'bá bê ní drîgâ rí yí ndrî õjílâ ngá ̄akô lé 'bá ró rí pâzô, õzô gô'dá ní ̄l'dô tâ rí 'dî lôvô ̄akô rí, 'dî tâ tândí ãnîkâ ̄elé 'dî ̄iyíkâ trá ndrî tâkô ãtí Ôvârî rí ̄ifî drí 'á. Gô'dá gbô lé nî ãzâ, ní ̄ofê ãnî rû'bá 'bá ãnî ̄ajú-'bá-ãzí yí drí fûlî tâ Yésü Krístô kâ 'á, gô'dá õzô ní õ'bâ kpá ̄ajú-'bá-ãzí 'dî 'bá yí lôvô lâ yí kô rí, 'dî ̄odrâ ãnîkâ 'dî ̄iyíkâ trá vô tâkô 'á Ôvârî rí ̄ifî drí 'á.

⁴⁻⁵ Ngá lêlê ãnîkâ ãnî ãzí-ãzí yí drí rí ̄a'dô nôtî, nî ̄atû fí ãnî ãzí-ãzí yí lêzô, õzô kpâlê gólîyî ̄o'ê tâ ̄onjí ãnî drí rí. Nñ lê ãnî ãzí-ãzí yí, ̄a'dô kô pîpîsîlî 'bâzô ̄l'dî gólîyî rû, gô'dá ̄a'dô kpâ kô ãnî ̄arûlî gólîyî drí, ngâtá úlî ̄onjí-̄onjí lôgôlê ̄l'dî gólîyî drí. Nñ lê ãnî ãzí-ãzí yí, ̄a'dô kô ãnî 'bâlê sîsî 'álâ gólîyî drí. Nñ rí kô rí'á ngâlê ̄awâ ró, gô'dá kpâ rí'á tâ ̄onjí ãnî ãzí-ãzí yí drí 'ë'lé ãnî drí rí rí'á tâ lâ 'bâlê ãnî drí.⁶ Nñ ̄a'dô kô ̄ayîkô ró õzô ngá gólîyî ̄onjí-̄onjí rí 'bá yí ̄a'dô trá ãnî ãzí-ãzí yí drí rí. Bê-ñî, ngá gólîyî 'ë 'bá ãnî 'bâlê ̄ayîkô ró rí, ̄a'a'dô tâ gólîyî mbîmbî tândí ró rí 'bá yí drí ̄a'dôlê nî. 'Dî

ríá tā góglā lōvō kā rí īdī. ⁷ Özō ní ū'bā ūjílā ūzí lōvó trá rí, ní â'dō fñi ūtū'á tā ūnjí ndrī gólyi drí ríá 'ēlā ūnî drí rí yí 'así. Gbō lé gólyi ū'ê tā ūnjí ūnî drí rí, lōvó ūnîkâ gólyi drí rí ūjá rû kô. Ní â'dō ūnîkâ kó zââ ríá ūfí 'bälé bê-rí īdī Övârî drñi lânjö rí 'dî 'bá yí 'así ndrî. Gô'dá ūnî drí rizó bê-rí kpá cé ūfí 'bälé īdî ngá gólyi tâ lâ 'bälé trá 'ēlâ 'ēlâ ūnî drí rí drñi.

⁸ Ítí rí, tā góglā ójílā ází lóvó 'bá kâ 'dī rí, lâvū gärä mbârâkâ ndrî Líndrí Tândí Óvârî kâ drí félé ngá ngüingî 'ezô rí drî sî, tâlâ lóvó ndéê rû kô. Tâ gólîyî Óvârî drí âtâlé tâ ąngû 'bá íyikâ rî yî drí pèle ânî drí, 'dî 'dô 'e'á rû ndéê. Tâ nñînî góglâ fî ngüingî ânî drí nñlî kô rî âtâ kâ 'dî 'dô kpá rû ndéê. Gô'dâ tâ nñmî tâ Óvârî kâ îmbâ kâ 'dî 'dô kpá rû ndéê.
⁹ Tâ rî 'dî 'dô 'dô'á ítí, tâlâ mâ nñ tâ Óvârî kâ cé fînyâwá ítí. Mâ nñjî tâ gólîyî Óvârî drí 'e'á 'elâ ızátú tolâ rî kô. Gô'dâ Óvârî rî kpá cé tâ ngá ázâ 'bá yî kâ tâ lâ 'dâlâl ı'dî tâ ąngû 'bá íyikâ drí âtâlé ójílâ drí. Gólâ âtâ tâ yî drí 'e'á 'elâ rî yî ndrî kô. ¹⁰ Gô'dâ ôzô Óvârî eedê ngá yî drí lélé rî yî trá ndrî rí, ngá 'dî 'bá yî 'dô 'e'á rû ndéê ndrî. ¹¹ Kâyî sîsî rî, má rî rîl'â tâ âtâlé ôzô 'dîyîmvá kâtí. Gô'dâ má rî kpá rîl'â tâ ısuñlî ôzô 'dîyîmvá kâtí. Gô'dâ ıtí rî, ngbâângbânô rî, má mbâ gô'dâ trá 'dâdolé tâ lélé bê âmbâ, gô'dâ tâ gólîyî má drí rîl'â 'elâ ôzô 'dîyîmvá kâtí rî ndê trá. Gô'dâ ıtí rî, nñ 'dô ôzô 'dîyîmvá kâtí tâ ısuñ aníkâ rî 'á. ¹² Ítí rí, ngbâângbânô rî, má rî tâ Óvârî kâ rî ndrêlê ôzô lîndrî gólîyî âmâ drí rîl'â ndrêlâ nganâ 'á cé fuyâ-fuyâ rî kâtí. Gô'dâ ızátú rî, má 'dô 'e'á âdréle cû Óvârî ândrá âmâ drí gôzó góglâ rî ndrêlê dôdô âmâ nyâanyâ sî. Ngbâângbânô rî, má nñ tâ trá fînyâwá ítí Óvârî rî tâsî. Gô'dâ ızátú rî, má 'dô 'e'á góglâ rî nñlî tândí rô dôdô ıtí. ¹³ ıtôlé ândrô nô nñlî zââ sîsî 'álâ, tâ gólîyî âmâ drí 'bâlê drî 'á 'elé zââ bâdî nñzô ı'dî bê lâ sîsî 'álâ rî ı'dî nô 'bá yî, tâ lélé Yésû á pîpîsîlî  lô sî, lîfî 'bâlê âgô-âgô góglâkâ drî, gô'dâ ójílâ ází lóvó 'bâ'bâ. Tâ gólîyî nâ 'dî 'bá yî 'ásî rî, tâ góglâ ójílâ ází lóvó 'bâ kâ 'dî lâvû tâ rî 'dî 'bá yî drî sî ndrî.

Tā tā mbârâkā Líndrí Tāndí Ôvârî kâ drí félé ngîíngî òjílâ drí

tā 'ẽzó rī tāsī

14 ¹Tā gólā tā sísí ró, gō'dá lâvū 'bá bē gäqrä rî rî'á ãnî drí ãnî ází-ází yî lôvó 'bälé. Gō'dá nî ijî ró Ôvârî áâfë ró mbârâkä gólâ Líndrí Tândí drí rî'á fêlâ nã ãnî drí, gō'dá kôrô rî, mbârâkä gólâ rîzó tâ âtâlê Ôvârî rî tî sî 'dî. ²Má âtâ tâ 'dî ití 'dî, tâlâ õzõ nî ãâtâ úlî fî õjîlâ ází drí nîlî kô rî sî rî, úlî rî ãnî drí rî'á âtâlâ 'dî rî Ôvârî ârî ifí lâ cé nî élêwálâ, õjîlâ ází árî kô. Gō'dá nî rî gógó rî 'bá úlî 'dî âtâlê 'dî nîlî úlî rî gógó ifí lâ kpá kô, tâlâ úlî rî 'dî âdó kô úlî tâ ïsû õjîlâ kâ 'ásî rî 'dî, gō'dá â'dô 'bâ'á tâ lârâkô 'i. ³Kpálé ití rî, gólâ rî 'bá tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lési rî pélê 'dî õjîlâ drí, gólîyî âârî ró rî, gólâ pâ 'dî ází-ází 'i. Úlî Ôvârî kâ rî 'dî â'dô mbârâkä sô'lâ õjîlâ 'á tâ lêzó Yésu 'á pîpîsîlî âlô sî, gō'dá gólîyî pîpîsîlî 'bälé kpá â'dólé 'dî ró. ⁴Gō'dá gólâ rî 'bá tâ âtâlê tî õjîlâ drí nîlî kô rî sî 'dî rî, gólâ pâ íyikâ 'dî cé íyî nyâányâ 'dî. Gō'dá õjîlâ rî 'bá tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lési rî pélê ází-ází drí, ází-ází âârî ró bê rî, 'dî gólâ pâ õjîlâ ází trá ndrî, gō'dá sô mbârâkä kpá trá õjîlâ 'dî 'bá yî 'á tâ lêzó Yésu 'á pîpîsîlî âlô sî. ⁵Ití rî, rî'á tândí ró õjîlâ drí â'dózó cû mbârâkâ fî nîlî kô rî âtâ kâ bê. Kpálé ití rî, lâvû 'bá gäqrä lâ õjîlâ â'dô cû mbârâkä tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lési rî pê kâ õjîlâ âârî ró rî bê rî, â'dô õjîlâ pâ'á gäqrä, té õzõ oöllôgô fî rî nîlî kô 'dî trá, tâlâ õjîlâ âârî ró iyî úlî rî 'dî ifí lâ bê rî 'dî.

⁶ Ámâ ândré rî mvá yî, tí má õró ácâ tâ âtî-âtî ázâ Ôvârí ngá lésí rî pélê ânî drí fî gólâ ânî drí nîlî kô rî sî rî, tâ gólâ má drí pélê ânî drí 'dî â'dô ânî pâ'á ángô tí ró yâ? Gô'dá õzõ má õpê tâ âtî-âtî Ôvârí ngá lésí rî 'dî ânî drí, ngâtá má ââ'dâ tâ nînî ázâ 'bá yî Ôvârí ngá lésí rî 'dî, ngâtá má ïimbâ ânî 'dî tâ ázâ 'bá yî sî fî gólâ ânî drí nîlî trá rî sî rî, gô'dá ïtí rî, 'dî tâ gólâ 'e' 'bá ânî pâlé rî yî 'dî. ⁷ Nî ndrê drê, úlî Ôvârí kâ nô ârî-ârî lâ fî nîlî kô rî sî rî, rî'á âmbâ-âmbâ ró. Rî'á nyé õzõ õjílâ gólâ rî 'bá lóngó câlé lârî sî rî kâtí. Gô'dá õzõ õjílâ 'dî õcâ lârî dódó kô rî, õjílâ â'dô lóngó ngõ'á gôzó ândú tôlê tândí ró rî iyíkâ ángô tí yâ? ⁸ Ózõ gô'dá õjílâ õvô gûniyâ ãjú 'bû kâ dódó kô rî, õjílâ â'dô iyî êdê'á njââ, nî'á ãjú 'bûlî iyî ãjú-'bá-âzí yí bê rî ángô tí yâ? ⁹ Kpá ïtí, õzõ gô'dá nî ââtâ tâ Ôvârí kâ fî gólâ õjílâ drí nîlî kô rî sî rî, õjílâ â'dô úlî 'dî ifí lâ ârî'á tândí ró ángô tí yâ? Úlî âníkâ rî'á âtálâ 'dî â'dô 'bâ'á vô tâkó 'á, õjílâ â'dô rî'á iyî ârlâ nyé õzõ ârîwá âwó kâtí, gô'dá îlî drí trôzó lâ vólé âkpâ nîngá.

¹⁰ Tí ndrī āngó nō 'á nō 'bá yí rí'á cù ūyí íffí lâ ngíingî bê őjílâ drí árlí. ¹¹ Gô'dá őzô mā áârî fí őjílâ drí rí'á átlálâ rí kô rí, 'dñi mā á'dô őjílâ rí 'dñi ndrë'á őjílâ áwâ ró, gô'dá gólâ á'dô ámâ ndrë'á kpá őjílâ áwâ ró. ¹² Ítí rí, őzô ní őlë trá Óvârí rí ijílí mbârâkâ tâ ngíingî 'ë kâ félé ăní drí rí, ní ijí gólâ őfë ró mbârâkâ ăní drí Líndrí Tândí gólákâ rí sî, mbârâkâ gólâ rí 'bá őjílâ ăzí pâlé gô'dá mbârâkâ sôlé gólîy 'ásí ndrñ tâ lélé Yésû 'á pîpîsîlî ălô sî rí 'dî.

¹³ Ítí rí, օյիլա գօլիյի Օվարի ճրի մբարակա է նիլի կո րի ատա կա ֆել երա գօլիյի ճրի րի, ցօ'դա գօլիյի նիլի կպա Օվարի ճրի մբարակա է գօլիյի ճրի նիլի երա ճրի լոցո-լոց կա ֆել երա գօլիյի ճրի քի րի ճրի իմ լոցո օյիլա ճրի իմ լա արիզօ բե. ¹⁴ Նի նդրե ճրե, օզօ նի օրի րատա Շել քի ան ճրի նիլի կո րի սի րի, ճրի ան պիպիսիլի րի ան նի, րի' ա րատա ճրի Շել ցօ'դա ճրի լսւ անկա րատա ըր ճրի ա յու, տալա նի ար սի լի րատա ճրի կա ճրի իմ լա կո. ¹⁵ Գօ'դա ա'ծո բե երա իտի րի, նի ա'ծո ա'ծո Շել յա? Իտի րի, րի' ա իկա-իկա րո ան ճրի րիզօ րատա ըր ճրի Շել ան պիպիսիլի սի ցօ'դա կպա ճրի լսւ սի կպրդի, տալա նի նի րո իմ լա բե. Ցօ'դա կպա րի' ա տանդի րո ան ճրի լոնցօ րատա ճրի կա ճրի նցոզօ ան պիպիսիլի սի նդրի ցօ'դա կպա ճրի լսւ սի նդրի. ¹⁶ Օզօ ցօ'դա նմ սի լույսի Օվարի ան պիպիսիլի սի քի ան ճրի նիլի կո րի սի, ցօ'դա օյիլա ազա Շել յի քի ճրի նի Շել կո րի, ա'ծո իմ քի անկա Օվարի ճրի լույսօ ճրի կո ան անգօ տի յա? Գօլիյի իկա կո սի լի անկա Օվարի ճրի լույսի կա ճրի իմ լա արիլ. ¹⁷ Տի սի անկա րատա ճրի ա ճրի ա'ծո Շել կո տանդի րո րի, ցօ'դա իկա կո օյիլա պալ, տալա գօլիյի ար սի լի ճրի իմ լա կո.

¹⁸ Mâ rí gógo nyáányâ lâ, má 'ê âwô-ítí ãmbá Ôvârí drí, tälâ Líndrí Tãndí gólkâ fê mbârâkâ trá má drí, má ãâtâ ró fí má drí nñlî kô rí 'bá yí gärañ ãnî drññ sî. ¹⁹ Ítí rí, gõ'dá ožoñ õjílâ eë'bê rû trá vô ãlô 'á Ôvârí rí ïnjílî rí, rí'á tãndí ró góliyî drí tâ ãlô má drí átâlê góliyî drí rí íffí lâ árîzó dódó, gólkâ má drí tâ átázó dûn góliyî drí íffí lâ árîzó kô rí drññ sî.

²⁰ Ámâ ândré rî mvá yî, nî âyê tâ ïsû ãníkâ õzõ 'dîyímvá kâtí kî'á nî rî, fî átälé õjílã ází drí nîlî kô 'dî ôrî 'dîy 'bâlé õjílã ámbá ró 'dî. Gô'dá cé â'lô ãníkâ rî â'a'lô íyíkâ õzõ 'dîyímvá tâ õnjí 'e 'bá dûû õjílã ázâ drí kô rî yí kâtí. ²¹ Gô'dá nî ïsû dré úlí ìgîlî búkû Ôvârí kâ 'á kî nî rî,

“Má â'dô õjílā áwâ ájó'á õjílā ámákâ rî 'bá yî ngálâ tâ âtálé gólîyî drí fî gólîyî drí nîlî kô rî sî.

Gbô lé má ð'ê ìtí rî, gólîyî â'dô vólé gâ'a zââ dô úlî ámákâ ârîlî.”

Ísáyâ 28.11-12

²² Ítí rî, gô'dá tâ âtâ-âtâ fî nîlî kô rî sî rî rî'á drí-mbílî sôsô Ôvârî kâ ð'âd' 'ezô lânjô félé õjílâ gólîyî tâ gólâkâ lê 'bá kô rî yî drí, gô'dá ââd' ró ïyî drí tâ ònjí 'ásî. Â'dô kô drí-mbílî sôsô 'i õjílâ tâ Ôvârî kâ lê 'bá rî yî drí. Gô'dá mbârâkâ gólâ tâ âtî-âtî Ôvârî kâ pê kâ õjílâ drí 'dî rî, rî tâ ìmbálé õjílâ gólîyî tâ lê 'bá trá Yésû 'á rî yî drí, gólîyî unî ró tâ gólâkâ bê dódó, â'dô kô gólîyî tâ lê 'bá kô Yésû 'á rî yî pâlê. ²³ Ítí rî, gô'dá nî òtirî rû ê'bé kpâkâ âlô Ôvârî rî ìnjîlî rî, òzô gô'dá õjílâ âzâ 'bá yî ìtô trá 'dó ìtû-pá rî 'dî 'á fî ngíngî drílîyî nîlî kô rî yî âtálé ð'âd' rî, gô'dá ìtí rî, òzô õjílâ gólîyî tâ lê 'bá kô rî yî â'dô ïyî bê nîngâ rî, gólîyî â'dô ìsû'â lâ kî, ânî rî 'bá fî nîlî kô 'dî 'bá yî âtálé 'dî òlifô ïyî trá. ²⁴ Gô'dá òzô nî òrî úlî Ôvârî ngá lési rî â'dâlé õjílâ drí, fî gólîyî õjílâ drí nîlî trá rî sî rî, 'dî õjílâ gólîyî tibê drê tâ lê 'bá Yésû 'á kô rî yî ðfî úlî rî 'dî ârîlî rî, gólîyî â'dô ífî lâ ârîl'â. Gô'dá úlî 'dî â'dô õjílâ gólîyî tâ lê 'bá kô 'dî 'bá yî 'bâl'â tâ ònjí ïyîkâ nîlî, gô'dá ââd' tâ-vó gólîyîkâ kî'â. ²⁵ Gô'dá gólîyî òtirî ânî ârî tâ pê'á tâ ònjí ïyîkâ tibê rî'á 'êlâ gô'dá rî'á kpâ lâpîlâ ïyî pîpîsîlî 'á rî yî tâsî rî, kôrô drílîyî tâ ònjí ïyîkâ 'dî lôfôzó gô'dá âyézó lâ 'dêzó vûdrî Ôvârî rî ìratâlê. Gô'dá drílîyî nîzó lâ kî, Ôvârî bê ânî lâfâlê nîngâ.

Tâ tâ Ôvârî rî ìnjî-ìnjî kâ láfî mbî 'ásî rî tâsî

²⁶ Ámâ ândré rî mvá yî, má â'dâ drê láfî mbî gólâ tibê rîzó Ôvârî rî ìratâlê, òzô nî ëê'bé rû trá vô âlô 'á gólâ rî ìnjîlî rî ânî drí. Nî â'dô ngâ'a ndrî âlô-âlô Ôvârî rî ìnjîlî mbârâkâ gólâ drí félé trá ânî drí rî vó ró. Õjílâ âlô â'dô ïyîkâ lóngó ngô'dá. Âzâ â'dô ïyîkâ tâ ìmbâ'â ð'âd'. Âzâ â'dô ïyîkâ tâ gólâ Ôvârî drí â'dâlé trá gólâ drí â'dâlé õjílâ drí rî pê'á ð'âd'. Âzâ â'dô ïyîkâ tâ âtî-âtî nô pê'á ð'âd' fî gólâ nîlî kô rî sî. Gô'dá âzâ â'dô ïyîkâ úlî gólâ âtálé fî nîlî kô rî sî 'dî ífî lâ lôfô'â ð'âd'. Ítí rî, tâ gólîyî ndrî õjílâ 'dî 'bá yî drí 'ezô ânîlî ð'âd' bê lâ 'dî 'bá yî ââ'dô ndrî tâ gólîyî 'e 'bá krístô 'bá âzî 'dî 'bá yî pâlê rî ð'âd'. ²⁷ Òzô õjílâ âzâ 'bá yî â'dô ïyî bê òlê ïyî úlî âtálé fî gólîyî drí nîlî kô rî sî rî, õjílâ rî ngâtá nâ ââtâ úlî rî 'dî cé nî fî nîlî kô 'dî sî krístô 'bá âzî yî drí, gô'dá gólîyî 'dî ïyî trá úlî rî 'dî âtálé rî, gólîyî ââtâ âlô-âlô. Õjílâ âlô ââtâ ïyîkâ trá ndélel rî, âzâ ògô ró ïyîkâ âtálé, gô'dá õjílâ âlô òlôgô ró tâ ífî lâ. ²⁸ Ítí rî, òzô õjílâ âzâ â'dô yû'dâwâ' 'e 'bá úlî 'êl'â âtálâ fî nîlî kô rî sî 'dî ífî lâ lôgôlê rî, õjílâ gólîyî 'e 'bá úlî rî 'dî 'bá yî âtálé fî nîlî kô rî sî 'dî òrî ïyî tî, ââtâ ïyî úlî rî 'dî kô. Gô'dá gólîyî ââtâ úlî rî 'dî cé Ôvârî drí fî rî 'dî sî ïyî pîpîsîlî 'á tólâ títî ró.

²⁹ Gô'dá õjílâ rî ngâtá nâ ââ'dâ ïyî tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lési â'dâlé õjílâ âzâ 'bá yî òrî ïyîkâ rî'á úlî gólîyî drí rî'á â'dâlâ 'dî 'bá yî ífî lâ ìsûlî ngâtá tâ gólîyî drí rî'á âtálâ 'dî tâ mbî 'i yâ rî. ³⁰ Gô'dá òzô õjílâ âzâ â'dô trá rî'á tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lési 'dî â'dâ'â gô'dá Ôvârî ââ'dâ tâ âtî-âtî ngîn kpâ trá 'wââ ró õjílâ âzâ drí â'dâlé rî, õjílâ gólâ tibê rî 'bá tâ â'dâlé sîsî 'dî òndê úlî ïyîkâ 'dî, õjílâ rî gogó Ôvârî drí tâ âtî-âtî â'dâzó drílâ 'wââ ró 'dî òngâ ró ïyîkâ 'dî â'dâlé. ³¹ Ítí rî, ânî gólîyî â'dô 'bá úlî bê 'e'â â'dâlâ krístô 'bá yî drí rî 'bá yî, ââtâ ïyî âlô-âlô, tâlâ úlî ânî drí rî'á âtálâ 'dî õjílâ 'dî 'bá yî ìimbâ ró tâ bê 'á lâ sî gô'dá òsô ró mbârâkâ kpâ bê gólîyî 'a tâ lêzó bê Yésû 'á pîpîsîlî âlô sî. ³² Gô'dá gólîyî Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí mbârâkâ tâ âtî-âtî â'dâ kâ fêzó trá drílîyî tâ â'dâzó õjílâ âzî drí Ôvârî rî fî sî rî yî, â'dô ïyî icâ'a cù rîlî tî òzô drílîyî lêlê rî tî, ³³ tâlâ Ôvârî rî tâ ïyîkâ rî 'bá yî 'êl'â 'dô láfî mbî rî 'ásî.

Â'dô gô'dá bê trá ìtí rî, nî òtirî rû ê'bé vô âlô 'á Ôvârî rî ìnjîlî rî, ³⁴ òkó òrî ïyîkâ títî. Má âtâ tâ rî 'dî ìtí 'dî rî, tâlâ â'dô kô mbî gólîyî drí rîzó úlî âtálé kâñisâ'â. Gólîyî òrî drí-âcê ïyî ágô yî kâ zélé, nyé òzô Mûsâ drí 'bâl'â trá gólîyî drí 'elé rî kâtí. ³⁵ Òzô gólîyî òlê tâ âzâ 'bá yî nîlî tâ Ôvârî kâ tâsî rî, gólîyî ìjî ïyî ágô yî. Má âtâ tâ 'dî ìtí 'dî, tâlâ â'dô kô mbî òkó drí rîzó tâ âtálé kâñisâ'â. ³⁶ Ítí rî, ânî Kôrínítô lé 'bá yî, nî ìsû drê tâ nô â'dô trá cé ânî ð'âd' tâ Ôvârî kâ nô nî 'bá lâ 'i yâ? Nî nî trá kî, má ìmbâ tâ Ôvârî kâ nô nî ânî drí. 'Dövô nî ârî úlî ámákâ. ³⁷ Òzô gô'dá õjílâ âzâ òkî, yî ââ'dô cù tâ âtî-âtî bê Ôvârî ngá lési âtálé ngâtá òkî Líndrí Tândí Ôvârî kâ òfê mbârâkâ trá yî drí tâ âzâ 'bá yî 'ezô rî, õjílâ rî 'dî unî kî, tâ má drí igîlî ânî drí 'dî 'bá yî rî'á tâ gólîyî Ôvârî drí 'bâl'â ânî drí 'elé rî yî ð'âd'. ³⁸ Òzô gô'dá õjílâ rî 'dî ògâ vólé trá dô úlî ámákâ 'dî 'bá yî ndrêlê tâ Ôvârî ngá lési rî ró rî, gô'dá nî ndrê õjílâ rî 'dî kô lâjô'bá Ôvârî kâ ró.

³⁹ Ámâ ândré rî mvá yî, tâ ãdûkû ámákâ ânî drí tâ gólâ tâ âtî-âtî Ôvârî ngá lési rî âtâ kâ gô'dá kpâ úlî âtâ-âtâ fî gólâ nîlî kô rî sî 'dî tâsî rî ð'âd' nô 'bá yî. Nî ndâ mbârâkâ gólâ tâ âtî-âtî Ôvârî rî fî sî âtázó rî ð'âd' gârâ, gô'dá nî âtâ tâ kô õjílâ drí kî, ólêe kô gólîyî drí tâ âtálé fî nîlî kô rî sî. ⁴⁰ Ítí rî, nî lê tâ rî 'dî 'bá yî 'elé ndrî láfî mbî 'ásî tâ ãd' sî, gô'dá cù ìtí tâ 'e'â bárábányá rî âkó.

Tâ âfô-âfô Yésû kâ òdrâ 'ásî rî tâsî

15 ¹ Ámâ ândré rî mvá yî, nî ìsû drê tâ gólâ má drí pêlê ânî drí Yésû Krístô rî tâsî rî, ânî drí tâ lêzó trá 'á lâ pîpîsîlî âlô sî 'dî, gô'dá tâ lêlê ânîkâ âdrézó trá 'á lâ gágâ rákâ fê kâtí 'dî. ² Gô'dá nî njû bê trá gágâ tâ âtî-âtî tândí Yésû rî tâsî 'dî rû rî, Ôvârî â'dô ânî pâ'a tâ ònjí ânîkâ 'ásî. Tí òró 'bââ ìtí kô rî, tâ lêlê ânîkâ Yésû Krístô 'á 'dî trá vô tâkó 'á.

³ Tâ gólâ má drí ìmbálé ânî drí rî rî'á tâ lâvû 'bá gârâ rî ð'âd', gô'dá kpâ tâ âlô-âlô gólâ Yésû Krístô drí âtálé má drí kî'â nî rî, yî òdrâ nô âmâ pâlê tâ ònjí âmákâ 'ásî rî ð'âd', òzô Ôvârî drí 'bâl'â trá bûkû ïyîkâ 'á rî kâtí. ⁴ Gô'dá Yésû rî ãvô 'bâzô 'bû 'á. 'Dî vósî rî, gólâ drí âfôzó ãvô 'ásî kâtí nâ lâ 'á, òzô Ôvârî drí 'bâl'â trá bûkû ïyîkâ 'á rî kâtí. ⁵ Nîngâ sî rî, Yésû Krístô drí ïyî â'dâzó lêdrê-lêdrê ró Pétêrô drí, gô'dá 'dî vósî rî, lâjô'bá ïyîkâ mûdrî-drî-lâ-ngâ-rî 'dî 'bá yî drí. ⁶ 'Dî vósî rî, gólâ drí kpâ ïyî nyâanyâ â'dâzó gólîyî 'dê 'bá trá gólâ vó dûû kámâ-njî rû ê'bé 'bá ndrî vô âlô 'á rî 'bá yî drí. Ândrô nô rî, õjílâ rî 'dî 'bá yî ãmbâ vó lâ yî drê zââ bê lêdrê-lêdrê ró, ûrûkâ 'bá yî trá ð'âd' gô'dá 'dî 'i. ⁷ 'Dî 'bá yî vósî rî, gólâ drí kpâ ïyî â'dâzó ïyî âdrûpî Yâkóbâ drí, gô'dá kpâ lâjô'bá ïyîkâ drí ndrî kpâ 'dî. ⁸ Gô'dá ãdûkû lâ ró gólâ drí gôzó ïyî â'dâlé nyî ró má drí òzô mvá ãdûkû fîlî rî kâtí. ⁹ Mâ ámákâ mvá ãdû 'i, gô'dá ãmbâ âzí-âzí yî kâ rî lâvû gârâ ámákâ rî drî'â sî. Gô'dá má icâ kpâ kô ndrêlê lâjô'bá Yésû kâ ró, tâlâ má rî trá sîsî rî'á lânjô félé õjílâ gólîyî tâ lê 'bá Yésû 'á rî yî

drí rôô. ¹⁰ Gbõ lé má 'ê tâ õnjí ìtí bê rí, Ôvârí â'dâ 'â ã'dí iyíkâ trá má drí. Tâ 'dî tâsí rí, gólâ drí ámâ jãzó â'dólé õjílã íyíkâ ró õzô ândrõ nô kâtí nô. Tâ tândí gólâ drí 'élé má drí 'dî â'dó kô tákó ìtí, tâlâ má 'ê lôsí gãrã lajó'bá âzí drí sî, gbõ lé má rí bê lôsí rí 'dî 'élé mbârâkâ ámákâ sî kô rí. Mbârâkâ Ôvârí kâ rí nî lôsí 'dî 'élé má 'â 'dî. ¹¹ Nî nî tândí ró kî, tâ âtî-âtî Ôvârí ngá lésí nô rí'a tâ pâtí'i. Gbõ lé má õpë mâ ngâtá õjílã âzâ õpë nî yâ rí, nî lê tâ 'â lâ tâ pâtí'-pâtí' ró.

Tâ âfõ-âfõ krístõ 'bá yí kâ õdrâ 'ásí rí tâsí

¹² Gõ'dá õzô tâ âtî-âtî pâtí'i ró ámâ drí rí'a pélâ rí 'â dô 'dî kî, Yésü Krístõ âafõ trá ledré-ledré ró õdrâ 'ásí rí, gõ'dá õjílã âzâ 'bá yí ânî lâfálé 'ásí rí 'â dô kî'nî rí, õjílã âafõ kô õdrâ 'ásí 'dî ángô tí yâ? ¹³ Õzô tí gõ'dá õjílã ñicâ âfõlé õdrâ 'ásí kô rí, tí Yésü Krístõ icá kpá kô âfõlé õdrâ 'ásí. ¹⁴ Gõ'dá tí Yésü Krístõ pâtí'i õró âfõlé õdrâ 'ásí kô rí, tâ âtî-âtî má drí pélâ rí 'â dô 'bâ'á tâ tákó 'î, gõ'dá nî 'â dô 'bâ'á kpá tâ tândí âkó tâ lêzó 'â lâ. ¹⁵⁻¹⁶ 'Dî 'â dô â'dálâ kî, mâ rí 'dî õnjô âtâ'á rí 'dî Ôvârí rí tâsí, tâlâ mâ pë tâ trá kî, pâtí'i Ôvârí ìngâ Yésü Krístõ trá õdrâ 'ásí ledré-ledré ró. Nî ndrê drê, tí õzô õjílã ñicâ kô âfõlé õdrâ 'ásí rí, tí Ôvârí icá Yésü rí ìngálé õdrâ 'ásí kô. ¹⁷ Tí õró 'bââ nô ìtí rí, Yésü Krístõ â'dô 'bâ'á nô drê zâa âvô ró, gõ'dá tâ lêlê ânîkâ 'â dô 'bâ'á nô tí vò tákó 'â. Gõ'dá tí õdrâ Yésü Krístõ kâ rí 'â dô 'bâ'á mbârâkâ âkó ânî pâlê tâ õnjí ânîkâ 'ásí. Tí nî âvî nô trá zâa lâfí Ôvârí kâ 'ásí, gõ'dá nî 'â dô 'bâ'á nô drê zâa lânjî-lânjî lâjô tâ õnjí ânîkâ kâ njî'i. ¹⁸ Tí õró 'bââ nô pâtí'i kî, Yésü ââ'dô nô drê zâa âvô ró rí, gõ'dá tâ lê 'bá gólîyî drâ 'bá Yésü 'â rí icá ìyî ledré-ledré âdûkû âkó rí ûsûlî kô. Gõ'dá lâjô Ôvârí kâ 'â dô 'bâ'á nô, rí'a gólîyî 'ê'â ândrõ nô rôô. ¹⁹ Tí õzô mâ õró lîfí 'bââ nô cé tâ tândí gólîyî Yésü drí 'élé ámâ drí ângó nô 'â rí drí 'dî rí, gõ'dá tí mâ 'â dô 'bâ'á ngá âkó lîfí 'bâzô drí lâ ìzâjtû âlôwâlâ. 'Dî 'izâ kôkô 'î.

²⁰ Ìtí rí, gõ'dá tâ pâtí'i rí 'dî nô, Yésü Krístõ ngâ trá õdrâ 'ásí. Gólâ 'dî õjílã ngâ 'bá sîsí õdrâ 'ásí â'dálâ ámâ drí kî, õjílã gólâkâ drâ 'bá trá ngá âlô rô gólâ bê rí, 'â dô 'yî kpá ngâ'â õdrâ 'ásí gólâ kâtí.

²¹ Nî ndrê drê, õzô õjílã âlô drí õdrâ pâ ásérê nî õjílã ndrî drí 'rí tâsí, gõ'dá ngângâ õdrâ 'ásí rí âcâ kpá trá õjílã âlô sî. ²² Nî ndrê drê, tâ rí gogó 'dî 'â dô trá nôtí. Ádâmâ gâ bê dô tâ Ôvârí drí 'bâlê drílâ rí 'élé rí, tâ ârî âkô gólâkâ 'dî âsê õdrâ pâ trá gólâ rí ózowâ yî drí 'dî ndrî. Kpá ìtí, Yésü Krístõ drâ bê gõ'dá ngâzó kpá ledré-ledré ró õdrâ 'ásí rí, gólâ njî lâfí kpá trá õjílã gólîyî tâ lê 'bá trá gólâ 'â rí yî drí ngâzó õdrâ 'ásí ledré-ledré ró. ²³ Ìtí rí, gõ'dá õjílã 'â dô ngâ'â õdrâ 'ásí kâyî gólâ Ôvârí drí 'bâlê rí 'â. Sisí rí, Ôvârí 'bâ trá Yésü 'dî âfõlé õdrâ 'ásí. Ìtí rí, gõ'dá Yésü Krístõ ôtirî âgôô ângó nô 'â rí, krístõ 'bá yî ndrî õdrâ 'bá rí yî 'â dô lîdrí'â õdrâ 'ásí. ²⁴ Gõ'dá Yésü Krístõ drí õjílã ndrî ângó nô drí 'bá gólîyî rû jâ 'bá trá Ôvârí rú rí 'bá yî gõ'dá kpá lîdrí'õnjí ndrî gólîyî ângó nô drí 'bá rí yî pêzô ndrî. Gõ'dá gólâ drí ângó nô fêzô kumû íyíkâ bê ndrî íyî átâ Ôvârí drígâ. Ìtí rí, ângó nô drí rû ndezô. ²⁵ Nî ndrê drê, Yésü Krístõ 'â dô rí'a ângó nô drí 'bá kumû ró, bûuû gólâ drí íyî ajú-'bâ-azí yî pêzô ndrî 'bâlê íyî pá zêlê 'â. ²⁶ Ìtí rí, ajú-'bâ-azí âdûkû gólâ drí 'ê'â izâlâ vólé rí õdrâ 'dî, tâlâ krístõ 'bá yî õzô gõ drââ kô kâyî rí nâ 'bá yî 'â. ²⁷ Mâ nî tâ rí 'dî 'bá yî 'â dôlê tâ pâtí'i ró, tâlâ tâ Ôvârí kâ bûkû 'â tâ âtâ 'bá kî'nî rí, "Ôvârí 'bâ Yésü trá â'dôlê ngâ ndrî drí 'bá", rí'a cé Ôvârí rí ififí 'dî tâsí kâyî vósí cé, gõ'dá õjílã 'bâlê 'ê'â âmâ ûfûlî 'dî íyíkâ kô 'â dô tâsí yâ? Tí õzô mâ õró ïsûlâ kî, âmâ rú'bâ âafõlé õdrâ 'ásí kô rí, tí mâ icâ kô tâ 'dî 'élé ìtí.

³¹ Ámâ ândré rí mvá yî, má âtâ ânî drí, lâjô gólâ ámâ 'ê 'bá má drí 'ezó drâlê kâyî vósí cé nô, má âtâ nô tâ mbî 'î, mâ rí'a njâa drâlê tâ tândí gólâ Kumû Yésü Krístõ drí 'élé ânî drí rí tâsí. ³² Õzô gõ'dá õjílã âafõ kô õdrâ 'ásí rí, gõ'dá kô tâlâ íyíkâ 'â dô 'î má drí lâjô ûsûzô Êfesô 'álâ ámâ ajú-'bâ-azí yî drígâ sî, nyé õzô lâjô gólâ õjílã gólâ kâmî drí 'dêlê drí lâ rí drí ûsûlî rí kâtí yâ? Tâ ïsû õjílã kâ 'â rí, tâ tândí má drí 'ê'â ûsûlâ ângó nô 'â tâ ángî má drí 'élé 'dî 'â rí íyíkâ kô 'â dô 'î yâ? 'A'dô ìtí rí, rí'a tândí ró má drí cé tâ gólîyî 'ê 'bá ámâ 'bâlê âyíkô ró rí 'élé 'dî, õzô âtâlê trá bûkû Ôvârí kâ 'â rí kâtí kî,

"Mâ õrî cé rí'a ngá nyâlê gõ'dá kpá ngá mvûlî 'dî, 'â dô ró bê âmâ 'bâlê âyíkô ró,
tâlâ ìdrú rí âmâ trá 'ê'â drâlê, õdrâ rí'a njâa âmâ tê'â."

Ísayâ 22.13

³³ Nî âyê õjílã âzâ 'bá yî kô ânî âdolé tâ ânyâ 'dî sî, tâ pâtí'i rí 'bá yî 'dî rí'a nô 'bá yî, "Ânî âzí-azí yî rí 'bá íyî tâ õnjí 'élé 'dî 'bá yî, 'â dô 'yî ânî izâlâ tâ tândí ânîkâ rí'a 'élé 'dî 'âsí gõ'dá rû jâlê tâ õnjí íyíkâ rí'a 'élé rí 'bá yî 'élé 'dî." ³⁴ Ìtí rí, ânî lîfí òmbâ ânî drí, nî jâ tâ ïsû-ïsû ânîkâ. Gõ'dá nî âyê tâ õnjí ânîkâ. Má sô drí-mbílî ânî lîfí. Má kî, ânî ūrûkâ 'bá yî njî Ôvârí kô âlôlâ.

Tâ rú'bâ lârâkô 'ê 'bá âfõlé õdrâ 'ásí rí tâsí

³⁵ Gõ'dá gbõ lé má pë bê tâ lîdrí-lîdrí kâ õdrâ 'ásí rí ânî drí rí, õjílã ūrûkâ 'bá yî ânî lâfálé sî íyíkâ kpá zâa tâ ìjí'â kî, õjílã 'â dô íyíkâ lîdrí'â õdrâ 'ásí 'dî kô ángô tí ró yâ? Õzô õjílã õ'ê lîdrílî õdrâ 'ásí rí, rú'bâ lârâkô gólîyî drí 'ezó lîdrílî 'dî bê lâ 'dî 'â dô 'bâ'á íyíkâ kô ángô tí yâ? ³⁶ Tâ nî âkô ânîkâ ìtí 'dî 'â dô kâ 'î yâ? Nî ïsû drê tâ ngá ifí kâ. Õzô nî 'dî ngá ifí trá 'bú 'â rí, 'â dô drâl'â zâlô drílâ gõzó âfõlé mbâlê bî bê ãrû ró kâ'dâ-kâ'dâ. Ámâ rú'bâ 'â dô drâl'â kpá ìtí, gõ'dá Ôvârí ôtirî ámâ 'bââ lîdrílî 'dî õdrâ 'ásí rí, gólâ drí rú'bâ 'dî âfêzô ámâ drí. ³⁷ Ngâ gólâ ânî drí 'dî 'dî rí'a cé ngá ifí 'î õzô mbâmû kâtí, cé fînyâwâ gõ'dá ngá gólâ âfõ 'bá mbâlê ūrû rí, lârâkô lâ rí'a ngâ ifí rú sî. ³⁸ Gõ'dá Ôvârí fê lârâkô trá ngá ifí 'dî 'bá yî drí ngîngâ nyé õzô gólâ drí lêlê rí kâtí ăkû ró. ³⁹ Gõ'dá kpá ìtí, ngá gólîyî ledré-ledré ró

Ôvârí drí 'bälé rí, kpá trá ïyí rú'bá lârâkô ngííngî bê. Õjílâ mvá trá rú'bá lârâkô bê ngíí. Kôrõnyâ kpá trá rú'bá lârâkô bê ngíí õjílâ mvá rú sí. Áríwá kpá trá rú'bá lârâkô bê ngíí, gô'dá ï'bí kpá trá rú'bá lârâkô ïyíkâ bê ngíí kôrõnyâ ázâ 'bá yí dríí sí.⁴⁰ Gô'dá kpá ïtí, ngá góliyí ûrû 'álâ rí 'bá yí lârâkô lâ kpá ngíí ngá góliyí ãngó nô 'á nô 'bá yí rú sí. Ngá góliyí ûrû 'álâ rí 'bá yí sûsû lâ kpá ngíí ngá góliyí ãngó nô kâ rí 'bá yí rú sí.⁴¹ Gô'dá mvêmve ïtû kâ rí ngíí mvêmve párá kâ rí rú sí, gô'dá kpá ngíí lâgû-lâgû ï'bí'bíwá kâ rí rú sí. Ïtí rí, góliyí rí lâgûlî 'dó ngííngî. Lé ïtí rí, lâgû-lâgû ï'bí'bíwá kâ ïyí vô 'ásí rí kpá rí'á ngííngî, âlô rí lâgû ïyíkâ kpá gärtä ïyí ází-âzí dríí sí.

⁴² Gõ'dá â'dô 'bã'á kpá ãtí, Ôvârî â'dô 'ẽ'á õjílã gólâ drí 'ẽ'á ìngálâ õdrã 'ásí rí ìyí rú'bä lâ yí ôjálé ngíi. Rú'bä gólâ 'bälé 'bú 'á 'dí rí'á ngá gólâ drã 'bá trá gõ'dá 'ẽ 'bá ñälé rí ãdí. Gõ'dá rú'bä gólâ Ôvârî drí 'ẽ'á lîdrílâ õdrã 'ásí rí, ñá kô. Â'dô 'ẽ'á â'dólé rú'bä gólâ tibê 'ẽ 'bá drälé kô gõ'dá 'ẽ 'bá ñälé kpá kô rí ãdí. ⁴³ Ítí rí, rú'bä gólâ tibê ãngó nô kâ 'bälé 'bú 'á 'dí rí fãfã ãkó, rí'á rú'bä lânjô kâ 'í, gõ'dá Ôvârî òtirí lîdrílâ õdrã 'ásí rí, â'dô 'ẽ'á 'bälé lânjô ãkó. Kâyï 'bázó lâ 'bú 'á rí, mbârâkâ lâ yû, gõ'dá Ôvârî òtirí lîdrílâ rí, â'dô 'bã'á cú mbârâkâ bê gãrã. ⁴⁴ Kâyï 'bázó lâ 'bú 'á rí, rí'á ngá ãngó nô kâ 'í. Gõ'dá Ôvârî òtirí lîdrílâ rí, â'dô 'bã'á gõ'dá ngá 'bûû kâ 'í. Gõ'dá â'dô bê trá kîlâ nî rí, rú'bä ãmákâ nô ãâ'dô ngá ãngó nô kâ 'í rí, gõ'dá rí'á tâ pâtíi 'í ãmâd rú'bä ó'dí rí â'dô 'ẽ'á 'bälé rú'bä vô ûrû 'álâ rí kâ ãdí.

⁴⁵ Ádāmā bē rīlā rī. Úlī Ôvárí kâ átâ tā trá ámâ drí Ádāmā sisí rī tāsí kī,

“Ôvârí 'bã Ádãmã sisí rî trá â'dólé õjílã mvá ró.”

Tā Ómvó Ngá 2.7

Gō'dá Ôvárí 'bā Ádāmā rī lā ró rī, Yésū Krístō īdī tibē 'ē 'bā őjílā 'bālélédře-lédrě ró rú'bá lárákō ó'dí bē rī.⁴⁶ Ítí rī, rú'bá lárákō sísí Ôvárí drí 'bālélámā drí nō rí'a rú'bá āngó nō kā 'í, rú'bá nō vósí rī, gólá ā'dō rú'bá vō ūrú 'álá rī kā fē'á āmā drí.⁴⁷ Ôvárí 'bā Ádāmā sísí rī trá īnyákú 'ásí. Ádāmā rī 'dī rí'a őjílā āngó nō kā 'í. Gō'dá Yésū Krístō ā'dō 'bá Ádāmā rī lā ró rī, íyíká ūrú lésí. Káyí Ôvárí drí gólá rī īngázó ődrā 'ásí rī, Ôvárí fē rú'bá lárákō ó'dí rī kā ūrú 'álá rī trá gólá drí.⁴⁸ Ítí rī, āmā ndrī őjílā gólíyí āngó nō 'á nō rí'a íyí rú'bá īnyákú bē, őzō Ádāmā gólá 'bālél īnyákú 'ásí rī kâtí. Gō'dá rú'bá 'ě'á fělá āmā drí īcázó rílí ūrú 'álá rī, lárákō lā ā'dō 'ě'á 'bālél őzō Yésū Krístō kâ rī tí.⁴⁹ Ítí rī, ngbāângbánō rī, āmā cù rú'bá bē őzō Ádāmā kâtí tibē 'bālél īnyákú 'ásí rī, gō'dá ā'dō 'ě'á drálé drá. Ítí rī, gō'dá mā ā'dō bē trá ngá ālô 'í Yésū Krístō bē rī, gō'dá mā ā'dō lídri'a ődrā 'ásí rú'bá ó'dí bē őzō Yésū Krístō kâtí, tälā āmā drí rízó bē ūrú 'álá gólá bē.

50 Ámâ ândré rí mvá yî, má âtâ ãnî drí, rú'bá ãmákâ ãmâ drí â'dózó l'dí bê lâ ãngó nô 'á nô, ícâ kô filí rilí ûrû 'álâ vô gólâ Õvârí drí 'bâzô l'dí kúmú ró ngá ndrî dřlý rí 'á, tâlâ rú'bá rí 'dî rí'lá cé ã'wá 'î ãrî bê. Ámâ rú'bá tibé 'e 'bá drâlé gô'dá ñälé nô, ícâ kô rilí zâa. Ítí rí, mâ lë rú'bá ó'dí l'dí rízô ûrû 'álâ. 51-52 Nî ãrî drê, má âtâ drê tâ lárâkô nô ãnî drí. Yésu Krístô â'dô âgô'dá ãmâ ãzâ 'bá yî ûsúlî drê zââ lédrê-lédrê ró. Ítí rí, gô'dá mälâyíkâ Õvârí kâ ôtírî gûnîyá vôô rí, Õvârí drí ãmâ rú'bá ôjázó ndrî â'dólé rú'bá ó'dí ró. Tâ rí 'dî â'dô 'e'á rû 'e'lé 'wââ ró, nyé õzô l'fí âcáré kâtí. Gô'dá ôotírî gûnîyá rí 'dî vôô rí, ôjílâ gólîyî ãmâ lâfâlé sî ôdrâ 'bá trá rí yî drí lîdrízô ôdrâ 'ásî lédrê-lédrê ró kpá ó'dí. Gô'dá â'dólé cù rú'bá ó'dí tibé 'e 'bá drâlé kpá ó'dí kô rí bê. Gô'dá ãmâ ãmbûkû gólîyî lédrê-lédrê ró ôdrâ 'bá drê kô'dâwá 'dî 'bá yî, Õvârí â'dô kpá ãmâ ôjá'dá rú'bá ó'dí âfêzô ãmâ drí. 53 Tâ lâ rí'lá ícâ-icâ ró, Õvârí drí ãmâ rú'bá gólîyî rí 'bá ôdrâlé ôdrâ gô'dá ñälé kpá ñâ nô 'bá yî ôjálé rú'bá ó'dí gólîyî tibé 'e 'bá ôdrâlé kô rí 'bá yî 'á. 54 Gô'dá tâ rí 'dî ôtírî rû 'êê rí, gô'dá úlî gólâ búkû Õvârí kâ drí âtâlé rí drí âcázó tâ pâtñi ró kî 'bá nî rí,

“Óvárí ízā ājú-'bá-ází íyíkâ, Ódrā-trá.

Gólâ 'bā tā trá, õjílā õzó ôdrāâ kô.

Gólâ ndē ōdrā rī mbârâkâ trá ndrî.”

Ísávā 25.8

⁵⁵ Ítí rí, gõ'dá Ôvârí âtâ tã kpá trá bükü ívüká 'á kí.

“Ödrā, mbârâkâ áníkâ rîzó âmâ ûfílî rî gô'dá ã'dô 'á yâ?

Mbârâkâ áníkâ ãmâ dñlî rî ndê trá

Ní ïcá gõ'dá ãmâ ûfúlî kô."

Osévā 13 14

⁵⁶ Tā ŏnjí āmákâ rī'á 'ēlâ rī, rī nī rī'á mbârâkâ félé ődrâ drí rízó āmâ ūfúlî nô. Gõ'dá tā gólyí Övârî drí 'bälé trá āmâ drí 'ēlê rī, rī nī tā âdálé āmâ drí kî, ődrâ cû mbârâkâ bê āmâ pëzó, l'dí āmâ drí rízó drâlê nô, tâlâ tâ 'bâ'bâ rî 'dî rî tâ âdálé kî, Övârî ââ'l'dô lânjö félá āmâ drí tâ ŏnjí āmákâ rī'á 'ēlâ 'dî 'bâ yî tâsî. ⁵⁷ Ítî rî, nî 'dê, mâ ngâ ndrî 'dô Övârî rî lüyîlî, tâlâ gólâ 'bâ āmâ nî ődrâ rî pélê tâ ŏnjí bê, tâlâ tâ gólâ Yésû Krístô drí âfözó ődrâ 'ásî nô tâsî.

⁵⁸ Ámâ ândré rí mvá yî, âl'dô gõ'dá trá îtí rí, 'dõvó nî 'dê, mã njû tâ lélë ámákâ rú gágá, gõ'dá mã âdrê ró õzõ rákâ fè kâtí. Nî rí gõ'dá zââ lôsî Yésü Krístô kâ rí 'élë l'dî dódó. Nî nî tândí ró kî, lôsî 'ë'l'ë Yésü Krístô drí rí â'l'dô kô tâ tâkó 'î.

Tā lāfā ê'bē kā jōlé krístō 'bá Yērōsālémā 'álâ rī 'bá yî drí rī

16 ¹Tā lāfā ē'bē kā jólé krístō 'bá gólīyī Yērōsälémā 'álâ rí 'bá yî pázó rí tásí rí, ní 'ê kpá nyé õzõ má drí âtálé õjílā gólīyī Gälätíyä 'álâ rí 'bá yî drí 'ělé rí kâtí. ²Kâyï râtáá kâ vósí cé rí, õjílā ãlô õcâ lâfâ íyíkâ lâfâlâ lâfâ ndrî gólâ drí ûsúlî rí 'bá yî 'ásí trôlé félé drí-'bá ãníkâ drígå, gólīyî õndrê ró vó lâ bûuû kâyï má drí 'ezó cálé ãnî ngáá tolâ rí 'á. Ní 'ê tâ rí 'dî ïtí, tâlâ mä õtíři cää tolâ rí, mä õzõ kô kpá ríñ lâfâ zílî ãnî tî sî. ³Gô'dá õzõ mä õcâ trá tolâ rí, má gô ró cé wárâgä ìglíl ìdî félé õjílâ gólīyî ãnî drí njílí trá lâfâ 'dî ajílí rí Yērōsälémâ 'álâ rí 'bá yî drígå, ã'dô ró bê gólīyî à'dálé kî, gólīyî lájó'bá ãníkâ ãnî drí jólé rí yî ìdî. ⁴Özõ ñícâ trá má drí kpá nízó õjílâ rí 'dî 'bá yî bê kâyï rí 'dî 'á rí, gô'dá má drí nízó.

Tā Póõlō drí 'ẽ'á 'ẽlâ rî

⁵ Má lē nñlí Mēkēdónÿä 'álâ, nñ'á õjílã Ôvârí kâ tólâ nã 'bá yí ndrêlê. Õzõ má õtírñ nñ Mēkēdónÿä 'álâ rî, gõ'dá 'dñi vósí rî, má â'dô 'ẽ'á cälé bñúú ãnî ngáá tólâ. ⁶ Õzõ má õcâ trá ãnî ngálâ tólâ rî, má lē rílí ãnî bê kâyï ãmbá sñ, â'dô 'bã'á bñúú cälé mñlí ãdñkû 'á. Gõ'dá 'dñi â'dô ãnî 'bã'á cù lñfâ ûsúlï ãmâ pâzó  c  ámákâ má drí 'ẽ'á tólâ nñzó sísí 'álâ nã 'á.

⁷ Ngbäängbânô rî, m  nñi dr  tólâ k , t l  má l e k  r l  ãnî b  cé kâyï d  s  õzõ má õcâ trá ãnî ngáá tólâ r . Õzõ Ôvârí õl p  m  tr  c l  t l  r , má l e ' l  ãnî b  kâyï d . ⁸ Má â'dô 'ẽ'á r l   f s  'á n ng  c l  b l  ãk  k r m  P n t k s t  k  ' . ⁵ ⁹ t l  m  dr  c  ândr -t nd  b  l s  Ôvârí k  ' z  n ng . Gõ'd  õj l  d u  r l  t  l '  t  Ôvâr  k  ' . G b  l  ám   j -' - z  y  â'd  b  r l  l ond '  ' z  l s  má dr  r l '  ' l  ' d  i z z  r .

¹⁰⁻¹¹ Ít  r , T m t y  õt r n  c c  ãnî ng a  t l  r , n  l g u  g l  kp , ny  õz  ãnî dr  ' r e ám  l g u l  r  k t , g l  r  kp  l s  K m u  ãm k  Y s  Kr st  k   l - l  m  dr  r l '  ' l  n  ' l l   d . N  ndr  g l  õj l  t k  r  k . N  p  g l  l f  s ,  d  r  b  g l  dr   c  íy k  ' '  t l  ' t z  p p s l  t nd  s  t   s   k , t l  g l  ã g o  r  b  ' w   m  ng a  n l   dr p   z   z  ' b  y  b .

¹² G d  ám   dr p   p l  Ôp l  r  t s  r , m   t  tr  kp l  g l  dr  n z  ám   dr p  g l y  ' '  ' b  ' d  ' b  y  b  ãn  ng l , g l  l e  n l  ãn  ndr l  n gb a ngb n  k . G d  g l  â'd  n l '  tr , õz  Ôv r  õl  tr  g l  dr  r .

 l   d k  P o l  k 

¹³  n   f   m b   n   r , n   dr  g g q   z  r k  f  k t  t  l l  p p s l   l   l  s  Y s  Kr st  ' , n   t u  f l  l n j  ' s i  ndr  mb r k  Ôv r  k  s . ¹⁴ N  r  t  ' l   n   z - z  y  dr  ndr  ' d  l v o  s .

¹⁵ Ám   ndr  r  mv  y , n  m  t  S t f n s i  y  k  tr  t nd  r . G l y  õj l  dr -k k  t  l  ' b  Y s  Kr st  '  G r k  ' l  r   d , õj l  '  ' b  y  ' b   y  tr  l s  ' l   j l  Ôv r  k  dr  p p s l   l   l  s . ¹⁶ M  l ' b  r ' b   n   r  dr , n  r  r  b  dr - ' b  t nd   n f k   z  S t f n s i  y  k t  r  ' b  y  z l   j l  g l y  '  ' b  l s  ' l  g l  b  Ôv r  dr  r  ' b  y  b . ¹⁷ M  r ' a  y k  r , t l  S t f n s i , F r t n t o t o  g d   k y k  ' c   r  ' b  y  z l   j l  g l y  '  ' b  l s  ' l  g l  b  Ôv r  dr  r  ' b  y  b . ¹⁸ G l y  r  tr  mb r k  s l  m  ' ,  z  dr l y  r r  ' l   n   r  t l  n  k t . Ít  r , n   n j  g l y  t nd  r .

N -b -y   d k  P o l  k 

¹⁹ Kr st  ' b  g l y   s i y  ' l  r  ' b  y  '   y  n -b -y   n   r  ' r o .  k w l  y  P r s l  b  kr st  ' b  g l y  r  ' b  ' b  Ôv r  r   r t l   g l y  dr  ' b  ' l  r  ' b  y  b  '   y  n -b -y   n   r , K m u  ãm k  Y s  Kr st  r  r  s . ²⁰ G d  kp  ãn   z - z  y  ndr  t b  t  l  ' b  tr  Y s  Kr st  '  r  ' y  '   y  n -b -y  kp  ãn  dr  ndr . N  õt r  r  ' b  v   l   l  s . ²¹ M  P o l , m   g   n -b -y  n   c  ám  dr  s   n   r . ²²  z  õj l   l   n   l f l  s  õb  K m u  ãm k  Y s  r  l v o  k  r , l n j   d  g l  r  ' ' . K m u  ãm k  Y s  Kr st  ã g o  ' w  . ²³ K m u  ãm k  Y s  Kr st   f   r   n  dr . ²⁴ M  l   n   ndr , t l   n   r  ndr  ng   l   r .

⁵ 16.8 P n t k s t  ' D n  r l '  k r m  Y d y  y  k   d , g d  kr st  ' b  y   s   y k  k y  L nd r  T nd  dr   n z  g l y  dr '  s  r  t  l   d .